Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 18 זייטען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע טאָג - צייטונג

Nr. 84 (1078) | Łódź, Piątek 8 Kwietnia 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאָדז, פרייטאג ו ניסן תרפ״ז. | Nr. 84 (1078)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel. 24-71

אונזערע ליבע חברים:

מרדכי פעלדמאַן
צו זיין חתונה מיט
פרל. ברכה מילשטיין

מאיר קלעבער
צו זיין פערלאָבונג מיט
פרל. טאבע מאשקאָוויטש

ווינשען א הארציגען מזל-טוב

בראדערזאן מ., זילבערמאן ל., ענגעלקא ג., ערקע, עלבוים מ., פולאווער מ., פולאָווער ל., קאגאן מ., קאהן מ., קאסמאן מ., ראזענטאל ר. רייכלאס י. שעניצקי ע.

אנשטאָט בלומען — 30 ביכער פאַר דער ביבליאָטעק פון דער לאָדזער יודישער טעאַטער-סטודיע.

2008

הורט | בעקאַנטמאַכונג. | דעטייל

איך מאַך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז מיין לאַגער פון

עלעקטראטעכנישע מאטעריאלען

איז איבערטראָגען געוואָרען פון זאַוואַדזקא 37 אויף

זאַוואַדזקא 10, טעלעפ. 41-42

און כ׳געפינען זיך אויף לאַגער אַלע זעמטליכע עלעקטראטעכנישע מאַטעריאַלען אין אַ גרויסען אויסוואַהל.

מיט אַכטונג י. הופערט.

517

הורט | 10 זאוואדזקא 10 | דעטייל

כשר און היגיעניש!

זיינען די מצות, וואָס ווערען געבאַקען אין דער

מצה-בעקעריי

פון דער לאַנג בעוואוסטער פירמע

א. פּודלאָווסקי אל. 1. מאי (פּאַסאַזש שולץ) 32

מיין בעקעריי געפינט זיך אונטער דער השגחה פון ראַבינאַט און מורה הוראה ר׳ ישראל הנאָך.

מיט אַכטונג א. פּודלאָווסקי, גדאַנסקי 14
טעלעפאָן 50-16.

1995

ברוך הבא!

די נאָך פון פאַראַיאָהרען האַלב-בעריהמטע מאַשין-

מצה

פון דער בעקעריי זאמענהאף 15 איז שוין דא!

אונטער דער שטרענגער השגחה פון בעריהמטען יאנאוער רב, ווערט די בעקעריי געפיהרט פון בעוואוסטע פאַכלייט און ביז די מעגליכקייט דער געעהרטער קונדשאַפט צו געניסען פון ווירקליך היגיענישע מצה. געבאַקען פון בעסטען סאָרט מעהל און צו ביליגע פרייזען.

אום אויסצומיידען דעם פאַראַיאָהריגען געדראַנג, בעט מען די ג. קונדען זיך בעצייטענס צו פערזאָרגען מיט מצות.

פערקויפס-פיליען:	
גרינבלאַט, אלט-שטאַט 3 טעל. 36-09	ראזע האלק, נאַוואַצענטעלניאַנא 40.
זאַקס, נאַרוטאָוויטש 22.	ראזענהאלץ, דלוגאַ 85.
הענעכאָוויטש, נאַוראָט 14 טעל. 149	װאַרקאַחסקא, פּאַנסקאַ 64.
	צאַלאַ, זיעלאַנאַ 30.

די פעראייניגטע יודישע בעקערם
לאָדז, זאמענהאף 15.

1902

טעל. 1-49 און 57-34.

טעע
כשר לפסח

ЗАЯВЛЕН ОТДЕЛУ ПРОМЫШЛЕННОСТИ
ТОВАРНЫЙ ЗНАК
ВыКо

В. Высоцкий и Ко

טעע
כשר לפסח

דער אלט-בעריהמטער

טעע

פון דער פאר׳מלחמה׳דיגער טעע-פירמע

וו. וויסאצקי עט קאָמפּ.

(קלונימוס זאב וויסאצקי) פריהער מאסקווע איצט לאנדאָן

עמפּפעהלט פון איהרע אייגענע פּלאַנטאַציעס אין אָריגינאַל-פּאַקונגען באַנדראָלירט די סאָרטען

№ 74 און 510

וועלכע איבערשטייגען מיט זייער גוטקייט אַלע אַנדערע מלחמה-טעע-פירמעס.

כשר לפסח בהכשר הרב יעקב מאיר סגלוביץ בדנציג.

צו בעקומען איבעראל! — צו בעקומען איבעראל!

שאָקאָלאַדע, קאַקאַאָ

כשר לפסח!

ANGLAS

געשמאַקפאַל
נאַרהאַפט
אראָמאַטיש

בהכשר הרב יעקב מאיר סגלוביץ, בדנציג.

פאַדערט איבעראל!

הורט און דעטייל!

די פיינסטע

שאָקאָלאַד און קאַרמעלקעס

כשר לחג הפסח

צו ביליגע פרייזען איז נור צו בעקומען אין דער שאָקאָלאַדע-פאַבריק

„פיאַסט״ צעגעלניאַנא 28, (אין הויף)

2014

כשר לפסח

** די בעוואוסטע יודישע **
שאקאלאד-פאבריק
„ZŁOTY RAJ"
שאקאלאד און קארמעלען

עמפפעהלט צום בעפאָרשטעהענדען פסח
א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע

פערקויפס-שטעלען נאר
ווסכאדניא 50
זאוואדזקא 11
בעמערקונג: פון קאנדיטאָרס ווערט אָנגענומען צו מאָהלען מאנדלען אויף מאקאראָן.

כשר לפסח

צוליב דעם וואס הי־יאהר איז ערהאלטען געוואָרען
א גאנץ קליינער קוואנטום פון די וועלט-בעריהמטע

מאַנישעוויטץ-
מצות

מוז יעדער וואס וויל האָבען דעם צונג יום-טוב פון די דאָזיגע וואונדערבאָרע מצות, גלייך בצואָרגען זיך מיט'ן איינקויף און ניט אָבערלאָזען ביז ס'איז ערב יום-טוב, ווען ס'קען פערפעהלען סחורה.

כדי ניט פערוועקסלען מיט אַלטע פעקלעך ווערען די געעהרטע קאָנסומענטען אויפמערקזאם געמאכט, אז אין יעדען פעקעל מוז זיך געפינען א הכשר פון ועד הרבנים דאַמעריקא מיט דער דאַטע פון היי יאָהר התרפ"ז אָדער אויף'ן פעקעל גופא געפינט זיך דער אויפשריפט „פריש געבאַקען פאַר פסח התרפ"ז". אַ פעקעל וואָס האָט ניט איינס פון די ביידע, איז אַן אַלטער און מוז פון קרעמער צוריקגענומען ווערען.

דויפט פערקויף פאַר לאדז
E.W.I.G. POŁUDNIOWA 20 E.W.I.G.

אויף פסח קויפט נור
„כרמל"
ויין
— און —
קאניאק

„כרמל"-וויין און קאָניאַק איז כשר לפסח אפילו למהדרין מן המהדרין.
„כרמל" וויין און קאָניאַק איז בעסטער פאָר די פיינסטע אויסלענדישע וויינען און קאָניאַקען.
זוכט יאָך אויפ'ן עטיקעט די שוץ-מאַרקע:
2 מרגלים טראָגען דעם „אשכול", אָהן דעם איז עס ניט קיין „כרמל". 1691

פאבריק פון
גארדינען, קאפעס
טיולענע, עטאמינענע, קאלירטע.
IZAK BER, Południowa 6
(w podwórzu) 943

היגיעניש געבאקענע!

צו דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג!
מיר מאַכען בעקאַנט דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, דאָס אין אונזער
היגיעניש-מעכאנישער
מצה-בעקערי
פאנסקא 91
וועלכע געפינט זיך אויף — און איז אונטער דער השגחה פון יאנאווער רב הרה"ג ש"י האפנער, לאדז, אב"ד נייער'ס ראיאָן
דער פערקויף פון אונזערע מצות קומט פאָר אויף פאָלגענדע ערטער:

1) מ. יעליז, פיעטריקאווער 24	10) קופערמינק, 6-טער שערפיען 23
2) ווינקראַנץ, „ 108	11) פרושיצקי, „ „ 27
3) ל. וו. פינגערהוט, קילינסקאַ 55	12) גילינאוויטש „ „ 13
4) מ. קופערמינץ, סקלאַדאָוואַ 14	13) וואלבערג, אַנדזשעיאַ 46
5) לעיבעל, צעגעלניאַנאַ 43	14) פישמאַן, „ 14
6) ראָזענבלום, „ 7	15) מאנטלארזש „ 11
7) לעווין, „ 71	19) מ. דרוקער, לוֹאיזאַ 15
8) וואַטמאַן, טראַוגוטאַ 16	17) קאָאָפ. „האמער", זגערזשער 15 און פיליעס
9) קופערמינץ, 6-טער שערפיען 46	18) „ „בעפרייאונג", פאָלודניאָוואַ 11 „ „

1844 עזרה זעליגמאַן, מרדכי יעלין און קאָמפ., טעלעפאָן 41-08.

שעהן, ביליג און גוט!

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, דאָס אונזער
היגיעניש-מעכאַנישע
מצה-בעקערי
לאָדז, פאָמאָרסקאַ 58 (רוג טאַרגאָוואַ) טעלעפאָן 25 60
אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען פאַכמאַן
זלאטאגורא
שטעהט אונטער דער השגחה פון יאנאווער רב הרג"ה ש"י האפנער אבד"ק (גייערס מאַרק). ביי אונז בעקומט מען די שענסטע מצות, געבאַקען פון די בעסטע מעהלען צו זעהר מעסיגע פרייזען.
הויפט-פערקויף: אין דער בעקעריי-צוקערניע פון
נח וויינבערג, פעטריקאווער 38
טעלעפאָן 82-43.
אונזער רעפוטאַציאָן איז דער געעהרטער קונדשאַפט שוין גוט בעקאַנט.
מיט אַכטונג נח וויינבערג, זלאטאגורע עט קאָמפ.

ס'ווערט פערקויפט אין פאָלג. ערטער:	מיצענמאַכער, זאַמענהאָף 11.
א"נער, זשעלאַזנאַ 33, טעל. 3004	הערשקאָפף, פעטריקאָווער 112
מינץ, קאָנסטאַנטינער 42.	זאַוואַדזקאַ 17.
קאָנסטאַנטינער 59.	לעווקאָוויטש, פושקינאַ 36.

בעמ.: אונזערע מצות ווערען אויך פערקויפט אויף ריבנאַ 11, ביי קירשבוים.
טעל. 51-50

מצה-רייבעכץ
שוין צו בעקומען אויף הורט און דעטייל פון די בעסטע פרימסטע מעהלען, אַלץ אונטער דער השגחה פון לאָדזער רבנות, ווי אויך
מצות
כשר אפילו למהדרין מן המהדרין
ווערט געבאַקען ביי די אַלט-בעוואוסטע
פירמע ב. הענעכאָוויטש און י. אבראמאוויטש,
גלובנאַ-גאַס 65, טעל. 57-35.
986

פערגעסט נישט
דאָס די ערשטע קאנקורענץ-פעהיגסטע
פערפומעריע
— אין —
לאדז
איז געהעזען און בלייבט נור ביי
S. BUCHWAJC, Łódź
Piotrkowska 22, tel. 31-43.
ספעציעל אויף די פייערטאגען שפאָט ביליגע פרייזען.
קומט און איבערצייגט אייך! פאר אריגינעל גאראנטירט!

רעיעל, גוט און ביליג קויפט מען:
וויין, מעהר, שפריט,
די פיינסטע ליקערען, אַלע סאָרטען כרמל-וויין אויסערדעם הויכפיינעם שפריט
של פסח פון דער בעקאַנטער פירמע יאפפע, גראָדנא
אַלעם כשר לפסח! אַלעם כשר לפסח!
נור אין דער וויינהאַנדלונג
ע. שיקער, לאדז
פולנאצנא 1, טעל. 784
וועלכע עקזיסטירט זייט 1865 יאָהר און איז דורך איהרע רעעלע בעהאַנדלונג דער געעהרטער קונדשאַפט גוט בעקאַנט.
גאַנץ בעזונדערס חערט רויט-וויין כשר לפסח ספעציעל פאר צוקערליידענדע עמפפאהלען
200

Dr. med.
A. MAZUR
נאַרוטאָוויטש (רוזשאַ) 44
טעלעפאָן 22-44.
אויערען און האלז קראַנקהייטען שטימע און שפראַך-פעהלערען (שטאמלען א.א.וו.) נעמט אָן פון 12—2 און פון 6³⁰—8 אָוו.

Dr PRYBULSKI
זאַוואַדזקאַ 1, טעלעפאָן 25-38
וענערישע און האָר - הויט - קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל), רענטגען-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוענד, דאַמען: פון 4—5 נאָכמ.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32.
ספעציאַליסט פאר הויט, וענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. 696
הייל. מיט קוואַרץ-לאַמפען (האָר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוענד

ארץ־ישראל־מצות

צוליב דעם קליינעם קוואַנטום, וואָס איז הייאָהר אָנגעקומען פון ארץ־ישראל

דאַרפן זיך אַלע פריהצייטיג בעזאָרגען מיט מצות.

בעשטעלונגען זיך צו ווענדען צו ה׳ א. האַלפּערן, צעגעלניאַנאַ 4 (ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע) טעלעפאָן 27-28.

פון די גרויסע מיהלען אין חיפה
פון באַראָן ראָטשילד זענען די
בעסטע אין דער וועלט.

וויכטיג נייעס!

ווינגסן כשר לפסח

צו דער בעקוועמליכקייט פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג האָבען כיר ערעפנעט אַ פערקויפסשטעלע פון אונזערע גוט־בעקאַנטע

אין לאָדז, פלאַץ־וואָלנאַשטשי 11 (נייע שטאָט)

ביי ה׳ גוטמאַן,

נעמליך מיט די זעלבע פּרייזען, ווי ביי אונז אין וואַרשאַ

מיט אַכטונג

א. ג. ליבערמאַן, וואַרשאַ

פראַנציסקאַנער 19.

בעמערקונג: בעטע צו בעאַבאַכטען, אַז די קאָרקען זענען אויסגעבראַנט מיט דעמזעלבען נאָמען וואָס איז אויף די פלאַשען.

518

דרינגענדע אויפפאָדערונג!

די צענטראַלע פון שפירט של פסח פון די בעוואוסטע פירמעס

זילבער, לובאַמיל, איכענבוים

פאָדערט אויף אַלע סוחרים ציילען אַבצוגעהמען אַלע בעשטעלונגען פון ייש און ליקערען של פסח
ווי אויך די, וועלכע נעהמען פון 15 ליטער אָן מיט שווידעצטוועס פון דער הורטאָווניע „WINKOL“
Wł. A. I. Chasilew, Łódź, Cegielniana 32.

ס׳וועט מצהר קיין כחורה ניט צוקומען און אין סקלאַד וועט קיין זאַפאַס ניט איבערגעלאָזט.

עקזיסטירט פון 1890. | עקזיסטירט פון 1890.

הורט־ און רעטייל־סקלאַד

פון דער וויין־ און שפירטואָזען־פירמע „WINKOL“

אינהאַבער: א. י. חאַסילעוו, צעגעלניאַנאַ 32

עמפפעהלט צו דעם בעפאָרשטעהענדען פסח הבע״ל אַ רייכען אויסוואַהל פון אַלע אונגאַר־וויינען, כרמל, שפּירט, ליקערען, שליוואָוויץ, קאָניאַק, מעהד, עכטען נאַטור־רויט־וויין, גאַראַנטירט פאַר צוקער־ליידענדע, גלעס צו קאָנקורענץ־פרייזען.

בעמ.: ביי ה׳ ש. קאַרא, פּעטריקאָווער 23, בעקומט מען אַלערליי סאָרטען וויינען.

„WINKOL“, אינהאַבער: א. י. חאַסילעוו, צעגעלניאַנאַ 32, טעלעפאָן 25 58.

519

Z intencji zaręczyn ukochanej córki i siostry naszej
HELI GRINBERŻANKI
z p. **SAMUELEM LEWI**
życzą szczęścia
Rodzice, siostry i bracia Grinberg.

525

Z okazji zaręczyn naszej ukochanej siostry
p. **SALI LEWINÓWNY**
z p. **MAURYCEM WEINBERGIEM**
życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości
Mania, Feliks i Abram Lewin.

506

א מיכטיגער

אנגעשטעלטער

אין דער גאַלאַנטעריע־בראַנזשע ווערט פון זאָפאָרט געזוכט

אָפערטען אונטער „פעהיג“ אין אדמ. פון דער צייטונג.

520

מזל־טוב!

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאָכטער

שרה׳טשע לעווין

מיט ה׳ **משה וויינבערג**

ווינשען מיר אַ גליקליכע צוקונפט און עוויגעס צוזאַמענלעבען

די עלטערן.

506

מזל־טוב!

צו דער פערלאָבונג פון מיין שוועסטער־טאָכטער

פרל. **שרה׳טשע לעווין**

מיט ה׳ **משה וויינבערג**

ווינשט אַ הערצליכען מזל־טוב און גליקליכע צוקונפט

פעטער שמואל לענקאָווסקי און פאַמיליע.

2035

שטר מכירת חמץ

זאַכאַ־ניא 49

ביי הר״ר יהושע פרידענזאָהן
בהר״ר שמעלרי ז״ל מורה הוראה דפה.

521

J. LEWIT i A. BRZEZIŃSKI

(MECHANICZNA TKALNIA i SKRĘCALNIA)

Brzezna 3/5 (róg Piotrkowskiej) **Tel. 738 i 56-45**

נעמט אָן אויך לויהן צו וועבען

ווי אויך צו צווערנען אַלע גאַרן נומערן.

די פאַבריק איז פערזעהען מיט אַלע נויטיגע געהילפס־מאַשינען.

די רעעלסטע בעהאַנדלונג.

און גוטע אויספיהרונג.

אינפאָרמאַציעס צו ערפאַהרען אין דער פאַבריק אַ גאַנצען טאָג:

611

מורעה מהראבינאַט.

אַזוי ווי מ.ר זענען ערפאַהרען, אַז ביי זאַלץ איז דאָ אחשש תערובת חמץ. הן אין די אַרבייט הן אין די וואָגאָנען צוליב דעם האָבען מיר ספעציעל אַרויסגעשיקט אנשים נאמנים, וואָס זענען געשטאַנען ביי אַרויסגראָבען די שטיקער ביז אַריין אין וואַגאָן אַריין און עס איז אָנגעקומען אין גצוואַשענע וואַגאָנעס אויך אין נייע זעק. דאָס זאַלץ איז פערזעהן מיט אַ סטעמפּעל .ועד הרבנים דפה לאדז״ און מיט אַ פּלאָמבע. דערצובער בעטען כיר הן די געוועלבער, הן פּריוואַט, אַז ביים קויפען זאַלץ זאָלען זיי פאָדערן די צעטעלעך מיט׳ן סטעמפּעל .ועד הרבנים דפה לאדז״.

בעמערקונג: מ׳איז מזהיר די סוחרים, אַז זיי זאָלען זיך ניט ענטוואָגען צו קויפען אָדער פערקויפען זאַלץ אָהן חותם „ועד הרבנים דפה לאדז״ פאַר כשר לפסח און בעגענעמאַל וועט מען זיי מפרסם זיין.

523

ועד הרבנים דפה לאדז.

אכטונג, פרוכטען־ און געמיזע־הענדלער אין לאָדז!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט אַלע אונזערע מיטגלידער, אַז שבת־צונאַכטס, ד. 9 אַפּריל אינקלויזיוו 7 אַ זייגער אָוונד וועט אין אונזער פעראיינס־לאָקאַל זגערזשער 28 פאָרקומען די יעהרליכע

אַלגעמיינע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדע טאָג־אָרדנונג: 1) בעשטעטיגען די ענדערונגען פון די סטאַטוטען, 2) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס־קאָמיסיע און פריע פאָרשלאָגען.

בעמערקונג: אין פאַל ציים ערשטען טערמין 7 אַ זייגער אָוונד וועט ניט קומען די נויטיגע צאָהל מיטגלידער, וועט די פערזאַמלונג פאָרקומען דעמזעלבען אָוונד 9 אַ זייגער און וועט זיין גילטיג ביי יעדע צאָהל אָנוועזענדע מיטגלידער.

516

די קאָמיסיע.

וואָרנונג!

אַזוי ווי עס האָבען זיך ווידער בעוויזען אין שטאָט פערשידענע זאַפטען אונטער מיין פירמע, מאַך איך אויפמערקזאַם, אַז איך האָב צו די אַלע קיין שום שייכות ניט און איך בין פאַר זיי ניט פעראַנטוואָרטליך. איך בעט די געעהרטע קונדשאַפט נעמען אַכט צו לייגען אויף מיינע אָריגינעלע עטיקעטען, וואָס איז פאַטענטירט פון מיר, פאַר האַנד. און אינד. לויט׳ן נומער **14344** די אַלע נאָכמאַכער פון מיינע עטיקעטען וועלען צוגעצויגען ווערען צו גריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

אכטונג! צום בעפאָרשטעהענדען פסח עמפפעהלען מיר זיך מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע אויסגעצייכענטע **זאַפטען**

מיט אַכטונג **פ. גאָלדקאָרן.**

505

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג דעם דאַמען־שניידער
מ. דאַווידאָוויטש
2009 אַנסקאַ 16
אברהם קאַטלער.

פאָדערט איבעראַל

אין אַלע רעסטאָראַנען, ווייןהאַנדלונגען און שענקען

נאָר דעם בעריהמטען

מעהד

פון דער עטאַבליסטער מעהד־פאַבריק

ש. ווישליצקי, פּיעטריקאָ. 10 אין הויף.

מכירת חמץ

במעון אלמנת הרב המנוח ר׳ מרדכי גאָלד ז״ל דמו״ץ דפה רחוב **פעטריקאָווער 88** יושב חתנו ממלא מקומו הרב ר׳ **שלום ברוך** שליט״א וכותב שטר מכירת חמץ.

1994

וועקסעל שטאַטס קאַססא

וועלענדיג געבען מיינער קונדשאַפט געלעגענהייט צו מאַכען גרעסערע קניות אויף יום־טוב האָב איך בעשלאָסען אָנצונעמען קורצטערמיניגע סאָלידע סוחרישע וועקסלען שטאַטס קאַססא. אויף לאַגער גרויסער אויסוואַהל פון גאַרדינען, טישטיכער, האָלדרעס, בעט־דעקען, שטרויזעק, פּאָרטיערן, לאַכען, האַנדטיכער, שציערקעס, ראַלעטען־שטאָף, קאָרניקאָווע, אַלערליי וועט, גומי־מאַנטלען, קאַפּעלושען, קראַוואַטען, שטעקענס, שירמס, שטרימף צו אַנגראָ פאַבריקס־פרייזען, זיידענס אויף קליידער, מענטעל און פוצשעווקע

ביי **ה. שיינפינקעל**
לאָדז, 44 פּיעטריקאָווער 44

דאַנקזאָגונג.

די פערוואַלטונג פון דער תלמוד־תורה
„אהבת תורה“ וואָלבאָרסקאַ 20
דריקט אויס אין נאָמען פון 400 אָרימע קינדער דעם ה׳ יצחק קופערמאַן, שוו. יאַקובאַ 2 איהר הערצליכסטען דאַנק פאַר די געשפענדעטע 15 דאָלאַר און ווינשען איהם אַ רפואה שלמה

פרעזעס: יעקב דוד פאַצאַנאָווסקי.
קאַסיר: משה שייעוויטש.

2005

כרעסעל־

אוגערקעס

כשר לחג הפסח

אפילו מהדרין המהדרין בהכשר של גאון אברהם הב שהאַרצבערג אב״צ דפה״ק מסרסמאָלי.

צו בעקומען **בושעושינער 17** (אין הויף)

גצוועלבער בעקומען אויף גוטע בעדינגונגען. 966

הנחות אין דער פראגע פון זונטאג-רוה?

ס'זאל שוין זיין אַ הסכם צווישען די פערשידענע מיניסטעריומס.

וו אַ ר ש א, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). האַלב-אָפיציעל ווערט מיטגעטיילט, אז צווישען די מיניסטעריומס פון אינערן, האַנדעל, אַרבייטס און דעפאַרטאַמענט פאַר רעליגיעס, איז געקומען צו אַ הסכם וועגען הנחות אין דער פראַגע פון זונטאַג-רוה.

לויט דעם דאָזיגען הסכם זאָלען די געוועלבער פון 4 טער קאַטעגאָריע, וואָס האַלטען נישט קיין געדונגענע אַרביימער, קענען אָפען זיין: שפייז-געוועלבער פון 8 ביז 10 פריה און אַלע אַנדערע פון 12 ביז 3 מיטאָג.

אַן ענטגילטיגער בעשלוס וועט אָנגענומען ווערען מאָרגען, שבת. דער פראָיעקט וועט דאַן איבערגעגעבען ווערען צום עקאָנאָמישען קאָמיטעט און דאַן צום מיניסטאָרען-ראַט.

יודישע ענינים אין יוגאסלאווישען פארלאמענט.

בעלגראַד, 7 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). אויף איינע פון איהרע לעצטע זיצונגען האָט דער יוגאָסלאַווישער מיניסטאָרען-ראַט בעשלאָסען אַריינצוטראָגען אַ געזעץ-פראָיעקט וועגען רעגולירען די ענינים פון די רעליגיעזע געמיינשאַפטען אין לאַנד. אין'ם געזעץ פראָיעקט וועט אויך בעריקזיכטיגט ווערען די פעטיציע פון פערבאַנד פון די יודישע קהלות אין יוגאָסלאַוויען.

עקספלואטאציע פון די מינעראל-רייכטימער פון ים-המלך.

לאָנדאָן, 7 (יט"א טעלעגראַפיש) דאָס קאָלאָניאַל-מיניסטעריום וועט איננעכען שליסען אַ קאָנטראַקט וועגען געבען אַ קאָנצעסיע צו עקספּלואַטירען די מינעראַל רייכטימער פון ים-המלך, די קאָנצעסיע וועט זיין אויף 25 יאָהר, ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז ס'איז מעגליך צו בעקומען פון ים-המלך 100 מיליאָנען טאָן פאָטאַש אַ יאָהר אויסער אַנדערע מינעראַלען.

ליטווישע כוליגאנעם זענען אויך נישט קיין „פעפקערס".

קאָוונא, 7 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). אין פאַניעוויעזש האָבען כוליגאַנעס ביינאַכט פערשמירט אַלע יודישע שילדען פון פריוואַטע געשעפטען און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

וואהל-קאמף אין עסטרייך.

וויען, 7 (יט"א טעלעגראַפיש) אין צוזאַמענהאַנג מיט די מאַסען-פראָטעסטען וואָס זענען פאָרגעקומען צוליב'ן אַרויסשטעלען אַ „האַקענקרייצלערישע" קאַנדידאַטור אין יודישען קוואַרטאַל, האָט דער בונדעס-קאַנצלער הייניש קאָנפערירט מיט די דייטשע אינדוסטריעלער וועגען צוריקציהען די דאָזיגע קאַנדידאַטור.

יודען און אראבער

שליסען אַ וואהל-אָפמאַך אין ירושלים.

ירושלים, 7 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) דאָ איז געשלאָסען געוואָרען אַ וואהל-אָפמאַך צווישען יודען און ביידע אַראַבישע פּאַרטייען צו די וואַהלען פון שטאָדט-ראַט. לויט דעם אָפּמאַך וועלען די יודען שטיצען די 6 קאַנדידאַטען פון דער מעסיגער אַראַבישער פּאַרטיי, מיט'ן געוועזענעם בירגערמייסטער בראש, און די 2 קאַנדידאַטען פון דער עקסטרעמער פּאַרטיי. די יודען האָבען פערזיכערט 4 מאַנדאַטען, די אַראַבישע פּאַרטייען האָבען צוגעזאָגט צו שטיצען די יודישע פאָדערונגען אין ירושלים'ער שטאָדט ראַט.

א בולגארישער גענעראל אין דעם יודי. „יתומים-הויז"

סאָפיאַ. (יט"א). דאָ איז פאָרגעקומען אַ יובילי-פייערונג פון יודישען „יתומים-הויז" „צאַריצאַ עלעאָנאָראַ". אין דער פייערונג האָט זיך אויך בעטייליגט דער קאָמענדאַנט פון סאָפיאַ גענעראַל לאַזאַראָוו. אין זיין רעדע האָט גענעראַל לאַזאַראָוו אינטערגעשטראָכען די אָפּערווילינקייט פון די יודישע זעלנער אין דער בולגאַרישער אַרמיי, וועלכע ער האָט געזעהען אויף די שלאַכט-פעלדער בעת דער לעצטער מלחמה, און האָט אין נאָמען פון בולגאַרישען צאַר באָריס און דער גאַנצער רעגירונג אויסגעדריקט די צופרידענהייט צוליב דעם זאָרגפעלטיגקייט לגבי די יודישע יתומים.

ארגענטינער יודען שטיצען דעם פוילישען „ארט"

בוענאָס-איירעס, 7 (יט"א טעלעגראַפיש), דער פערבאַנד פון פוילישע יודען אין אַרגענטינאַ האָט אַרויסגעשיקט 10 טויזענד פעזאָס צו דער צענטראַלע פון דער געזעלשאַפט „אָרט" אין פוילען.

נחום סאקאלאוו אין אמסטערדאם.

אַמסטערדאַם, 7 (יט"א טעלעגראַפיש) דאָ האָט געוויילט נחום סאָקאָלאָוו, וועלכער האָט אין דער ציוניסטישער ליגע געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ציוניזם.

נאד אנ'אנפאל פון די כוליגאנישע סטודענטע.

בוקאַרעשט. (יט"א) אַ גרופּע קוזיסטישע סטודענטען-העצערס האָבען בעפאַלען אַ יודישען סטודענט, ווען ער איז אַרויסגעגאַנגען פון דער לעקציע און איהם שטאַרק צושלאָגען.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 8—9^{30}, 12—2 און 7—8 אָוו.

אין יאסי איז רוהיג.

יאַסי, (י.ט.א.) אויף אַלע פאַקולטעטען האָבען זיך ווידער אָנגעהויבען די לעקציעס. דער הויפט-פראָקוראָר קאַציקי זעצט פאָר די אויספאָרשונג וועגען די געשעהענישען אויף דעם מעדיצינישען פאַקולטעט. צווישען די פראָפעסאָרען הערשט צוליב דעם פאָרגעקומענעם אינצידענט אַן אויפרעגענדע שטימונג. אַ גרופּע פראָפעסאָרען האָט בעפאָדערט, אַז עס זאָל צונויפגערופען ווערען דער אוניווערזיטעטס-סענאַט, כדי זיך צו בעראַטען וועגען די מיטלען איינפיהרען רוה אין אוניווערזיטעט, אַ טייל פון די פראָפעסאָרען האָבען בעשלאָסען צו פאָדערען אַפילו שליסען דעם אוניווערזיטעט, אויב עס וועט נישט געזיכערט ווערען די אָרדנונג. דער דעקאַן פּראָף. באַנדראַן איז טעלעגראַפיש אַרויסגערופען געוואָרען קיין בוקאַרעשט אין מיניסטעריום פאַר פאָלקס-בילדונג.

מיט אנ'אעראפלאן קיין ארץ-ישראל

איז געקומען דער פרעזידענט פון „קרן-היסוד" פון אמעריקא.

ירושלים, 7 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דער פרעזידענט פון אַמעריקאַנער „קרן-היסוד" ה' אונטערמייער איז אָנגעקומען אַהער אויף אַן אַעראָפּלאַן פון קאַירא. אונטערמייער וועט בעזוכען תל-אביב און חיפה.

געשלאסען דעם העברעאישען סעמינאר אין ירושלים

צוליב א שטרייק פון די סטודענטען.

ירושלים, 7 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) לויט אַ בעשלוס פון דער אַנפיהרונג איז געשלאָסען געוואָרען דער העברעאישער סעמינאַר אין ירושלים. דער סעמינאַר איז געשלאָסען געוואָרען צוליב אַן איינטאָגיגען שטרייק פון די סטודענטען, די סטודענטען האָבען פערשטרייקט צוליב דעם, אַז צו דעם גייען בוי זאָלען צוגענומען ווערען נאָר פערטרעטער פון דער „הסתדרות".

טעאטער „סקאלא", צעגעלניאנא 18.

גאַסטשפּילען פון וואַרש. יוד. קונסט-טעאַטער „וו.י.ק.ט."
אונטער דער לייטונג פון
אידא קאמינסקא און זיגמונד טורקאוו

היינט, פרייטאָג, ווערט נישט געשפּילט.

שבת, ד. 9 3.30 ביינאָכט צו בילינע פרייזען פון 1–3 זל. צום לעצטען מאָל
„דער אוצר"
קאָמעדיע אין 3 אַקטען פון ד. פינסקי

זונטאג, ד. 10. אַפּריל, 8 30 אָוונד
ווערף

שבת ד. 9 8.30 אָוו. פּרעמיערע צום 1, מאָל אין לאָדז
ווערלף
דראַמע אין 3 אַק. פון ראַמען ראַלען יוד.: י. טורקאָוו.

מאָנטאָג ד. 11 ד"ח- לעצטע געזעגענונגס פאָרשטעלונג - די
„ראָמאַנטישע נאַכט"
קאָמעדיע-וואָדעוויל אין 3 אַקטען, פון ה. באַכווין.

אַנסאַמבל פון „וויקט" לויט'ן א.ב.: פרויען: אַלטבוים סאָניע, קאַמינסקאַ אידאַ, ראַפּעל מרים. הערען: גרודבערג יצחק, דאַמב אדם, הירשפעלד זלמן, טורקאָוו זיגמונד, מאַנדעלבליט יעקב, מעלמאַן מאיר, מאַקסימאָוו מ. עפּשטיין בנימין. אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען: פּינקטליך האַלב 9 אָוונד. די קליינע צאָהל איבערגעבליבענע בילעטען—אין קאַסע. אַדמיניסטר.: מ. מאַקסימאָוו.

אכטונג, פאביאניץ!
היינט פרייטאָג, ד. 8. נאָר 1 פאָרשטעלונג פון „וויקט": תען דער מיהעל לאכט...

עמפפעהלט: זשיראַנדאָלען, אַמפּלען ביוראָ- און נאַכט-טיש לאַמפּען, ווי אויך פערשידענע אינסטאַלאַציע-מאַטעריאַלען
B. SZCZEKACZ, ul. Zawadzka 16; „ELEKTROPOL"
עלעקטראָ-טעכ: נישע לאַגערן

היינט און פאָלגענדע טעג!
„פרויען, וועלכע מיר בעגריסען נישט"
Lya Mara, Alfons Fryland
2007
אנאנס! נעכסטער פּראָגראַם: „שושנה די צנועה".

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו
פון מלוכה-, קאָמונאַלע און געזעלשאַפטליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשא 40.
אָנהויב אין געוו. טעג 5 אַ זייגער נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב 3 נאָכמיטאָג. לעצטער סעאַנס 9.30 אין אָוונד.

בעקאנטמאכונג!
מיר מאַכען בעקאַנט אונזערע געעהרטע קונדשאַפט, דאָס אונזערע געשעפטען, וועלכע געפינען זיך:
צענטראַלע: קילינסקי 60, — — טעל. 37-65
פיליעס: פּיעטריקאָווער 54 „ 37-66
114
פּאָלודניאָווא 9 „ 37-67
ז'עראָמסקער 2 „ 49-82
זענען פערזעהען מיט די בעסטע און שמאַקהאַפסטע פערשידענע
געריכערטע פליישען על ה: הפסח
בעמערקונג: אונזער פאַבריק שטעהט אונטער דער השגחה פון ראַבינאַט און איז פערזעהען מיט נאָמען און משגיח ר' משה איטשע סטעמפּקאָווסקי.
מיט אַכטונג
די פעראייניגטע יודישע פליישער

אַזוי ווי פסח, דעם 17/4 און 18/4 וועט דאָס צענטראַל-באַר זיין געשלאָסען, דאַ רופער וועלען די
שוויץ-בעדער
1-טע און 2-טע קלאַס
שוין זיין טעטיג מיטוואָך 13/4, דאָנערש. 14/4, פרייטאָג 15/4 און שבת 16/4
די וואַנעס וועלען זיין אָפען די גאַנצע וואָך.
די געעהרטע געסט ווערען העפליכסט געבעטען צו קומען וואָס פריהער, כדי אין די לעצטע טעג אויסצומיידען אַ געדראַנג.
צענטראל-באר
ה. אַפּענבאַך, זאַכאַדניא 38, טעל. 38-51.
1953

קאמוניקאט.
מיר קאָמוניקירען דערמיט דער עפענטליכקייט, אַז די פערזאַמלונג פון די שטרייקענדיגע אַרבייטער פון מעבעל-פאַך בעשטעלט האָט אָפּגעוואָרפען די פראַפּאָזיציע פון מייסטער-פעראיין אין בריף פון 7. אַפּריל, אַז פאַר'ן ערלעדיגען דעם שטרייק צוצוטרעטען צו דער אַרבייט און דער שטרייק דויערט ווייטער.
די פערוואַלטונג
פון דער לאָדזער אָבטיילונג
פון בעקליידונג-פעראיין אין לאָדז.
509

דער וועג פון שקר, אויף וועלכע ס'לאזען זיך גנהו די מליצי יושר.

פון רעפ. ד"ר י. ראזענבאום.

מיט א געוויסער צייט צוריק איז פארגעקומען א קאנפערענץ פון די אר־בייטער־ארגאניזאציעס אין קאנאדע. ס'איז אנגענומען געווארען א רעזאלו־ציע צו בעשרענקען די איינוואנדערונג. פאר דער דאזיגער רעזאלוציע האבען געשטימט אפילו די יודישע קאמוניסטען.

ס'איז א גאנץ נאטירליכע ערשיינונג, וועלכע ערקלעהרט זיך מיט דער מורא, אז די איינוואנדערונג וועט ברענגען צום אראפדריקען פון די לוינען. ס'איז א בעקאנטע זאך, אז אין די פעראיי־ניגטע שטאטען דערלאזען נישט מאך די ארבייטער־עלעמענטען צו דער אפ־שוואכונג פון די עמיגראציע־בעגרענצונ־גען און צו דער פערגרעסערונג פון דער עמיגראציע־קוואטע. די זעלבע עלעמענ־טען פאדערען א הויכען אימפארט־צאל.

אזעלכע ערשיינונגען זענען נישט קיין זעלטענהייט און זיי געהערען צו דער קאטעגאריע פון קאמף פאר די עקאנאמישע אינטערעסען. אפען, זעלבסט־פערשטענדליך, טרעט מען נישט אויף צו פערטיידיגען די דאזיגע מעטאדען, ווייל זיי זענען נישט שעהן; זיי זענען פשוט אונמענשליך, און מ'שעהמט זיך צו בעווייזען, אז מ'וויל דעם צווייטען מענש נישט צולאזען צו דעם שיסעל קארטאפעל.

די ווארשאווער אדוואקאטען האבען אפגעווארפען דאס שאנד־געפיהל. זיי האבען ערקלעהרט בקול רם, אז אין ווארשא זענען דא צופיל אדוואקאטען, ד. ה. די קאנקורענץ ווערט צו גרויס, און דערפאר האבען זיי בעשלאסען אויף א געוויסע צייט — אויף 5 יאהר — נישט אריינצונעהמען אין זייער קאר־פעראציע קיין נייע מיטגלידער.

אויף דעם ארט מוז מען אויפמערק־זאם מאכען, אז לויט אונזערע געזעצען זענען די אדוואקאטען ארגאניזירט אין אזוי־גערופענע אדוואקאטען־ראטען, וועלכע ערטיילען די ערלויבניש זיך צו בעשעפטיגען מיט פראקטיק — פשוט בעזאגט איז עס אנ'ארט צעך, א מיטעל־אלטערישע ערפינדונג.

ס'איז אינטערעסאנט, אז מענשען מיט אוניווערזיטעטס־בילדונג קעהרען זיך צוריק צו די שוין פון לאנג איבערלעב־טע פארמען פון ארגאניזאציעס, וואס מאנאפאליזירען גאנצע בערופען.

מ'קען נאך פערשטעהן, ווען א מלוכה מאנאפאליזירט פאר זיך געוויסע צווייגען פון דער פראדוקציע: מ'טוט עס, הויפטזעכליך צוליב פיסקאלישע מאטי־ווען, ס'איז אבער נישט דערלאזבאר, אז א מלוכה זאל טאלערירען די מאנא־פאליזאציע פון ארבייטס־מעגליכקייטען פאר א בעשרענקטער צאהל מענשען.

מיר זעהען דא נישט איין אויף דער מלוכה־רעכטליכער זייט פונ'ם דאזיגען פראבלעם. מיר וועלען זיך נישט פער־רופען אויף דער קאנסטיטוציע, וועלכע זיכערט יעדען בירגער פון לאנד די אונבעשרענקטע פרייהייט אינ'ם אויס־וואהל און אויספיהרונג פון זיין בע־שעפטיגונג, אזוי ווי זי זיכערט איהם דעם פרייען אויסוואהל פון זיין וואוינ־ארט און ארט פון זיין טעטיגקייט. ס'איבערראשט אבער אין דער העכסטער מאס, אז גראד די ארגאניזאציע פון מענשען, וועלכע פערנעהמען זיך מיט דער פערטיידיגונג פון דער גערעכטיג־קייט, מיט'ן קאמף פאר'ן געזעץ, הא־בען אזוי ווייט פערגעסען די עלעמענ־טארע פרינציפען פון מענשליכער פריי־הייט, אז זיי האבען זיך בעמיהט די זעלבע צו בעשרענקען.

איז עס אפשר נוצליך, אדער גוט, וואס דער עפענטליכקייט איז בעקאנט געווארען די דאזיגע געשעהעניש און די וועט מוזען לענקען איהר אויפמערק־זאמקייט אויף געוויסע שעדליכע מא־מענטען, וועלכע מ'וויל אריינברענגען אין די פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס. מ'טאר דאך נישט געבען פעראיינצעל־טע קרייזען פון דער בעפעלקערונג די דאזיגע רעכט, וועלכער עס האט נישט די מלוכה גופא; מ'טאר נישט דערלא־זען, אז ס'זאלען געשאפען ווערען אפ־געזונדערטע גרופען פון מענשען מיט ספעציעלע פריווילעגיעס, מחמת, ווען אזוינס זאל געשעהן, וועט מען זיך קא־נען פארשטעלען פאלגענדען בילד: אלע פאכען — דאקטוירים, אדוואקאטען, אינ־זשינירען, סוחרים, פאבריקאנטען, האנדווערקער, ארבייטער ערקלערען אין א שעהנעם העלען טאג, אז ביי זיי הערשט אנ'איבערפלוס, און זיי פער־ביטען דעם צופלוס פון נייע קרעפטען.

קען מען דען זיך פארשטעלען אפילו אין דער פאנטאזיע אזא צושטאנד?

האבען זיך דען די ווארשאווער אד־וואקאטען איבערלעגט, וואס וועט פארקומען, ווען זייערע זוהן און טעכ־טער וועלען בערויבט ווערען פון דער מעגליכקייט זיך צו שאפען זייער עק־זיסטענץ?

אין די לעצטע צייטען איז גראד אין פוילען געפיהרט געווארען א שטאר־קער קאמף געגען דער טענדענץ אריינ־צופיהרען די צעך־געזעצען און עהנלי־כע געזעצען אין אנדערע געביטען פון לעבען, ווייל זיי זענען געווען א גרוי־סע סכנה פאר די יעניגע טיילען פון דער בעפעלקערונג, וועלכע בעניצען נאך עד היום נישט אין פוילען פון דער ווירקליכער גלייכבערעכטיגונג. מ'האט אין די דאזיגע געזעץ־פראיעק־טען גאנץ ריכטיג געזעהען א מיטעל צו עלימינירען די יודען פון האנדווערק און פונ'ם האנדעל.

מיר זענען געצוואונגען צו פיהרען א שווערען קאמף געגען דער צוואנגס־זונטאג־רוה, וועלכער בעשרענקט אונ־זערע פערדינסט־מעגליכקייטען אין פער־גלייך מיט דער קריסטליכער בעפעל־קערונג.

מיר שטעלען זיך אנטקעגען מיט דער גרעסטער ענערגיע די אלע אזוי־גערו־פענע „נומערוס־קלויזוס״־מנהגים, ווייל זיי אלע — אי די צעכען, אי די האנ־דעלס אויסטאווען אי די פראצענט־נארמען אין די שוהלען אין אוניווערזיטע־טען — האבען דעם איינציגען צוועק אונז צו בעשרענקען אין די עלעמענ־טארע מענשליכע רעכט.

צוליב'ן דאזיגען גרונד מוזען מיר גאנץ ענערגיש אויפטרעטען געגען דער טאקטיק פון דער ווארשאווער אדוואַ־קאטען־ראט, ווייל ער שטעלט מיט זיך פאר נישט קיין שום אנדערע זאך, ווי א גאנץ רויהען „נומערוס קלויזוס״ פאר די יודישע אדוואקאטען.

ערשט אינ'ם לעצטען יאהר איז גע־לונגען צוצוברעכען דעם אפיציעלען ווידערשטאנד געגען דעם אננעהמען פון יודישע אפליקאנטען אין די געריכ־טען. דער דאזיגער סיסטעם האט בע־צוועקט מיט זיך דעם אויסשלוס פון די יודען פון דער אדוואקאטור און היינט וויל מען דערגרייכען דעמזעלבען ציל מיט אנ'אנדער מיטעל, אויף אנ'אנדער וועג.

אמת אינ'ם בעשלוס פונ'ם ווארשא־ווער אדוואקאטען־ראט איז מיט קיין ווארט נישט דערמאנט דער נאמען „יוד״, אבער די ערפאהרונג לערנט, אז אלע בעשרענקונגען טרעפען אין דער ערשטער רייהע אונז יודען. ווען ס'איז לייכט אונז צו דריקען ביי א פרייען סיסטעם, וואס לייכטער איז עס צו דערצילען, ווען מ'האט אונטער דער האנד געזעצליכע בעשטימונגען.

איינס איז קלאר דער אנטיסעמיטיזם איז אזוי טיף אריינגעדרונגען אין די מוחות פון די פאליאקען, אז ער קומט צום פארשיין אפילו דעמאלס, ווען מ'וויל איהם פערדעקען.

דער בעשלוס פון די ווארשאווער אדוואקאטען האט קלאר בעוויזען, אז מ'טאר זיך נישט לאזען אפנארען פון שיינבארע סימפטאמען, און אז מ'מוז שטעהן אויף דער וואך מיט אפענע אויגען, ווייל מ'קען קיינמאל נישט וויסען, פון וועלכער זייט ס'וועט קומען דער אנגריף.

אויף פסח הבע"ל

טהוען מיר אייך אנעמפעהלען דעם פון לאנגע יאהרען בעקאנטען און זעהר פיינען עכטען פסח'דיגען

פראנק קאפפע־צוזאמץ

אין קיסטען און רונדע פאקונג.

ער איז ערציינגט בהכשר נמור אונטער דער אויפזיכט פון הה"ג הג' מ' יעקב פרענקעל תאומים שליט"א אבד"ק פאדגורזשע והגליל, וחותנו הרהמאה"ג וכו' מ' חיים כאנער שליט"א. 1404

Henryka Franka Synowie

Fabryka Środków Kawowych S. A.

SKAWINA—KRAKÓW.

יכנה"ז — דער נישט־אפגעשאצטער.

צום טויט פון פאלקסטימליכען שרייבער.

פון ז. רייזען.

דעם יונגען יודישען און העברעאי־שען לעזער איז דער נאמען יכנה"ז אפשר נישט אזוי גוט בעקאנט, אבער ס'איז געווען א צייט, ווען דער דאזיגער שריפטשטעלער האט געהערט צו די פא־פולערסטע און בעליבטסטע, און זיינע סקיצען און דערציילונגען זענען געווען זעהר אנגעלענט סיי אין די העברעאי־שע צייטונגען סיי אין די יודישע.

יכנה"ז איז געווען א פאלקסשריפט־שטעלער אין בעסטען זין פון ווארט ריין איינפאכקייט, וואס איז דערגאנגען ביז צום פרימיטיוויטעט, האט צונעגע־בען זיינע ווערק א בעזונדערן חן און איינדרוקספולקייט. ער איז געווען א גוטער בעאבאכטער, אנ'אויסגעצייכנע־טער קענער פון דעם לעבען און לע־בענסשטייגער פון דעם יודישען מיטעל־שטאנד — דעם קרעמער, דעם משרת, דעם מענש פון דער מאסע, דעם הע־ברעאישען לערער, און אין זיינע הונ־דערטער דערציילונגען געשילדערט זייער לעבען, זייערע קליינע ליידען און פריי־דען, צניעות'דיג־פשוט און מיט א חוש פאר הומאר.

ליידער זענען זיינע ווערק קיינמאל נישט געזאמעלט געווארען אין בוכפארם און דערפאר איז עד־היום נישט אפגע־שאצט געווארען די בעדייטונג פון יכנה"ז.

* * *

יכנה"ז (די ראשי־תיבות פון ישעיה־ניסן כהן הרי זהב גאלדבערג) איז גע־בוירען געווארען כ"ח חשון אין 1858 אין דארף סטאלקאווסשטשינע, אויפ'ן ניעמאן, מינסקער גוב., וואו זיין פאטער אנ'אייניקעל פון דעם גאון ר' אליעזר הקליר אין גאליציע, איז געווען א ישוב־ניק. שפעטער איז דער פאטער אריבער געפאהרען אין דעם דערבייאיגען שטע־טעל מאהילנע (אין דעם דאזיגען שטע־טעל האט אנב געלעבט דער בעריהם־טער פילאזאף שלמה מיימון), וואו ער איז געווען א מלמד און אלע סוף זו־מער פלעגט ער פאהרען נאך שטיצע קיין בראד צו די דארטיגע גבירים ר' משה און ר' נתן קאליר און ברענ־גען אויך פון דארט אתרוגים. דאך האט אין יכנה"זס עלטערנהויז געהערשט אזא ארעמקייט, אז דער קליינער ישעיה־ניסן האט זיך נישט געקענט פערגינען צו קויפען פאפיר און טינט, און ער פלעגט קינדווייז שרייבען מיט קוילען אויף סטרוזשקעס אדער אויף ווענד, ברעטלעך, ביישטיקלעך און שפעטער טינט, געמאכט פון סאזשע, אלס פעדער געניצט בינזענע פעדערען, מיט וועלכע ער האט געשריבען אויף פאקפאפיר. ביז 10 י. האט ער געלערנט אין חדר, געווען א בקי אין תנ"ך, פערפאסט שוין שירים און מליצות אין העברעאיש, פון וועלט־ליכע לימודים קיין אנונג נישט געהאט, און אז א יונגעל האט אמאל געבראכט אין חדר א בלעטעל פון א רוסישען בוך האט דער רבי געהייסען עס פערגרא־בען טיף אין דער ערד. דערנאך האט ער געלערנט גמרא מיט'ן טאטען אין בית מדרש, פון 13 יאהר אן געלע־רענט אין די ישיבות פון די ארומיגע שטעטלעך, ווי דער שטייגער — געגע־סען טעג, גע'שמט אלס קענער פון תנ"ך און אלס מליץ, דערהויפט אבער אלס מגיה פון ספר־תורה'ס, אזוי אז מ'האט פון פערשידענע שטעטלעך גע־שיקט נאך דעם „מאהילנער״ איבערזעהן די ריינקייטען.

אין דער קאב'ישער קלויז אין מינסק האט ישעיה ניסן זיך בעקענט מיט שמואל לייב ציטראן — איהם צו לענ־גערע יאהר — און דורך ציטראנ'ס רע־קאמענדאציע האט ער אין 1878 אנגע־הויבען צו שרייבען פעליעטאנען אין העברעאיש און יודיש פאר ראדקינסאנס „הקול״ און „קול לעם״ — א העברעאיש און א יודיש וואכענבלאט אין קעניגס־בערג. אלס בעל־מגיה ארומפאהרענדיג פון שטעטעל צו שטעטעל, איז ער ענדליך אנגעקומען קיין קיעוו. דארט האט ער זיך בעקענט מיט שלום־עליכמ'ען, וועלכער האט דאן ארויסגע־געבען „די יודישע פאלקסביבליאטעק״ (1888) און אין דעם ערשטען באנד פון דעם דאזיגען עפאכאלען זאמעל־בוך, וואו ס'האט צווישען אנדערע רעזיומירט י.ל. פרץ מיט זיין „מאניש״, איז אויך אפ־געדרוקט געווארען יכנה"זס א גרויסער פעליעטאן אונטער'ן טיטל „בריף פון ליטע קיין אמעריקע״, וואס האט גע־מאכט א גרויסען רושם, צו יענער צייט האט ער אויך געשריבען פעליעטאנען אין „המליץ״ און „היום״. צווישען אנ־דערע — א גרעסערע דערצעלונג „בין החיים והמתים״ — וועגען די מאהילנער „כאפערס״, און זייער ערפאלג איז גע־ווען אזוי גרויס, אז מ'האט איהם פאר זיי געצאהלט האנארער, דאן נאך א נישט געוועהנליכע זאך אין דער העב־רעאישער פרעסע, אייניגע פון זיינע סיפורים זענען דעמאלט אויך ארויס אין בעזונדערע אויסגאבען, ווי „גנב במחתרת״ — אויס דעם לעבען פון ישיבה־בחורים, „זאת תורת הקנאות״, „טעות שאינו חוזר״ — א בילד פון שטעטעלשער מחלוקת צווישען חסידים און מתנגדים, „פרחים נובלים״, „אסירי מלך״.

פון קיעוו איז יכנה"ז אוועק נאך ווי־טער צו דרום און האט א געוויסע צייט געלעבט אין די שטעטלעך פון קיע־ווער און פאלטאווער גוב. בעת מ'איז אבער געוואויר געווארען, אז ער שרייבט אין די „אפיקורסישע״ בלעטער, האט ער אין יאהר 1889 זיך געמוזט צוריק־קעהרען קיין ליטע און זיך בעזעצט אלס העברעאישער לעהרער אין שטע־טעל קאידאנאוו. דארט איז ער א גע־וויסע צייט אויך געווען רעדאקטאר פון דער בעלעטריסטישער אפטיילונג פון „המליץ״. אין קאידאנאוו האט ער זיך נאהענט בעפריינדעט מיט דעם משכיל און העברעאישען שרייבער קלמן ריי־זען, דעם פאטער פון אברהם רייזען.

פון יאהר 1891 האט ער געלעבט אין מינסק, נאר אויף ימים טובים אראפ־פאהרענדיג צו זיין פאמיליע אין שטע־טעל מאהילנע זייענדיג פון בעגינען ביז שפעט און אווענד פערנומען אויף די שטונדען, פלעגט ער צייט האבען צו שרייבען נאר פרייטאג; דאך האט ער בעוויזען צו פערעפענטליכען ארום 500 דערצעהלונגען און סקיצען, דער־פון א העלפט אין יודיש, וועלכע זע־נען געדרוקט געווארען אין די פערשי־דענסטע יודישע צייטונגען, אנגעהויבען פון צעדערבוים'ס „יודישען פאלקסבלאט״ און אויסגעלאזט מיט „ווילנער טאג״.

בעזונדער דארפען דערמאנט ווערען זיינע מעשה'לעך פון חומש אין העברע־איש, וועלכע האבען געהאט א זעלטע־נעם ערפאלג ביי די לעזער פון העב־רעאישע קינדער־זשורנאלען.

די לעצטע יאהרען האט יכנה'ן אי־בערגעלעבט שווערע טראגעדיע. זיינער א געראטענער זוהן, און א וואונדער־שעהנע טאכטער זענען יונג געשטאר־בען, אויך זיין פרוי איז געשטארבען, די העברעאישע לעקציעס האבען זיך פערמינערט, פון דער יודישער פרעסע איז ער אפגעריסען געווארען, און קראנק און עלענד האט ער דערלעבט זיינע יאהרען אין מינסק ערשט מיט א פאהר יאהר צוריק האט די סאוועט־ישע רעגירונג, אנערקענענדיג זיינע פערדינסטען אלס פאלקסשריפטשטעלער, איהם בעשטימט א מאנאטליכע פענסיע, און אויך די ליטעראַרישע קרייזען ביים ווייסרוסלאנד האבען זיך פעראינטערע־סירט מיט זיין שאפען. מיט עטליכע חדשים צוריק זענען פערעפענטליכט געווארען אין רוסלאנד אייניגע ארטיק־לען וועגען איהם און אונטער דער רע־דאקציע פון דעם בעוואוסטען יודישען קריטיקער און ליטעראטור היסטאריקער נחום אויסלענדער איז צוגעגרייט גע־ווארען אנ'אויסגאבע צו יכנה"ז'ס 70 יעהריגען יובילעי.

אבער דער אלטער שריפטשטעלער מיט אנ'אנגעשוואכטע הארץ, מיט א פולס פון 28, האט שוין נישט דערלעבט דעם דאזיגען יובילעי. אנשטאט יובילעי־שבחים זענען איהם בעשערט געווען בלויז הספד־טענער.

לאמיר זשע כאטש איצט טון אונזער חוב פאר יכנה"ז'ן — ארויסגעבען זיינע ווערק, וועלכע האבען אין זיך אזא פרישקייט און אזא עכטקייט און אזא ערלי־כען פאלקסטימליכען חן!

מאַרק שוואַרץ וועגען יוד. קונסט.

אין אַ געשפּרעך מיט אונזער מיטאַר־בייטער האָט דער קינסטלער מאַרק שוואַרץ ווענען זיין שאַפען און וועגען יודישער קונסט בכלל געזאָגט פאָל־גענדעס:

דאָס געפינען די בלעך אַלס מאַטע־ריאַל פאַר מיינע ווערק האָט זיך ביי מיר צוזאַמענגעטראָפען מיט׳ן געפינען אויך אַ צוועק. מיינע ביבלישע טעמעס זענען נישט קיין צופעליגקייטען: כ׳קוק אין תנ״ך ווי אין אַ בוך פון לעבען און זעה איהם דורכ׳ן לעבען. מיי־נע ביבעל געשטאַלטען זענען יודען פון היינט, און כ׳וויל זיי איבערגעבען ווי מעגליך ריכטיג אָהן איבערטרייבונג, אין דער איצטיגע אויפפאַסונג. כ׳יאָג זיך נישט נאָך סטיל, ווייל כ׳האַלט, אַז ס׳איז אונמעגליך צו זיין סטיל־לאָז. אַפילו פאָטאָגראַפיעס האָבען פיל סטיל. ס׳איז גענוג צו זעהן אַנ׳אַלטע פאָטאָ־גראַפיע פון אַ 25 יאָהר צוריק, כדי צו בעמערקען ווי ענג זיי זענען צוזאַמענ־געבונדען מיט׳ן סטיל פון דער מאָלע־ריי פון זייער צייט.

וואָס דער קינסטלער האָט געזאָגט אין אַנ׳אינטערוויאו.

מיר לעבען אין אַנ׳עפּאָכע פון משונה־דיגען אינדיווידואַליזם און מ׳קען זאָגען אַז אין פּאַריז הערשט נישט קיין ריכ־טונג, כמעט יעדער קינסטלער האָט זיך זיין ריכטונג. כ׳וויל נישט זאָגען דער־מיט, אַז ס׳איז נישטאָ עפּיס אַזוינס, וואָס ס׳פערבינט אַלע צוזאַמען, אָבער די פערבינדונג איז אַ ריין אינטואיטיווע. ס׳איז דערביי אונמעגליך צו זאָגען ווע־גען איינפלוס פון איינעם אויף אַנדערע. לעצטענס האָט זיך אין פּאַריז איבער־הויפּט געשאַפען אַ נייער בעגריף, וואָס איז אויך אַ גאַנץ ריכטיגער. מ׳רעדט שוין נישט וועגען מ ר אַ נ צ ו י ז י ש ע ר ק ו נ ס ט, נאָר וועגען דער ק ו נ ס ט פ ו ן פּ אַ ר י ז, און אַזוי בין איך אויך אַ קינסטלער פון פּאַריז, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס איך בין מיט אַלע פע־דים פערבונדען מיט דער יודישער מאַסע.

איך האָף, אַז איך וועל פּריינדרינגען אין יודישען הויז, אַז מיינע זאַכען ווע־לען ווערען געזעהן אין יודישע געזעל־שאַפטליכע אינסטיטוציעס, קונסט־זאַמלו־נגען א. א. וו. ווייל כ׳פיל אויף מיר אַ חוב, וועלכען כ׳פיהר אויס און געפין איין, אַז אַ פאַנטאַזיע, וועלכע איך דריק אויס אין מיינע ווערק, איז נישט קיין פּערזענליכע, ווייל זי געהערט אַלעמען און דערפאַר טאַקי איז זי אַלעמען אַזוי נאָהנט.

דאָס לעבען פון די יונגע יודישע קינסטלער איז אין פּאַריז זעהר שווער, ס׳זענען דאָ זעהר פיל יונגע און טאַלאַנט־פולע מענשען, וואָס האָבען נישט כמעט פון וואָס צו לעבען. די דאָזיגע ערשיי־נונג איז פיל טראַגישער, ווי מ׳קען זיך עס פאָרשטעלען. ס׳געהט נישט נאָר אין די מענשען, יחידים וואָס האָבען נישט, וואָס צו עסען, ס׳געהט פער־לוירען אַ שטיק יודישע גייסטיגקייט און דאָס געפאַהר אין דער הינזיכט איז פאַר דער יודישער קולטור זעהר גרויס.

אויסערליך איז איבערהויפּט נישטאָ קיין שום צוזאַמענהאַנג צווישען יודען, יודישקייט און קונסט. אפילו די קינסט־לער, וואָס זענען דורך זייערע טעמעס מעהר יודיש, ווי אַנדערע, זענען אין דער ווירקליכקייט נישט מעהר יודיש.

דאָס יודישע אינ׳ם קינסטלער איז אַ ריין פיזיאָלאָגישע ערשיינונג און האָט גאָרנישט צו טון מיט׳ן בעוואוסטזיין. אַזוי־אַרום זעהט זיך פיל יודישעס ביי אַזעלכע עלעמענטען, וואָס האָבען זייער גאַנץ לעבען נישט געוואָלט זיין קיין יודען. אַזוי איז עס למשל מיט׳ן נישט לאַנג פערשטאָרבענעם אין פּאַריז יונגען קינסטלער זאַק. ער האָט געהערט צו אַ זעהר אַסימילירטער יודישער פאַמי־ליע און אַלץ וואָס ער האָט געוואוסט וועגען יודען האָט זיך בעגרעניצט מיט יודישע אַנעקדאָטען און וויצען. זיינע טעמעס זענען געווען פראַנצויזישע און קלאַסישע. און דאָך ווירקט זיין ליגיגע אין זיינע בעסטע ווערק ריין יודישליך און ס׳איז קיין וואונדער נישט, אַז ווען אין פּאַריז האָט זיך אָנגעהויבען די מאָ־דע אויף יודישער קונסט איז אויפ׳ן ערשטען אָרט אַלס י ו ד י ש ע ר קינס־טלער צוו. אַנד. אַרויסגעריקט געוואָ־רען דער נאָמען פון זאַק. צו דעם דאָ־זיגען טיפּ געהערט אויך פּאַסקין. זייער יודישקייט האָט נאָר דעם חסרון וואָס זי איז לאָקאַל (און אפשר איז עס גאָר אַ מעלה). אָט צום ביישפּיל ביי אַזאַ קינסטלער ווי שאַגאַל איז דער לאָקאַ־לער מאָמענט זעהר שטאַרק אויסגע־דריקט: דאָס איז נישט כתם אַ יוד, נאָר עס איז אַ רוסישער, ליטווישער יוד, אַזוי אַז כ׳האָב אַפילו די דרייסט־קייט צו זאָגען, אז ער איז אַ סלאַוויאַ־נער, פונקט ווי די ווייסרוסישע יודישע איזוואָשטשיקעס ווירקען אויף אונז ווי סלאַוויאַנער.

פּוילען האָט אויף מיר געמאַכט אַ גוטען איינדרוק, כ׳גלויב אינ׳ם אויפבוי־פונ׳ם יודישען לעבען דאָ. כ׳האָב אויך בעקומען דעם איינדרוק, אַז דאָס צו־זאַמענלעבען פון די יודען מיט די פּאָ־לאַקען האָט זיך אויך בעדייטענד פער־בעסערט פאַר דער לעצטער צייט און דאָס איז זעהר אַ וויכטיגער מאָמענט אינ׳ם אַלגעמיינעם לעבען, וואָס רופט אַרויס גוטע האָפנונגען.

י. הינדעס.

טעאַטער „סקאַלאַ“, צעגעלניאַנאַ 18.

היינט, פרייטאָג, ד. 8. אַפּריל ד. י., אָנפאַנג 9 אָוענד קומט פאָר דער 25־ עהריגער יובילעאום פון 1־טן לאָדזער יוד. סופליאָר שמואל ליודנער

ס׳ווערט געשפּילט די גרעסטע קאָמישע אָפּערעטע אין 3 אַקטען פון סיגאַל, וועלכע איז געגאַנגען אין אַמעריקאַ איבער 2 סעזאָנען

דער סעזאָן פון ליבע

אויף דעם אָוענד איז ספּעציעל איינגעלאַדען געוואָרען די גוט־בעקאַנטע סוברעטין אין לאָדז, וועלכע האָט געשפּילט אויף דער פּוילישער בינע — שפּילט די הויפּט־ראָלע.

אידאַ ערוועסט

צום שלוס: אַ גראַנדיעזער דיווערטיסמענט מיט׳ן אנטייל פון אידאַ ערוועסט וועלכע פיהרט אויס די נייעסטע פּוילישע און יודישע קופּלעטען, ס׳נעהמען אויך אנטייל די אַרטיסטען־פון „וויקט“ אדם דאמב און מאיר מערמאַן, ווי אויך וועט זינגען דאָס 10־יעהריגע וואונדער־קינד מאַ־יאַ ליודנער, וועלכע האָט געשפּילט מיט יגליגם אַרלער׳ן וואָס געווען, איז געווען פון „בלינדען מאָלער“. די נייעסטע טענץ, אויסגעפ. פון בעקאַנטען טענצער לייבאָוויטש. בילעטען שוין צו בעקומען אין טעאַטר „סקאַלאַ“

היפּט־ דיוואַנעס,
סקלאַד פון
כאָדניקעס, פּלוש־און טיול־דעקען, פּאַרטיערען, גאַרדינען
עטאַמין, די לעצטע נייהייטען ווי אויך מעבעל־איבערצוג
לינאָלעאום, צעראַטען און ראָלעטע!
מעבעל־פּאַסמאַנטעריע
הורט־און דעטייל־פערקויף
28 F. FUTERMAN, ŁÓDŹ 28
פּיעטריקאָווער 28, טעל. 21־29.

Dr. H. RAKOWSKI

אינערליכע קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען פון זאַוואַדזקאַ 25

אויף זאַוואַדזקאַ 8,

פּראַנס, 1. שטאָק, טעל. 37־34. 10ל

כשר לפּסח צערעס שפּייזע פעטס

„CERES“־שפּייזעפעטס איז דאָס בעסטע, אויסשליסליך־ריינע פלאַנ־צענפעטס ס׳ווערט עמפעהלט אַלוייניג אויף די פּסח־ימים־טובים צום

קאָכען באַקען בראָטען

פערלאַנגט אויסדריקליך „צערעס“ מיט׳ן פּסח־זיגעל און שלעכטע פעטס פון אַנ׳אונבעקאַנטער פירמע שיקט צוריק. 1410

SATURNIA S. A. Warszawa.

די, וועלכע אזעוו האָט פעראַטען.

בעאַרבייט פאַר׳ן „נייעם פאָלקסבלאַט“ לויט פערשידענע מאַטעריאַלען פון ל. בראַנט.

(50

די קלאַנגען וועגען דעם, אַז פּראָוואָקאַציע האָט זיך גע־בויט אַ נעסט אין צענטר פון דער פּאַרטיי, האָבען פערלאָפט ברייטע קרייזען, אפילו נישט פון די פּאַרטייאישע ספערען, און דאָס האָט געשאַפען אַ באָדען פאַר כל־ערליי אינטריגעס, גערע־דערייען, פלאָפלערייען, און פאַנטאַסטישע השערות, וועלכע זע־נען פערשפּריים געוואָרען אָהן אַ שיעור. קיין נעמען האָט מען אין אַלגעמיין נישט אָנגערופען, ווייל דאָס האָט געשמעקט מיט צו גרויסער פעראַנטוואָרטליכקייט און יעדער מחבר פון אַ נייעם קלאַנג האָט מורא געהאַט אַריינצופאַלען אין אַ „שמוציגע גע־שיכטע“.

ביידע קאָמיסיעס, סיי פון צענטראַל־קאָמיטעט, סיי די „קאָנספּיראַטיווע“ האָבען אייגענטליך קיין קאָנקרעטע מאַטעריאַ־לען און דאָקומענטען אויף דער האַנד נישט געהאַט. עס זענען געווען דאָקומענטען, וואָס האָבען געשטאַמט פון דער אָכראַנע און האָבען אָנגעוויזען אויף נעמען פון פּראָוואָקאַטאָרען, אָבער אַזעוו׳ס נאָמען האָט אין קיינעם פון די דאָקומענטען נישט פיגורירט.

די „קאָנספּיראַטיווע“ קאָמיסיע מיט איהר פאָרזיצער דע־לעווסקי׳ן איז געווען איבערצייגט, אַז אַזעוו איז אַ פּראָוואָקאַטאָר און אַז ער האָט עס אויך פעראַטען די „זיבען געהאָנגענע“ מיט לעבעדינצעוו־קאַלווינאָן. אָבער די אַרגומענטען פון דעלעווסקי׳ן זענען אויך געווען כמעט אויסשליסליך טעאָרעטישע, געבויט אויף אַנאַליז פון פערשידענע פאַקטען, צווישען וועלכע מ׳האָט געקאָנט געפינען אַ געוויסען לאָגישען צוזאַמענהאַנג. קיין קאָנ־קרעטע בעווייזען האָט די קאָמיסיע נישט געהאַט.

די קאָמיסיע פון צענטראַל־קאָמיטעט מיט סאַווינקאָוו׳ן און נאַטאַנסאָנ׳ען איז געשטאַנען פעסט אויף דער ליניע פון צ. ק., אַז וועגען פּראָוואָקאַציע אין צענטר פון דער פּאַרטיי קאָן קיין שום רייד נישט זיין און אַז אַזעוו שטעהט העכער פאַר יעדען פער־דאַכט. אַלע כלומר׳שטע בעווייזען, האָבען געטענה׳ט די מיטגלי־דער פון דער צ.ק.־קאָמיסיע, קענען אויסגעטייטשט ווערען אויך אַנדערש.

אויסהערענדיג דעלעווסקי׳ן, וועלכער האָט גוט געקענט לעבעדינצעוו־קאַלווינאָ׳ן און האָט קאָרעספּאָנדירט מיט איהם די גאַנצע צייט ביז לעבעדינצעוו איז נישט אַרעסטירט געוואָרען אין פּעטערבורג, האָט די קאָמיסיע בעזונדערס זיך אינטערעסירט מיט דער ראָל פון דעם פּראָנצויז און פון דער פּראַנצויזקע, וועלכע לעבעדינצעוו האָט אַראָפּגעבראַכט קיין פּעטערבורג פאַר דער ראָל פון קאָרעספּאָנדענטען אין גאָסודאַרסטווענני סאָוויעט. צי האָבען זיי אַמאָל עפּעס נישט אויסגעפּלאַפּלט? צי האָבען זיי נישט אַרויסגעגעבען?

ווען דעלעווסקי האָט אויפגעוויזען, אַז די ביידע פּראַנצוי־זען זענען אַבסאָלוט ערליכע מענשען און האָבען נישט געקאָנט וויסען וועגען די אמת׳ע פּלענער פון לעבעדינצעוו׳ן, האָט די צ.־ק.־קאָמיסיע אַרויסגערוקט אַ זעהר וויכטיגען אַרגומענט: די אָכראַנע האָט געקאָנט געוואויר ווערען וועגען לעבעדינצעוו׳ן און זיינע חברים פון מאַסאָקינ׳ען, אַ סאָציאַל־רעוואָלוציאָנער, וועלכער איז אַרעסטירט געוואָרען פאַר דעם אַרעסט פון די „זיבען געהאָנגענע“ און האָט בעת דער אויספאָרשונג אַרויסגע־געבען פיל פּאַרטיי־סודות. די אָכראַנע האָט אויך געקאָנט בעקו־מען אָנווייזונגען און פאַלען אויף די שפּורען פון דער קאַמפּס־אָרגאַניזאַציע אויפ׳ן סמך פון די דאָקומענטען, וועלכע זענען געפונען געוואָרען בעת׳ן פּלונדערונגען אַרעסט פון קאַרל טראַובערג׳ן.

דעלעווסקי האָט דערויף געענטפערט: אויב אויפ׳ן גרונד פון מאַסאָקינ׳ס אינפאָרמאַציעס האָט די אָכראַנע געקאָנט קומען אויף די שפּורען פון דער קאַמפּס־אָפּטיילונג, און וועגען מאַסאָ־קינ׳ס פעראַט איז געווען בעוואוסט לאַנג פאַר׳ן דורכפאַל פון די „זיבען געהאָנגענע“, טאָ ווי אַזוי איז מעגליך, אַז לעבעדינ־צעוו און זיינע חברים זענען געבליבען רוהיג ביי זייערע אַר־בייט? און וואו איז געווען דער צענטראַל־קאָמיטעט, וועלכער האָט געוואוסט, אַז מאַסאָקינ׳ן האָט פעראַטען? פאַרוואָס האָט דער צ.ק. נישט אַרויסגעלעגט זיין ווטאָ אויף אַ וואַהנזיניגע אונ־טערנעהמונג, וואָס איז געמאַכט געוואָרען ביי אַזעלכע געפעהר־ליכע אומשטענדען? הייסט עס, נישט לעבעדינצעוו, נישט זיינע חברים און נישט דער צ.ק. האָבען נישט געהאַלטען, אַז מאַסאָ־קינ׳ס פעראַט האָט זיי געקענט קאָמפּראָמיטירען. מאַסאָקין איז פאַר זיין אַרעסט געווען מיטגליד פון דער קאַמפּס־אָפּטיילונג אַ קורצע צייט, ער האָט בכלל ווייניג וואָס געוואוסט וועגען די פּלענער פון דער אָפּטיילונג און וועגען צוגעגרייטען אַטענטאַט אויפ׳ן גאָסודאַרסטווענני סאָוויעט האָט ער גאָר קיין אהנונג נישט געהאַט.

וואָס אָנבעלאַנגט די דאָקומענטען, וועלכע זענען צוגענו־מען געוואָרען דורך דער אָכראַנע ביים אַרעסט פון קאַרל טראַו־בערג׳ן, איז אַ טייל פון זיי די רעוואָלוציאָנערען געלונגען צו בעקומען צוריק, איידער זיי זענען אַריינגעפאַלען צו דער אָכראַ־נע. צווישען די איבריגע דאָקומענטען איז געווען נאָר איינער, וואָס האָט געהאַט אַ שייכות צום אַטענטאַט אויפ׳ן גאָסודאַר־סטווענני סאָוויעט: דאָס איז געווען אַ פּלאַן פון גאָס. סאָוויעט, אויף וועלכען עס זענען געווען בעצייכענט די ערטער, וואו עס זענען די מיניסטאָרען. פון דעם דאָקומענט האָט מען זיך גע־קאָנט משער זיין, אַז עס ווערט עפּעס צוגעגרייט, אָבער נישט בעהויפּטען מיט זיכערקייט, אַז ס׳איז פּראָיעקטירט געוואָרען אַנ׳אויפרייס אין דער געביידע, אַזוי ווי דאָס האָט געטון סטאָ־ליפּין, ענטפערענדיג אויף דער אַנפראַגע פון די רעכטע דעפּו־טאַטען. אויף צו מאַכען אַזאַ בעהויפּטונג האָט סטאָליפּין געמוזט האָבען פון דער אָכראַנע גענויערע און מעהר בעגרינדעטע אינ־פאָרמאַציעס, וואָס האָבען געקאָנט שטאַמען נאָר פון אַ פּראָוואָ־קאַטאָר.

ווידעראַמאָל בלייבט די זעלבע פראַגע: ווער איז דער פּראָוואָקאַטאָר? אויסהערענדיג אַלע אַרגומענטען פון דער קאָנ־ספּיראַטיווער קאָמיסיע, איז די קאָמיסיע פון צענטראַל־קאָמיטעט געבליבען פעסט ביי איהר איבערצייגונג, אַז אַלע בלבולים קע־גען אַזעוו׳ן זענען אַ רעזולטאַט פון די מאַכינאַציעס מצד דער אָכראַנע, וועלכע וויל מאָראַליש אַטוויטען אין די אויגען פון די רעוואָלוציאָנערען אָט דעם פאַבעלהאַפטען טעראָריסט.

(פאָרזעצונג קומט)

דער „אנטי-שכל'יזם" / פון ד"ר א. קאראלניק.

די קראנקהייט בעוויזט זיך אויפ-ס'ניי. א פאר יאהר אביסעל צוריקגעטרעטען. א קליינע פאוזע. און אפשר מיסטען האבען זיך שוין געפרעהט. אויסגעוויזען זיך: פטור געווארען. אי-בערגעקומען דעם קריזיס. געגלויבט: די שווערע היסטארישע אפעראציע האט אויסגעשניטען דעם קרעבס מיט די ווארצלען. די אפעראציע, וואס האט געהייסען וועלט-מלחמה — און דער קרעבס וואס הייסט אנטיסעמיטיזם.

ווארום עס איז א געפעהרליכע קראנקהייט. א קרעבס, וואס פרעסט זיך אריין אין דעם ארגאניזם און צעשטערט איהם. מען האט איהם געפרואווט פריהער היילען מיט ווערטער, מיט קועֶ'שע מיטלען: „יעדען טאג ווער איך בעסער און בעסער". מען האט פרובירט היפנאטיזם, דרשות, מליצות, לייט-ארטיקלען און בראשורען — עס האט נישט געהאלפען.

איז געקומען די וועלט-מלחמה — מיט בליי. דער רעזולטאט איז פאר א מאמענט געווען א גוטער. עס איז דאך זעלבסטפערשטענדליך. דער בעסטער מיטעל אקעגען ציינווייטאג איז גיסען צעשמאלצענעם טריוואקס. אבער נאך בעסער — בליי אויפ'ן קאפ. מען פערגעסט שוין פון ציינווייטאג.

און עס איז געווארען אויף א צייט שטיל אין פראנקרייך. אבער פערביי א פאר יאהר, און עס הויבען זיך אן צו בעווייזען סימפטאמען. עס שיסען שוין די קליינע בלעטלעך, די „ליטעראַרישע" רעוויוס, פון די „יונגע", פון די גאר-מאדערנע, וואס ווילען נאכמאכען דעם אלטען, פראנצויזיש-ווי צעלדיגען סטיל. זיי שיסען שוין אזוי שטילערהייד. אזוי כלומר'שט כלאחר-יד. דינינקע פיילעכלעך אקעגען די „מיטעקען", ד. ה. די גרים, און ווען מען רעדט פון גרים, מיינט מען תמיד די יודען.

ס'שרייבט איינער בענגא א ראמאן „יעקב'ס ברונים", וואו ער מישט אריין א היבשע פארציע „אינטעלעקטועלען" אנטיסעמיטיזם. עס שרייבען די ברידער טארא — מיט יודישער הילף — „ראמאנען" פון יודישען לעבען, וואו אנטיסעמיטיזם ווערט סערווירט אויף ברייטע טעלער. און אז דערצעהלט, למשל, איינער פון די מאדערנע, פראנצויזיש קארקא — א ראמאניסט, וואס בעשרייבט [illegible] גנבים, [illegible], אלגאנטען, מעסערשטעכער, א. אז. וו. זיינע „זכרונות", דערצעהלט פון דעם ווי ער האט [illegible], פערברענט א יוגענד, און דערוויל, פער-[illegible], רעדענדיג נאר וועגען פיקאסא און דעם קוביזם, גיט ער א שטאך די „אינטעלעקטואלען". „מיר האבען נאר דאמאלס נישט געוואוסט", זאגט ער, „אז דער גאנצער קוביזם איז בלויז א יודישע [illegible] א חוץ שכל'ניקייט".

אמת, דער איינציגער קארקא פאלט-[illegible] אין עקסטאז פאר די ווערק פון דעם אומגליקליכען, פריה און נויט געשטארבענעם איטאליענישען מאלער מאדיליאני. דאס איז פאר איהם דער קינסטלער. מען פערגעסט נאר צו דערמאנען, אז דוקא מאדיליאני איז געווען א יוד. פיקאסא, דער פאטער פון דעם קוביזם, פון דער „שכל'דיגער" קונסט, איז נישט געווען קיין יוד, אבער מאדיליאני יא. אבער וואס ארט עס איהם?

וואס איז דער חילוק, פארוואס מען איז אנ'אנטיסעמיט? אין שנאה, ווי אין ליבע, פרעגט מען קיינמאל נישט פאר וואס, צוערשט האט מען פיינט, אדער ליב, און דערנאך זוכט מען דעם טעם און — מען געפינט.

מיט הונדערט יאהר צוריק, אין דער צייט פון דער אויפקלערונג, האט מען פיינט געהאט יודען, און דוקא אין די קרייזען פון די אויפקלערער, פון די אינטעלעקטועלע, דערפאר וואס זיי, די יודען, זענען „פאנאטיקער", וואס זיי שטעהען אין וועג פון דער בעפרייאונג פון דעם מענשליכען שכל.

וואלטער איז געווען אנ'אנטיסעמיט, ווייל ער איז געווען אנטיסעמיט, ווייל ער איז געווען אנטי רעליגיעז, ווייל ער האט פיינט געהאט דעם קריסטענטום און זיין קוואל — דעם יודענטום. האבען זיך די יודען צוגעפאסט, און זיי זענען געווארען אינטעלעקטועל, געווארען שכל מענשען, ראציאנאליסטען.

ווארים עס איז דאך גאר איינגעבען נישט אמת, אז יודען זענען ראציאנאליסטען. ווען און וואו זענען זיי עס געווען? מיט וואס זענען זיי ראציאנאליסטישער פון די פראנצויזען איבער פון די דייטשען, אדער פון די גריכען? וואו איז געווען אזא יודישער דענקער, ווי, למשל, יוהם אדער לאקי אזא טרוקענער, אזא אויסשליסליך מוח'דיגער, אזא שכל פארגעטערענדער? און וואו א יודישער וואלטער?

יודע רעדען נאך וואס אנדערע זאגען, און עס איז ביי אונז רעכט געווארען, אז מיר זענען א פאלק פון שארפע, טרוקענע מוחות' א מין רעכענ-מאשין אויף צוויי פיס.

מען פערגעסט נאר, אז דער ערשטער מיסטיקער, דער וואס האט אייגענטליך געשאפען די גאנצע קריסטליכע מיסטיק, איז געווען פילון, דער אלעקסאנדרישער יוד. מען האט פערגעסען אן דעם זוהר, אן דעם חסידיזם, אהן שפינאזא'ן, אפילו אין בערגסאן'ען, דעם גרעסטען אנטי-שכל פילאזאף פון דער נייער צייט. מען האט אין דעם אלעם פערגעסען. און אין קריסטליכע, ווי אין יודישע קרייזען, שאקעלט מען מיט דעם קאפ: וואס זאל מען טון? יודען זענען א ראציאנאליסטיש פאלק. און דערפאר אומקינסטלעריש, אומפראדוקטיוו, אנ'„עקר".

און איך בין איבערצייגט, אז ווען דאס גאנצע יודענטום זאל זיך אין איין שעהנעם פריהמארגען אפרייסען פון דעם שכל און אוועקלאזען זיך אויף דעם ווייסען מיסטישען וועג, אפילו דעמאלט וועלען מיר „זיי" נישט דעריאגען. זיי וועלען שוין געפינען אנ'אנדער המצאה, אנ'אנדער מאטיוו פאר זייער אנטיסעמיטיזם.

אנטיסעמיטיזם? חלילה! דאס איז נישט מעהר סאלאן-פעהיג. דאס איז פערהאן בלויז נאך אין אזעלכע צוריקגעבליבענע לענדער, ווי רומעניען אדער פוילען, אדער רוסלאנד. אנטיסעמיטיש מיינט דאך „רעאקציע", און דאס וויל דער מאדערנער קולטור-מענש נישט פערטראגען.

ער, דער מאדערנער דייטש אדער פראנצויז, אדער איטאליענער — ער איז נישט קיין „אנטיסעמיט"; ער גלויבט גארנישט אין דער ראסען-טעאריע, אדער, אפילו ווען ער גלויבט אין איהר, ווייסט ער פונקט אזוי גוט ווי מיר, אז עס איז נישטא קיין ריינע ראסע אויף דער וועלט, ד. ה. יודען זענען נישט קיין „ריינע" סעמיטען און די דייטשען — נישט קיין גערמאנען.

אנטי-יודיש! דאס איז גוט פאר אונגארן. אבער פאר א בערלינער, מינכענער אדער פאריזער אינטעליגענט איז דאס אויך אביסעל צו-שארף. ער וויל חלילה, נישט קיין פאגראמען; גלויבט נישט אין דעם, אז די יודען זענען די איינציגע קאפיטאליסטען אדער די איינציגע קאמוניסטען אין דער וועלט: ער לאכט פון די „פראטאקאלען" און דער טעאריע פון „א יודישער פערשווערונג".

יודען זענען אנדערש ווי די קריסטען, טענה'ט ער. די קריסטען זענען קאמפליצירטער, די יודען זענען פשוט'ער: קריסטען ליידען, קעמפען, ראנגלען זיך מיט וועלט-פראבלעמען, זיי זוכען — רעליגיעז, קינסטלעריש, זיי בלאנדזשען, זיי בענקען, זיי שטרעבען. יודען אבער האבען שוין אלעדינג געפונען, אלעדינג פערענטפערט, זיי ווילען שוין גארנישט. זיי האבען אנ'אנדערע, א פערצייטיגען וועלט-צוגאנג. זיי פערענטפערן אלעדינג מיט דעם שכל און פערארימען די וועלט. די קריסטען האבען אנ'אטמאספערע, די יודען האבען בלויז א לאגישע-מאשין.

דער דייטש איז בכלל נישט קיין קריסט. איהם איז דאס קריסטענטום איינגעגעבען פרעמד, פונקט ווי עס איז פרעמד איז א געוויסען גראד דעם אמעריקאנער. עס איז א פרעמדער קערפער אין דער דייטשער, אין דער גערמאנישער קולטור. עס איז כמעט נישט געווען קיין איין דייטש פון א העכערער מדרגה, וואס זאל זיין אנ'אמת'ער, אנ'איבערצייגטער, א גלויביגער קריסט. דער דייטש איז ווייניגער פון אלעדינג א מיסטיקער. ער איז א שכל-מענש, א ווילען-מענש, ער איז א פראקטיקער, א פארשער, א גריבלער; אלעדינג וואס איהר ווילט, נאר נישט קיין גלויביגער. ווארים גלויבען הייסט — פערגעסען אן זיך, הייסט צוגויפגיסען זיך מיט דעם וועלט-טייך; גלויבען הייסט: אריבער די גרענצען פון דעם איינעם איך און דערצו האט דער דייטש נישט קיין פאנטאזיע. נישט קיין שטימונג. ער שטעהט מיט ביידע פיס אויף דער ערד. דאס העכסטע, וואס עס קאן זיין, איז א בוים צווישען בוימער, א שטיין צווישען שטיינער — הארט ווי זיי און שווער, אזוי ווי קלאציג-שווער!

דער דייטש האט אטמאספערע! וואס איז זי, זיין אטמאספערע? וואו איז זי? אין פרייסען? ביי רעם ביער-טרינקענדען בייערן? וואו?

די דייטשע קולטור איז גרויס — זיכער. אבער גרויס מעהר אין כמות, אין צאל, ווי אין אינהאלט. גרויסע כעמיקער, פיזיקער, פיזיאלאגען, אבער נישט קיין גרויסע פסיכאלאגען, און נעמט אוועק קאנט'ען — ווייניג גרויסע דענקער. און קאנט'ס גרויסקייט איז דאך בעשטאנען מעהר אין דעם, וואס ער האט געזאגט דאס לעצטע ווארט פון דעם ראציאנאליזם, וואס ער האט די שכל'דיגקייט צוגעפיהרט צו דער העכסטער מדרגה פון א וועלטאנשויאונג.

דאס פאלק פון דיכטער! אבער אחוץ געטהע'ן — וואו זענען די גרויסע אמת-דייטשע דיכטער? און געטהע איז געווען דער גרעסטער ראציאנאליסט אין דער קונסט. דאס איז זיין וועלט-שטעלונג. דאס איז זיין חותם.

מיט וואס גרויסען זיי זיך? מיט וואס בערימען זיי זיך — די „גערמאנען"? זיי ווילען זיך פון זיך בעפרייען. און קאנען נישט. עס איז זיי ענג געווארען אין זייערע אייגענע פסיכישע גרענצען און זיי ווייסען נישט, ווי אזוי זיי צו צוברעכען. און זיי זוכען א שעיר-לעזאזל. און ער שטעהט אנגעגרייט. זי איז תמיד פערהאן, די ליניע פון דעם גרינגסטען ווידערשטאנד. פאלט איינעם שוין גארנישט איין - נעהמט זיך צום יודען!

אזוי האט עס געטון שפענגלער אין זיין פאנטאסטישען, כלומר'שט-פילאזאפישען און אין עצם פלפול'דיגען און פערפלאנטערטען בוך „דער אונטערגאנג פון דעם מערב". אזוי טוען עס אלע, מעהר אדער ווייניגער פילאזאפירענדע, האלבע אדער גאנצע אנטיסעמיטען.

און זיי פיהלען אליין נישט, אז דאס איז זייער „אינפעריאריטעט-קאמפלעקס" וואס רעדט-ארויס פון זיי. זיי ווייסען נישט, אז דאס איז נישט מעהר ווי קנאה צו דעם פארטיגען, צו דעם אלטען, צו א קולטור, וואס איז אזוי רייך אין ניואנסען.

וואס איז א וויץ? — פרעגט א דייטש-יודיש ווערטעל. און ענטפערט: דאס וואס א גוי פערשטעהט נישט — און א יוד זאגט: איך האב עס שוין געהערט.

דרעהט דעם „אנטי" ווי איהר ווילט, גיט איהם אזא ערקלערונג, פערטייטשט איהם אזוי אדער אנדערש — „מיר האבען דאס שוין געהערט". און מיר ווערען נישט נתפעל. עס טוט אפט וועה — מ'קאן עס נישט לייקענען; אבער צו דעם וועה געפיהל קומט-צו א רחמנות-געפיהל — א רחמנות מיט זיי.

ווייל אנטיסעמיטיזם איז א קרעבס און צופרעסט יעדען ארגאניזם. און מיר בעטען רחמים אויף זיי. קיין אנדער מיטעל האבען מיר דערוויל נישט, קאן אויך נישט זיין.

זייט נישט קיין עגאָאיסטען!

אפט בעגעגענט מען מענשען מיט א וואונדערבארער ווייסען, פרישען געזיכט און שענע הענד. ווען מ'פרעגט זיי א דאנק וואס פערמאגען זיי אזעלכע אייגענשאפטען, בייטען זיי באלד מיט א גלייכטער די טעמא פון געשפרעך.

די דאזיגע עגאאיסטען ווילען נישט מודה זיין, אז די פרישקייט פון זייער געזיכט, הענד און קערפער האבען זיי צו פערדאנקען

COSMOPOLIS

דעם אונפערגלייכליכן מיטעל, וועלכער מאכט די הויט סאמעט-גלאט עלאסטיש און פערניכטעט די קנייטשען.

הויפט-סקלאד אין פוילען: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5

צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פארפומעריע-געשעפטען. פרייז 2.50 זל. פאר שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך ווענדען צום הויפט-סקלאד אין פוילען [illegible] 2.75 [illegible] 8.25 [illegible]

1842

היט זיך פאר פעלשונגען!

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטען, ספעצ. פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען. בעשטראלונגען מיט קווארצלאמפ בערג-זון.

נעמט אן פון 3—5.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז- און לונגען קראנקהייטען.

קאנסטאנטינאווסקא 9 טעלעפאן 27-31

שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אין לעטשניצע נארוטאוויטשא 17 פון 10—11 און פון 2—5 נ.מ.

שווידערליכע און קאמישע פאסירונגען אין צירק.

דער פחד פאר צאהלען שטראף.— דער שפיל מיט'ן טויט.— א לייב בייסט איהם אפ א פינגער און איהם געהט נאך איין צו דערצעהלען מעשות.— פראקלאמאציעס איז די שטאנגען פון אנ'אקראבאט.— ווי א קלאון האט בעקומען א ווייב.— דאס פערד איז געווען דעם זשאקיים שרכן.— פאמיליען-טראגעדיע פון א צירק-ארטיסט.— א שרעקליכע געשיכטע מיט א בער.— א קארליק זיך אויפגעהאנגען אויפ'ן אייגענעם שליפס.

דער מאגנוש פון צירק איז די גאנצע וועלט פון צירק-ארטיסט. דא לעבט ער דורך זיינע שווערע צייטען, דא פייערט ער זיינע טריאומפען און דא שפילט זיך אפ דער לעצטער אקט פון זיין וואנדערלעבען: דער דירעקטאר זאגט אפ דעם ארטיסט, ווייל ער איז צו שוואך געווארען — אדער דער טויט כאפט איהם ארויס אינמיטען פון זיין ארבייט. די כראניק, אפילו נאר פון איין צירק, וואלט קלעקען אנצושרייבען גאנצע ראמאנען און הינטער די קוליסען פון צירק שפילען זיך אפ זאכען, פון וועלכע דער צושויער ווייס גארנישט. עס איז כדאי צו ברענגען אזעלכע עפיזאדען:

אין א פראנקפורטער צירק האט געוואלט אויפטרעטען א פארפאלק מיט א נייעם שפאנענדען נומער. דער קאנטראקט איז געווען אפגעשלאסען און זיי האבען אנגעהויבען די פראבעס. דער אפאראט, פון וואגען זיי האבען אין זייער נומער געדארפט ארפאפאהרען אין אנ'אויטאמאביל איז געווען אזוי הויך, אז כדי איהם אוועקצושטעלען אונטער'ן דאך פון צירק, האט מען געמוזט אויסגראבען א שטיק פון דער פאדלאגע. ביי דער רעפעטיציע האט זיך דאס פאר-פאלק אריינגעזעצט אין א וואגען און נאכגעלאזען די ברעמזע. דער וואגען אבער איז ארויס פון די שינעס און זיי זענען אראפגעפאלען. אלע האבען געמיינט, אז זיי זענען טויט, אבער זיי זענען אפגעקומען נאר מיט א פאר קליינע וואונדען. דאס ערשטע, וואס די פרוי האט געזאגט צום מאן, איז געווען „מארגען פרובירען מיר ווידער. די שטראף פאר'ן ניט ארויסטרעטען אין דעם בעשטימטען טאג מוזען מיר נישט צאהלען". און זיי האבען טאקע געהאלטען דעם קאנטראקט און דער דעביוט איז געווען גלענצענד.

אנ'אנדער פאל, פון וועלכען מען קען זעהן, ווי גרויס ס'איז די מורא פאר'ן ברעכען דעם קאנטראקט און צאהלען א הויכע שטראף, האט בעוויזען א יונגע ארטיסטקע ביים אויפטרעטען אין האגענבעקס-צירק אין עסען. זי האט געדארפט ארבייטען אויף טראפעציעס נאר אויבען אונטערן קופאל. ביי אזא מין ארבייט דארף דער ארטיסט שטעהן אונטער דער טראפעציע, זיך איינינע מאל איינשווינקען ביז ער בעזיגט דעם טויטען פונקט, און דאן דרעהט ער זיך עטליכע מאל איבער און פליהט פון איין טראפעציע אויף דער אנדערער און צוריק.

די יונגע ארטיסטקע האט זיך שטארק איינגעשוואונקען און עס איז שוין כמעט אנגעקומען דער שפאנענדער מאמענט, וואו זי געפינט זיך מיט'ן קאפ נאך אונטען, אבער אין דעם מאמענט האט דער צירק-דירעקטאר פלוצלונג בעמערקט, אז דער דינער האלט דעם שטריק, אויף וועלכען די ארטיסטקע איז ארויפגעקלעטערט און מוז אויך ארונטערשטייגען, זעהר לויז. נאך א פאר שוואונגען און די ארטיסטקע האט זיך געקענט פארשטעהענען א פוס. אדער דער אפאראט האט זיך געקענט פארפלאנטערן אין שטריק און די ארטיסטקע פאלט דעמאלט אראפ און צושמעטערט זיך אויף טויט.

דער דירעקטאר האט נישט געקענט צולויפען צום דינער, ווייל ער אליין האט אויך געהאלטען אנ'אנדער וויכטיגען שטריק. מיט ווינקען איז איהם געלונגען דעם דינער אויפמערקזאם צו מאכען אויף זיין פעלער, אבער דער דינער האט איצט נאך ערגער געמאכט און גאר פערפלאנטערט די שטריק. דערווייל איז דער שוואונג ביי דער ארטיסטקע אלץ שטארקער געווארען, אבער טראצדעם האט זי דאך בעמערקט די אויפרעגונג אונטער איהר. דער דירעקטאר האט איהר צוגעווארפען א פאר ווערטער און זי האט צוריקגעשאקעלט מיט'ן קאפ. די ארטיסטקע האט נישט פארלוירען דעם מוט. — זי האט געמאכט נאך א שטארקערן טעמפא און איז מיט אזא געוואלדיגער קראפט אריבער דעם „טויטען פונקט", אז דער דינער איז געפאלען און ארויסגעלאזען די שטריק פון די הענד. די צושויער האבען געמיינט, אז עס איז א קאמישער ניואנס מיט'ן דינער און האבען נישט פארשטאנען, אז די מוטיגע ארטיסטין האט געוואגט אויף לעבען און טויט.

קאלטבלוטיגקייט איז די הויפט-זאך פאר די צירק-מענשען. אפילו נישט נאר די ארטיסטען בעזיצען עס נאר בכלל אלע צירק-מענשען. די קאלטבלוטיגקייט פון די צירק מענשען שילדערט אמבולט-סטען דער פאל, וואס איז פארגעקומען מיט א דירעקטאר פון א צירק אין קאפענהאגען — דר. קאק.

די פרעסע איז געווען געלאדען צו בעקוקען דעם צירק.

דר. קאק איז אויף גיך דורכגעגאנגען דורך די שטאלען, כדי צו זעהן, אויב אלץ איז אין ארדנונג. פארבייגע-הענדיג האט ער דערלאנגט א גלעט איינעם פון די לייבען. דער לייב איז מסתמא געווען שלעכט געשטימט און האט דעם דירעקטאר אפגעביסען די צוויי אויבערשטע גלידער פון מיטעל פינגער. קאק האט תיכף דעזינפעצירט און פארבונדען די וואונד און געגאנגען אויפנעמען די זשורנאליסטען. ער האט דעם פאל אויסגענוצט אלס רעקלאמע און דערצעהלט די זשורנאליסטען, ווי א לייב האט אויסגעפרעסען א בעזוכער. ער האט געגעבען אזא ריהרענדע שילדערונג פון דער שרעקליכער סצענע, אז אלע האבען געגלויבט און מען האט די סענסאציע תיכף ארום-טעלעפאנירט אין אלע רעדאקציעס. ערשט אין א פאר שעה ארום האט דער קאלטבלוטיגער דירעקטאר געצייגט זיין פינגער און דערצעהלט דעם אמת.

זייער קוריאז איז דער פאל, וואס האט פאסירט מיט אנ'ארטיסט אין סאלאניקי. דארט האט גראד געוואלט דע-ביוטירען דער בולגארישער אקראבאט איזוואנאוו. בעת ער איז אויפגעטרעטען, האט פלוצלונג געפלאצט איינע פון די דראטען פון זיין אפאראט און דער גאנצער בנין, אויף וועלכען ער האט געדארפט ווייזען זיינע קונצען, איז איינגעפאלען. דערביי זענען פון די הוילע אייזענשטאנגען ארויסגעפלאטערט א גרויסע מאסע צעטלען און פונאנדער-געפלויגען איבער'ן ארקעסטער און צו-שויער. די צעטלען האבען זיך ארויס-געוויזען אלס מאקעדאנישע מאניפעס-טען קעגען דער גריכישער רעגירונג.

פארשטעהט זיך, אז מען האט איזוואנאוו'ן תיכף ארעסטירט. אזוי ווי דער פאליציי פרעפעקט איז אויך געווען אין זאל, האט מען איזוואנאוו'ן גלייך אויס-געפרעסט. ער האט בעקענט בעוויזען זיין אומשולד. די דירעקציע האט אויך בעשטעטיגט, אז איזוואנאוו האט דעם אקראבאטישען אפאראט ערשט מיט א פאר טעג צוריק געקויפט אין סאלאניקי, ווייל זיינע אייגענע אפאראטען זענען נישט אנגעקומען צו דער געהעריגער צייט.

נאך אנ'אינטערעסאנטער פאל: אין א וואנדער-צירק אויפ'ן באלקאן זענען געלעגען די קלאונס און די פוי-זעס האבען זיי בעווארפען אין פובליקום א גרויסען גומי-באל, וועלכען די צושויער האבען צוריקגעווארפען. ביי אזא מין באלשפיל האט איין אוועקגעקומען דער קלאון צ צוריקבעקומען דעם באל און בעמערקט, ווי די לופט אין איהם געהט אויס. די סיבה איז גע-ווען, וואס צום באל איז געווען צוגע-שטאכען א שפילקע מיט א צעטעלע, אויף וועלכען עס איז געווען אנגעשריבען: „נאך דער פארשטעלונג ביים לינקען ארויסגאנג".

דער קלאון האט געפאלגט דעם צעטעל און איצט איז די דאמע, וואס האט דעם צעטעל געשריבען, זיין פרוי.

אין זעלביגען צירק איז איינמאל ארונטערגעפאלען א זשאקיי, בעת א געפעהרליכען שפרונג. אראפגעפאלען פון פערד און אריין דירעקט אין א לאושע. וואו עס איז געזעסען א יונגע דאמע. די דאמע האט זיך ארום איהם שטארק בעמיהט און דער סוף געווען, אז ער האט זיך אין איהר פערליבט, זיי זענען ביידע אנטלאפען און ער האט איבערגעלאזען זיין אייגענע פרוי מיט צוויי קינדער.

א דראמאטישע פאמיליען-סצענע איז פארגעקומען ביי אנ'איטאליענישען שלאנגען מענש.

פון קינדהייט אן האט ער צוזאמען געארבייט מיט זיין ברודער. פלוצלונג האט דער ברודער בעת אנ'אויפטריט אין ענגלאנד, זיך פארליבט און חתונה געהאט מיט א דאמע פון דער בעסטער געזעלשאפט, און געצוואונגען זיין ברו-דער פאר א הויכער בעלוינונג צו ענ-דערן דעם נאמען.

אלס יאהר שפעטער קומט דער אר-טיסט מיט אנ'אנדער פארטנער, אונטער אנ'אנדער נאמען אין אנ'ענגלישער פראווינץ-שטאט. תיכף ביים אויפטרעטען אין צירק בעמערקט ער אין א לאושע זיין ברודער מיט פרוי און קינ-דער. זיי האבען איהם אויך דערקענט. מיט גרויס אנשטרענגונג האט דער ארטיסט דורכגעפיהרט זיין ארבייט: עס האט איהם אלץ געצויגען צום ברודער, מיט וועלכען ער האט 20 יאהר געטיילט פרייד און לייד פון א וואנדער-ארטיסט.

נאך דער פארשטעלונג האט דער ארימער איטאליענער לאנג געווארט אין צירק און געלרעמט אין האמעל אויף זיין ברודער, אבער יענער איז נישט געקומען. ער האט זיך שוין געשעהמט מיט זיין ברודער.

א זעלטענע בעגעגעניש מיט'ן פו-בליקום האט איבערגעלעבט א געוויסער צירק-ארטיסט, וועלכער האט קיין העגט נישט געהאט. בעת ער איז איינמאל אויפגעטראטען, בעמערקט ער, ווי אין א לאושע, פלאדערן דריי הענטלאזע צושויער מיט די פיס. פונקט אזוי ווי דער ארטיסט פיהרט אויס זיינע פריו-קען מיט די פיס. זיין שארפער בליק האט תיכף בעמערקט, אז איינער פון די מערקווירדיגע צושויערס איז אהן ארעמס פון געבורט און די אנדערע האבען די ארעמס מסתמא שפעטער פערלוירען. און עס איז טאקע אזוי געווען. בעת נאך דער פארשטעלונג, האבען זיי אלע זיך צונויפגעטראפען האט זיך טאקע ארויסגעוויזען, אז די ביידע מעגער זענען מלחמה-אינוואלי-דען, און דער דריטער — א גראף, איז געבוירען געווארען אהן ארעמס.

אין איין צירק איז אמאל פארגעקו-מען פאלגענדע שרעקליכע געשיכטע: דארט האט מען פארגעפיהרט א גרופע בערן אלס א קאמישען נומער — און אהן א שטייג. די בערן, וועלכע זענען גראד ביי דער ארבייט, האלט דער דרעסירער אן א קורצע שטריק. — די אנדערע זענען אין די פויזעס אנגע-קייט אן פלאקען, וואס איז ארייגגע-שלאגען אין דער ערד. דאס איז געווען ביי א נאכמיטאגס-פארשטעלונג אין א וואנדער-צירק און דער צירק איז גע-ווען פול געפאקט מיט קינדער. בשעת דריי בערן האבען זיך געשאקעלט אויף א שאקעל-באנק, האט דער דרעסירער בעמערקט, אז איינער פון די אנגע-בונדענע בערן האט זיך לויזגעריסען פון קייט און איז געלאפען צום צושוי-ער-רוים, וואו די קינדער האבען איהם געלאקט מיט א שטיק צוקער. דער דרעסירער האט איבערגעלאזען ביי דער שויקעל זיין דינער און איז נאכ-געלאפען דעם בער. דער בער איז אבער אנטלאפען פון איהם און איז ארויפגעשפרונגען אויף א פערד, וועלכעס איז דארט געשטאנען. דאס פערד האט זיך מורא'דיג דערשראקען און האט אנגעהויבען צו לויפען. דערביי האט דער בער איהם נאך געקראצט דעם רוקען. צופעליג איז פארבייגע-גאנגען די פרוי פון דירעקטאר. דער בער איז ארויף אויף איהר און איהר ארונטערגעריסען אנ'ארעם. אנ'אטלעט האט געבראכט אנ'אייזערנע שטאנג און געשלאגען דעם בער, וועלכער האט זיך אין גרויס כעס געשטעלט אויף די הינטערפיס, כדי איינצושליסען אין זיינע ארעמס דעם אטלעט. דעם דרעסי-רער איז אין לעצטען מאמענט געלונגען צו בערוהיגען דעם בער, האט אבער נישט געקענט כאפען די קייט און האט געמוזט צוזעהן, ווי דער בער איז ארונטער אין מאגעזש. דארטען האבען די קינדער לאכענדיג געגעבען דעם בער צוקער און האבען נישט בעמערקט פון דעם געפעהרליכען פאל. דערנאך איז דער בער אליין רוהיג צוריק צו זיין ארבייט.

צום סוף וועל איך נאך דערציילען א פאל, וואס האט פאסירט הינטער די קוליסען פון א בודאפעשטער צירק. דער אונגארישער ליליפוטען-קלאון צ. האט זיך געמוזט איבערטון פאר א פאנטאמימע אין א ווייס אנגעלעגטעם גארדעראבען צימער אויפ'ן אויבערשטען עטאזש.

ער קומט צו דער טיר און קען בשום אופן נישט דערגרייכען דעם שליסעל-לאך. אבער א גרעסערע שוועריגקייט איז מיט דעם הענטעל. ער קען גיט דערלאנגען זי ארונטערצו-דריקען. ער מאטערט זיך און די צייט לויפט. איהם איז איינגעפאלען א גע-ניאלע אידעע. ער האט אויפגעבונדען זיין שליפס און אריבערגעווארפען אויפ'ן טיר-הענטעל. דערביי איז אבער געווא-רען א קנופעל און דער ליליפוט איז צליבען הענגען. ער האט זיך געצאפעלט און געהאלטען ביים דערשטיקט ווע-רען, ער האט אבער מזל געהאט. אין א ווילע ארום איז צופעליג פארביי-געגאנגען עמיצער און האט איהם ארונ-טערגענומען פון זיין תליה.

ס. ל-ן.

מענער-היטען

אין גרויסען מאדערנעם אויסוואהל
צו קאנקורענץ-פרייזען
בעקומט איהר נאר ביי
מ. קאפעלושניק
8 קאנסטאנטינער 8.
1788 איך נעהם אויך אן היטען צו פאסאנירען.

אין א מאסקווער נאכט-לאקאל.

איינדרוקען פון א רייזע איבער רוסלאנד
פון י. זינגער.

איבערגעדרוקט פון „פאָרווערטס" מיט דער ערלויבעניש פון מחבר.

מיר איז אינטערעסאַנט צו זעהן, ווי אזוי דאָס איצטיגע רוסלאַנד ווייזט זיך, און צוזאַמען מיט עטליכע בעקאַנטע פאָהרען מיר אַרויס אויף דעם אַרבאַט, א גאַס אַזעלכע אין מאָסקווע, און מיר בעזוכען עטליכע אַזעלכע פלעצער.

דער עולם ביי די טישלאַך איז אין א בעהויבענער שטימונג, בנימוס'דיג. מענער, דאַמען, עטליכע מיליטער-לייט, יונגע חברה'לייט אין שטיוועל, אין בלוזען, זיצען געדיכט אַרומגעזעצט ביי די טישלעך און עסען און טרינקען. די קעלנער שטופען זיך קוים דורך צווישען פובליקום מיט די פלעשער משקה. איינער א פערשוין אין ברילען זיצט מיט א דאַמע טוט-שכור און מאַכט סקאַנדאַלען, קריגט זיך מיט'ן קעלנער.

די פרייזען זענען בעוואַלדיגע. די מינדעסטע קלייניגקייט קאָסט א יקרות, נאָר דער עולם קאַרגט נישט. מען בעצאָהלט צו פופציג און צו הונדערט רו-בעל ביי א טישעל — און אויף דער קליינער סצענקע זיצען קלעזמער, און דוקא אין שוואַרצע קליידער, און גאַלאַ, און שפּילען פרעהליכע לידער.

באַלד בעוויזט זיך א ציגיינער-כאָר, אַנ'אַלט בעקאַנטער רוסישער ציגיינער-כאָר און ציגיינערקעס. אַנגעטון זענען זיי נישט אזוי וואַשנע, מען זעט זיך אויף קיין זיידענס נישט פערגינען און מען איז יוצא מיט בילינע פאַרביגע מאַטעריאַלען.

עפּעס איינער א ציגיינער מיט א פאַנטאַסטישען רויטען ראָק און מיט אַנ'עקעלהאַפטען רציחה'שען פנים, פיהרט אָן מיט'ן כאָר און די ציגיינערקעס זינגען לידלעך, אַלטע רוסישע לידלעך וועגען ליבע, וועגען ווילדע רייזעס אין א שליטען מיט דריי פערד, וועגען שוואַרצע אויגען און וועגען נאָך אַזעלכע זאַכען.

אַנדערע דרעהען זיך אַרום צווישען די טישלאַך, זעצען זיך צו צו די געסט, הייסען זיך מכבד זיין מיט ווין, שיסען מיט די אויגען און זעצען זיך אפילו אַוועק אויף די קני אויך.

נאָך די ציגיינערקעס קומען זינגער-קעס און זינגערס און קלאָונען. מען טאַנצט, מען שפרינגט, מען זאָגט צווייי-דייטיגע ווערטער, אַנבערהויפט צייכענט זיך אויס איינער אַנ'עלטערער לץ זעהר א דיקער און מיט א ממזר'ישען פנים. ער קושט די הענד ביי די דאַמען אויף דער סצענע, מאַכט אויפמערקזאַם דעם פובליקום אויף די שעהנע פיסלעך, און מאַכט קאָמישע האַוואַיעס.

און דאָך, איז אין דעם אַלעמען אריינגעמישט א היפש ביסעל אומעט, מרה שחורה. —

עפּעס איז די שמחה נישט גאַנץ, נישט פאָלקאָם. — דער עולם איז אָבי-סעל אויפגערעגט, אַנגעכמורעט און פיילוויין קריגעריש געשטימט. — אָט למשל, זיצען ביי מיין טישעל עטליכע רוסישע יונגעלייט און זוכען כסדר א געלעגענהייט זיך צו קריגען. — דאָ, מאַכען זיי מיר אויפמערקזאַם, אַז מיין שטוהל שטעהט צו נאָהענט צו זייער טישעל, דאַ געהען זיי פאַרביי און רייבען ספעציעל זיך אָן אָן אונזער טישעל, ווי זיי וואָלטען וועלען אָנהויבען א מחלוקה.

— פאַרוואָס איז מען עפּעס אַזוי בייז? — פרעג איך ביי מיינע בעקאַנ-טע.

— מען דאַרף אויף זיי קיין פּראַיבעל האָבען, — ענטפערען מיינע בעקאַנטע, זיי זיצען ווי אויף שפּילקעס. — אַלץ ווערט פערשריבען.

ווייזט זיך אַרויס, אַז אין די רעסטאָ-ראַנען און לאָקאַלען זענען פערהאַן „אוי-בען", וואָס קוקען נאָך, וואָס בעמערקען אַלץ, פערצייכנען אַלץ און האַלטען אויפ'ן אויג קיין גרויסע בורזשואזיע איז איצט אין מאָסקווע נישטאָ. אפילו די, וואָס פערדינען יאָ געלט, מאַכען שטילע געשעפטען, ווייזען זיי זיך ווינציג איצט אין די עפענטליכע פלעצער. דער ספּעקולאַנט, דער „נעפּמאַן" איז אָנגעשראָקען. ערשט מיט א יאָהר צוריק האָט מען הונדערטער, הונדערטער פון זיי ארעסט'ט און אַוועקגעשיקט אין ווייטען סיביר. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען דע-מאָלט, אַז אין „ג.פ.א." האָט מען גע-וואוסט וועגען זייער גאַנצען לעבען. יע-דער פלאַש ווין, וואָס זיי האָבען אויס-געטרונקען אין א רעסטאָראַן איז געווען פערשריבען; יעדער פונט קאַוויאַר איז געווען פעראייבינט.

דער „נעפּמאַן" ציטערט איצט, ער וויל זיך וואָס ווייניגער בעווייזען, וואָס ווייניגער זיך וואַרפען אין די אויגען. אפילו די גוטע בגדים, וואָס ער האָט איינגעהאַנדעלט, האָט ער מורא צו טראָ-גען אויף זיך. ער געהט בעסער אין א קעפּקע, כדי אויסצוזעהן פּראָלעטאַרי-שער.

קומען אין די רעסטאָראַנען, קומען מעהרסטענס מלוכה - אָנגעשטעלטע, „ספּעצען", קאָאָפּעראַטיוו-מיטאַרבייטער, מענשען, וואָס לעבען פון געהאַלטען, און איין באָט ווייס, פון וואַנען זיי קאָ-נען קומען אין רעסטאָראַנען און נאַכט-לאָקאַלען און וואַרפען מיט געלט ביי די טישלעך.

אויגען קוקען, גיבען אַכטונג און מען קאָן קיינמאָל נישט דערגעהן פון וועל-כער זייט, פון וועלכען טישעל די „אוי-גען" קוקען.

מאָרגען צו איבערמאָרגען קאָן מען מיטאַמאָל נעהמען אויפ'ן ציבעל און פאָדערען חשבון:

— חבר, פון וואַנען האָסטו גענומען געלט צו טרינקען ווין?

און דער עולם איז אויפגערודערט, נישט רוהיג, און פאַר כעס וויל מען זיך קריגען.

רעסטאָראַנען אַזעלכע געפינען זיך א סך. אומעטום מוזיק, לידער, ציגיינער-כאָרען, דעקלאַמאַציעס. זינגער, זינגער-קעס, וויצען-זאָגער- טענצערקעס, קלאָו-נען הומאָריסטען, לצים.

די דינער ביי די טירען שטעהען גרייט, אַראָפּצוכאַפּען דעם מאַנטעל.

— פּאַ שאַלויסטאַ! — פּראָסים!

פיל מענשען, נעפּליים, מיליטער-לייט, ספּעצען, אָנגעשטעלטע, קאָאָפּעראַטאָרס, בעאַמטע שיטען זיך אַרויס פון די לאָ-קאַלען האַלב און גאַנץ שכור'ע.

עס איז שוין צוויי ביינאַכט און די לאָקאַלען שליסען זיך. מען דאַרף געהן אַהיים! די באַלעגאַלעס בעפאַלען, ווי די בינהען, צוזאַמען מיט'ן עולם מישען זיך אויס אַנדערע, אַזעלכע, וואָס געהען איצט פון די קלובען, פערזאַמלונגען, קלייזלעך, וואָס זענען פול אין אַלע גאַסען.

עפּעס א סקאַנדאַל מיט גאַסען-פרוי-ען און מיט מיליציאָנערען. זיי טאָרען גישט געהן שפּעט ביינאַכט, נאָך איינס ביינאַכט איבער די גאַסען, די גאַסען-פרויען. א מיליציאָנער האָט איינע פער-האַלטען. זי איז א שכור, זי וויל נישט געהן אין מיליציע. דער פּאָליציאַנט פיהרט זי און זי גיט איהם בעטס, צוריקשלאָגען טאָר דער מיליציאַנט נישט. קיין אַרעסטירטען טאָר מען נישט שלאָגען, מעג עס זיין א גנב א גאַסען-פרוי.

בעטלער לויפען נאָך.

— אויף א שטיקעלע ברויט, ביר-גער'ל, פאַר אָרימע קינדער.

אַנ'אָנגעריסענער יונג לאָזט מיך נישט אָפּ ער רופט מיך אפילו מיט אַנ'אַל-טען טיטול:

— באַרין — זאָגט ער — גיט מיר א „גריוונניק", איך דאַרף אָפּצאָהלען אין ברויט פאַר נאַכט לעגער.

איך האָב מורא איהם געבען עפּעס, ווייל באַלד וועל איך האָבען אַרום זיך צעהנדליגער בעטלער, וואָס קאָנען מיר אפילו אַראָפּציהען דעם הוט און מאַנ-טעל און געבען פעטש.

פערקויפער, פערקויפערקעס, בעהאַנ-גען מיט זעמעל, פּיראָגען, עפּעל, און קיכלעך דורכגעווייקט פון רעגען און נעפּעל הערען נישט אויף רופען מיט פערשלאָפענע קולות:

— דאָס לעצטע קויפט, בילינ! —

און פון קרעמעל דערטראָגען זיך צוויי לאַנגזאַמע קלאַנגען פון זייגער, א סימן, אַז עס איז שוין צוויי ביינאַכט. די ווידער-קולות צוטראָגען זיך אין דער פייכטער, קאַלטער לופט. לעגינ'ס פּאַר-טרעט, אויף פּאַפּיר, אין שטיין, בראָנז, מאַרמאָר, גיפּס, קוקט פון אַלע ווינקלען, פלעצער, גאַסען און פענסטער. איבער דער שטאָט פלאַטערט די רויטע פאָהן פון קרעמעל בעלויכטען מיט פייער, זעהט אויס ווי א פלאַטערענדיגער פאַ-קעל — און די בעטלער און די גאַסען-הענדלער שניידען זיך נאָך אַלץ מיט זייערע פערדומפּטע קולות אין דער נאַכט אַריין.

ווי וואונדערבאַר ביסטו, מאָסקווע, מיט דיין גרויסען מיש מאַש, מיט דיין אַלטעס און נייעס צוזאַמען!

(נאָך ווייטער קומען).

די „געפעהרליכע עלטער" ביים מענש.

„די איבערגאַנגס-יאָהרען" ביים מאַנסביל און די ענדערונגען, וואָס זיי רופען אין איהם אַרויס.—מיט וואָס דערקלעהרט זיך עס.—וואָס זענען די סמנים פון „געפעהרליכען עלטער" ביים מאַנספערשוין.—ווילדע פערברעכענס נעגען דער זיטליכקייט.—איינציגע שוידער-ליכע פאַלען מיט מאַנסלייט אין די „איבערגאַנגס-יאָהרען".—פערברעכענס, וואָס ווערען אַרויסגערופען דורך אינערליכער פיזישער און גייסטיגער אומוואַנדלונג.

די נאָהענטע שייכות צווישען די „איבערגאַנגס-יאָהרען" און דער פער-ברעכערישקייט ביים ווייבליכען גע-שלעכט איז גוט בעקאַנט און די גע-ריכטען רעכענען זיך מיט דעם ד זי-גען נאָהענטען צוזאַמענהאַנג אין די אנטשפּרעכענדע פאַלען. נאָר אַנדערש איז עס אָבער מיט'ן מאַנסביל. א סך מיינען, אַז דער מענליכער געשלעכט מאַכט נישט דורך די „קריטישע" ענט וויקלונגס-פּאַזע. אָבער לויט די בעהויפּ-טונגען פון די סעקסואַל-פאָרשער איז דאָס א גרויסער טעות.

אין ציימונגען לייענט מען זעהר אָפט וועגען זיטליכקייט-פערברעכענס און ווען מען קוקט זיך גענויער צו צו אָט די פאַלען, זעהט מען, אַז א זעהר גרויסער פּראָצענט פון אַזוינע חטאים ווערען בעגאַנגען דורך מענער און על-טער פון 40 ביז 50 יאָהר. און אָט די יאָהרען רופען די סעקסואַל-פאָרשער אָן די „איבערגאַנגס-יאָהרען", דער „קריטי-שער עלטער".

די סיבות דערפון, וואָס דער „קרי-טישער עלטער" רופט אַרויס אַזאַ ענ-דערונג אין דער פּסיכאָלאָגיע פון'ם מענשען זענען צוויי: ערשטענס, קומט אין דער צייט פאַר אַנ'אומבויאונג אין דער א נאַטירליכער סעקרעציע, און צוויי-טענס, ווערט דאָס אַרויסגערופען דורך דער „טראַגעדיע פון אַלט ווערען". אין דער מעדיצינישער ליטעראַטור האָט צום ערשטען מאָל גערעדט וועגען דעם זיגמונד פרויד און פון יענער צייט אָן האָט מען זיך אַבסאָלוט דער-מיט נישט בעשעפטיגט.

ווי דרימאַקס מאַרקוזע זאָגט, זענען די איבערגאַנגס יאָהרען ביים מאַן צווי-שען 45 און 55 טען לעבענס יאָהר. אַמאָל אָבער הויבען זיי זיך שוין אָן פריהער — צו 40 יאָהר. דער בעריהמ-טער יודיש-דייטשער שריפטשטעלער יאַקאָב וואַסערמאַן האָט אויך אָנגעשרי-בען א ראָמאַן אויף דער טעמע אונטערן נאָמען: „דער מאַן פון 40 יאָהר" — אָדער אויך שפּעטער, אומגעפער אין די זעכציגער יאָהרען, דאָס העגגט יעדעס מאָל אָפּ פון דער אינדיווידועלער קאָנ-סטיטוציע און אַרט לעבען. ווי מאַג-נוס הירשפעלדס פאָרשונגען טרעטען די סימנים אָפּטער אויף ביי בחורים, אַלמנים און ווייבליכע מענער, — ביי פערהייראַטע און ווירילע (מענליכע) טיפּען קומט עס פאַר א סך זעלטענער.

די סימנים פון דער קראַנקהייט זענען הויפּטזעכליך שוואַכקייט פון זכרון, אומ-פעהיגקייט זיך צו קאָנצענטרירען, די ליבע זיך צו גרינבלען, פערשידענע שטימונגען און פערענדערונגען פון כאַ-ראַקטער בעזונדערס אויפפאַלענדע כאַ-ראַקטער-פערענדערונגען זענען — אומ-צופרידענהייט מיט אַלץ און צו אַלעמען, צו שאַרפע עמפּפינדלעכקייט און מחלוקת-זוי-כעניש.

אין די דאָזיגע יאָהרען האָט א גרויסע בעדייטונג די פערענדערונגען אויפ'ן סעקסועלען געביט. ביי א סך מענער מאַכען זיך אין דער צייט בעמערקבאַר נישט נאָרמאַלע סעקסועלע נייגונגען, וועלכע זיי האָבען פריהער קיינמאָל נישט געקאָנט.

זעהר גוט האָט דאָס פּראָבלעם בע-האַנדעלט טאָמאַס מאַן אין זיין נאָוועלע „דער טויט אין ווענעדיג". וואו ער שילדערט מיט בולט'ע פאַרבען די יונג-לישע ליבע פון א מאַן אין די איבער גאַנגס יאָהרען. אין זיין בריף צו זיין קריטיקער ווילי העלפּאַרק בעצייכענט דער דיכטער אַליין די געשיכטע אַלס א פערזוך „צו פּאָעטיזירען טראַגיש-פּאַג פּאַטטיש דעם איבערגאַנג-עלטער פון א בעדייטענדען מענשען".

מען פערצייכענט די איבערגאַנג יאָה-רען אויך אַלס א „געפעהרליכען עלטער", געפעהרליך נישט נאָר פאַר דעם לעבען פון איבריוודואום גופא, נאָר אויך פאַר דער געזעלשאַפט. די מעגליכקייט פון אַזוינע בעציהונגען און צוזאַמענהאַנג האָט פּראָויסגעזעהן קימענדעל, בעת ער האָט פערלאַנגט, אַז די געריכטען זאָלען זיך רעכענען מיט די ווערקסעל-יאָהרען, בעת עס שטייט פאַר זיי א פערברעכער אין עלטער פון 50 — 60 יאָהר.

מיט דעם זעלבען פּראָבלעם האָ-בען זיך אויך בעשעפטיגט די מעדיצי-נער רעמאָנד און וואַיוועגעל זיי בע-מאָנען אויך די מעגליכקייט, אַז גראָד אין די יאָהרען אַנטשטייט א שטאַרקע ליידענשאַפט, וועלכע קען ברענגען צו כלערליי פערברעכענס, ווילדע אייפער-זוכט-סצענעס, זיטליכקייט-פערברעכענס, קינדערמאָרד און אָנפאַל פון מיסטיציזם א. א. וו.

די קרימינאַל-סטאַטיסטיק בעווייזט, אַז דער גרעסטער טייל קרימינאַליסטי-שע חטאים ווערען בעגאַנגען פון מע-נער, וועלכע שטעהען אין עלטער פון 40-50 יאָהר. א דייטליכען בילד גיט די קרימינאַל-סטאַטיסטיק אויפ'ן געביט פון בלוט-מישונג-חטאים. אונטער די מענער, וואָס זענען אין 1914 יאָהר פער'משפּט געוואָרען אין דייטשלאַנד וועגען בלוטמישונג, איז א דריטעל גע-ווען אין די יאָהרען פון 40 ביז 50 יאָהר. איך ברענג דאָ איינציגע פאַלען, וועלכע האָבען פּאַסירט אין דאַנציג. דאָרטען איז געווען אַנ'אַפּטייקער, א רייכער אָנגעזעהענער בעל-הבית, וועל-כער האָט געהאַט א זעהר שעהנע טאָכ-טער. אומעטום האָט מען זיי געזעהן צוזאַמען און זיי האָבען געפיהרט א רוהיגען, צופרידענעם לעבען. איינ-מאָל האָט מען פּלוצלונג אַרעסטירט דעם אַפּטייקער און עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז מען האָט דעם מכובד'יגען אַפּטייקער בעשולדיגט אין בלוט-מישונג. ער האָט זיך מודה גע-ווען אין זיין פערברעכען און די טאָכ-טער האָט אויך דערצעהלט אין געריכט, ווי דער פאָטער האָט איהר פערפיהרט, ווי זיי האָבען געלעבט א צייט ווי מאַן און ווייב. זי האָט קיינעם נישט דער-צעהלט דערפון, ווייל זי האָט פחד גע-האַט — דערצו נאָך האָט זי זעהר ליב געהאַט איהר פאָטער. האָט זי געשוויגען אַנ'ערך 2 יאָהר. ביז א צופאַל האָט עס אויפגעדעקט. דעם 46-יעה-ריגען אַפּטייקער האָט מען פער'משפּט צו 2 יאָהר תפיסה, אָבער זיינע גוטע פריינד — די ריכטער - האָבען איינ-געזעהען מן הסתם א מעגל כקיים און אין 7 חדשים אַרום איהם בעפרייט.

אַנ'ענליכער פאַל האָט אויך פּאַסירט מיט א דאַנציגער זעצער — א 45-יעה-ריגער פאָטער און א יונג טאָכטער. ער איז איינמאָל שכור צוהיים געקומען אהיים און זיך אָנגעשטויסען אָן דעם בעט, וואו זיין 17-יעהריגע טאָכטער איז געשלאָפען. איהר שעהנער אָנבליק האָט איהם אַזוי צורודערט, אַז דער דראַנג צו איהר האָט בעזיגט אַלע ספקות און ער האָט זי פערגוואַלטיגט. אין געריכט האָט ער אויך ערקלערט, אַז נישט נאָר זיין שכור'ער צושטאַנד איז דערביי שולדיג געווען, נאָר זיין אומבעוואונליכער טריב צו זיין טאָכטער. גע'מסר'ט האָט איהם זיין אייגענע פרוי, וועלכע האָט זיך דערפון דער-וואוסט.

עס איז אויך כדאי צו דערמאָנען דעם פאַל מיט א דאַנציגער בעקאַנ-טען יודישען סוחר, וואָס האָט א ווייב און מעהרערע קינדער. נישט געקוקט אויף דעם, האָט דער מענש כסדר צו טון מיט דער פּאָליציי און געריכטען צוליב פערברעכענס געגען דעם מאָ-ראַל. דער סוחר איז געווען א דיקער, גראָב-בייכיגער פערשוין, מיט א רויטען פעטען פנים. יעדעס מיידעל, יעדע פרוי, וועלכע איז געקומען מיט איהם צוליב וואָס נישט איז אין בערירונג, האָט ער בעלעסטיגט — און ער פלעגט שטענדיג קומען צו נערווענליכע אריינ-מישונגען, וואָס האָבען זיך שטענדיג פערענדיגט מיט א שטראָף פאַר איהם, ווייל ער האָט פשוט אָפּגעטון אומדער-הערטע מעשים. דאָס לעצטע מאָל האָט מען איהם געחאַפּט אַרעסטירט צוליב א זיטליכקייט - פערברעכען, וואָס ער איז בעגאַנגען לגבי א 15 יעהריג מיידעל. אונטער א גרויסער קויציע האָט מען איהם בעפרייט, ביז צום פּראָצעס.

אַזוינע פאַלען זענען בעקאַנט א סך. און ווען מען איבערלעגט און פער-פאָלגט די פערשידענע פאַלען אויף דעם געביט, זעהט מען, אַז די סעקסואַל - פאָרשער האָבען רעכט מיט זייער בעהויפּטונג. עס איז אמת, אַז די מעדיצינישע פאָרשונג אויף דעם געביט איז נאָך פּראָבלעמאַ-טיש, אָבער דאָס, וואָס עס איז שוין ביז איצט פעסטגעשטעלט, פערפליכטעט די ריכטער זיך צו רעכענען מיט די איבערגאַנג-יאָהרען פון מאַנספערשוין. דעמאָלט וועלען א סך בעשולדיגונגען, וועלכע קומען אונז פאַר אומפערשטענ-דליך און אומערהערט, קלאָהרער ווערען פאַר אונזער בעגריף און עס וועלען פערמיידען ווערען א סך אומ-גערעכטע פּסק דינים.

ה. הערטלינג.

הומאָר — סאַטירע

אפּעניזווע.

מיר, די פּועלי אמוני
ווייסעז נישט פֿון קלוגע זאַכעז.
אין דער קהלה, צו דער גמינע
לאָמיר גייז אַ חורבן מאַכעז!

איטשע-מאיר, בעריש, בינם
שרה-פייגע, חיה-ראצע
קומט'ס נאָר יורען, כל המינים,
העמפּען לאָמיר גיין פֿאַר מצה!

לאָמיר ברעכען פֿענסטער, שויבען
לאָמיר אונטערהאַקען זייטען
לאָמיר פּעסטע פּויסטען הויבען
אויף דעם דאָזאָר דעם פֿערשייטען.

נישט בחרב, נאָר ברוח
לאָמיר שלאָגען דעם עמלק
ס'וועט איהם נעהמען שוין דער רוח,
בעת מיר וועלען לערנען בלק...

ס'קומט די צייט שוין פֿון דערוואכען,
ווען ס'איז דאָ דער חודש ניסן.
לאָמיר גייז אַ חורבן מאַכען
און ווי פֿלאָקענשיסער שיסען!

און אַז מיר — מיר וועלען זיגעז
מיט די זיבען קלוגע זאַכעז,
וועט מען האָבען פֿערגעניגען
און פֿון וואָס צו חוזק מאַכען!

אליבאבא.

בעסער א יוד ביי מלכים.

אַ יודישער אַנעקדאָט דערציילט, אַז אַמאָל האָבען יודען געוואָלט מאַכען אַ מלוכה, זענען זיי געגאַנגען מיט אַ פֿאָרשלאַג צו ראָטשילד'ן, ער זאָל זיין ביי זיי אַ מלך.

„איך וויל בעסער זיין אַ יוד ביי מלכים, איידער אַ מלך ביי יודען", איז געווען ראָטשילדס ענטפֿער.

קליין-אַרטיקעל.

זיצען זיך די הינט כלל טוער און קלעהרען:

— וואו נעמט מען געלד פֿאַר יודען אויף מצה?

זיך איך אויך און קלעהר אין דער זעלבער צייט:

— וואו נעמט מען געלד אויף חמץ? און וויסען דאַרפֿט איהר, אַז די ברויט-פֿראַגע איז ביי מיר אַ ברייטערע ווי די מצה פֿראַגע, ווייל ברויט דאַרף מען קייען און מצה ברעכען. און מיט ברעכען בין איך שוין דאַנקען גאָט סיי-ווי בעזאָרגט. איך ברעך פֿון אונזערע שייגע מנהיגים, איך ברעך פֿון מיין שכנ'טעס אָנגעפּודערטען פּנים, איך ברעך פֿון אונזערע ברוקען, הכלל, איך ברעך זיך דאָס גאַנצע לעבען, און בלויז מיט קייען איז שלעכט. פֿערגעסט נישט, אַז קין איז נישט הבל (נאַריש) און אַז ס'איז נישטאָ וואָס צו קייען, ווייסט איהר דאָך שוין, ווי גוט ס'איז...

דעם דאָקטארס דיאַגנאָז.

דער יונגער דאָקטאָר: אייער געזונד-צושטאנד איז נישט קיין געפֿעהרליכער! איהר ברויכט נאָר מעהר בעוועגונג, איהר מוזט יעדען טאָג נאָכ'ן ענדיגען טעגליכע אַרבייט, פֿיל שפּאַצירען. וואָס איז אייגענטליך אייער בעשעפֿטיגונג?

פּאַציענט: אַ בריוו-טרעגער!

אזוי חי אין סיים.

— זאָג מיר נאָר, חנה, וואָס זיצט עפּעס אליין? וואו איז דאָס ערגיץ דיין מאַן?

— ער האָט מיר נישט בעשטעטיגט מיין ביודושעט אויף אַ נייעם פֿריה-לינג-קאָסטיום, האָב איך איהם אויסגע-דריקט אומצופֿרידען, האָט ער זיך אָנגע-געבען אין דימיסיע...

ר' פסח גייט...

ר' פסח גייט, ר' פסח קומט —
ער ווייזט אינז שוין סמנים:
דערווייל זעהט מען נאָר זיין נאָז,
אַ שטיקעל פֿון זיין פּנים.

ס'איז צווייפֿעלהאַפֿט און אומבעשטימט
אין דרויסען נאָך דאָס וועטער:
אָט-פֿריהלינגס שוין, אָט-ווידער קאַלט,
ווער ווייס, וואָס קומט נאָך שפּעטער?

דאָך שמעקט די לופֿט מיט מצה שוין,
מיט פּסח דיגער משקה;
עס שיינט: גענוג וועט מרור זיין,
נאָר פֿעהלען וועט... די פֿליאָשקע...

דעם אָרימאַן, דעם דלפֿון איז
אַצונדער וויי און ביטער;
וואו נעמט מען, וויי! אויף פּסח, וואו?
לויפֿט דורך זיין לייב אַ ציטער.

דאָך וועלען מיר זיך פֿרייען באַלד
מיט פֿרייהייט פֿון מצ-ים,
אין לעבעדיג, און האָפֿענדיג
זיך מאַכען אַ „לחיים".

א. צילעס.

א גוטער ענטפער.

מיכאל. — וואָס טוט רבנו גרשון דעם יעניגען, וועלכער איז עובר אויף זיין חרם, אַז מען נעמט צוויי ווייבער.

רפאל. — ער טוט גאָרנישט! נאָר דער ריכטער, זאָל אַ מיתה משונה איינ-נעמען, טוט אָן צרות.

מיין שידוך נעהמט אָפּ.

יוטא: מיין חתן וויל אָפּלאָזען דעם שידוך.

עטעל: פֿאַר וואָס?

יוטאָ: זינט ער האָט בעקומען אַ פּאָסטען וויל ער אַ גרעסערן נדן.

עטעל: ביי וועמען איז ער?

יוטא: אָנגעשטעלט ביי די מצות!

אַפאָריזמען.

— אַ פֿרוי האָט ליב ווען מען זעהט אין איהר אַ סך מענערקיים. אַ מאַן האָט פֿיינד ווען מען זעהט אין איהם אַ סך ווייבערישקייט.

*

— ביז אַ מיידעל הויבט אָן געהן קען דויערן אַ יאָהר — פֿאַלען קען זי אין איין טאָג.

*

אַ פֿרוי, וואָס האָט קיין קינדער נאָך דער חתונה איז אַ מצוה צי גט'ן. אַ פֿרוי, וואָס האָט קינדער פֿאַר דער חתונה איז אַ מצוה צו נעהמען.

אַ ביסעל פילאָזאָפיע.

יעדער בעל-הבית איז אַ האַר איבער זיין ווייב און אַ קנעכט ביי זיין דינסט.

— מעג דער מאַן האָבען אַ צוקער-קראַנקהייט, און דאָס ווייב קען ביי איהם האָבען אַ ביטער לעבען.

— וואָס מעהר אַ פֿרוי פּוצט זיך אין דינע שטאָפֿען, אַלץ מעהר פֿערגרעבט ווערט זי. —

גלאַמבינסקי'ס מיטלען.

גלאַמבינסקי זוכט מיטלען, אַז אין קו-מענדיגען סיים זאָל זיך נישט געפֿינען קיין יודישער דעפּוטאַט.

אָט דאָס הייסט שנאה צו יודען. מ'וויל אַ יודען אַפֿילו נישט געבען אַ אָרט וואו זיך רוהיג אויסצושלאָפֿען.

ער איז שוין געוואוינט.

אַ שכיר איז געגאַנגען אין גאַס און איז אַרויפֿגעפֿאַלען אויף אַ פֿרוי. די פֿרוי האָט איהם מכבד געווען מיט אַ קנאַלענדיגען פּאַטש. שטעהט דער שכור און וואונדערט זיך:

וואונדערליך! איך האָב גאָר נישט בעמערקט, אַז איך בין שוין אין דער היים.

שטאַרבען און לעבען.

ווען אַ מאַן דערקלעהרט, אַז ער וואָ"ט געקענט פֿאַר דער פֿרוי שטאַר-בען, — איז ער נאָר פֿערליבט, ווען ער זאָגט אָבער: פֿאַר ד״ר וויל איך לעבען, האָט ער זי באמת ליב.

„די שוואַרצע כריזאַנטעמע".

עקזאָטישער ראָמאַן.

(59

דער דאָקטאָר האָט מאַכלאָז געקרעכצט.

עס האָט זיך פּלוצים אויפגעהויבען אַ שרעקליכער שטורם אויפ'ן ים.

אַלע מאַטראָסען האָבען זיך געוואָרפֿען צו זייערע ערטער.

די שיף האָט זיך געוואָרפֿען ווי אין אַ פֿיבער. די שטימונג אויפ'ן דאַמפֿער איז געוואָרען אַ פֿיבערהאַפֿטע נעבען דעם גע-פֿאַנגענעם איז געבליבען נאָר יאַמאַטאָ.

פּלוצים האָט איינער פֿון די מאַטראָזען דערזעהען עטליכע ליכטיגע פּונקטען.

די פּונקטען האָבען זיך אַלע דערנעהנטערט.

— מען יאָגט אונז נאָך! — האָט אויסגעשריגען דער קאַפּי-טאַן פֿון דער שיף.

— צוליב דעם דאַרפֿען מיר וואָס שנעלער פֿערענדיגען מיט אונזער קרבן — האָט בעשלאָסען דער עלטסטער פֿון די טשעיטען, אַנ'אַלטער איינגעבויגענער יאַפּאַנער מיט אַ גרויען קאָפּ האָר.

מען האָט דעם דאָקטאָר אַראָפּגעטראָגען אונטען אין דעם טראָם, וואו עס געפֿינען זיך די קעסטלעך מיט פּראָוויזיע און פֿעסלעך מיט טרינק-וואַסער.

אַלע טשעיטען זענען אַראָפּ אונטען, מען האָט זיך אַרומ-געשטעלט ארום דעם דאָקטאָר און פֿון אונטען האָט זיך דער-הערט אַ מאָנאָטאָנישע זינגען.

דער אַלטער האָט אויפגעהויבען די הענד, ווי ער וואָלט געבעטען צו גאָט.

אויבען, אויף דער שיף פּלאַטע זענען געבליבען נאָר דריי מאַטראָסען מיט'ן קאַפּיטאַן.

עס איז זיי זעהר שווער געווען צו פֿיהרען די שיף אין דעם שטורם.

56.
די קמיע.

דער שטורם איז אַדורך, דער ווינט האָט פֿערטריבען די וואָלקענס און עס האָט זיך אויסגעלייטערט.

איצט האָט מען שוין גענוי געקענט בעמערקען, אַז צו דעם שיפֿעל דערנעהנטערט זיך שנעל אַ גרויסער דאַמפֿער.

שטריגע האָט זיך גיך אויף אַ שפּאַס דערשראָקען. ער האָט באַלד צוזיסען געגעבען די טשעיטען אונטען, אַז עס דער-נעהנטערט זיך אַ געפֿאַהר, און זיי זאָלען זיך באַלד אָפּפֿערטיגען מיט'ן דאָקטאָר.

דער אַלטער איינגעבויגענער טשעיט האָט מיט אַ טשעיטי-שער תפילה אויף די ליפּען גענומען אויפֿבינדען די שנירלעך און בעפֿרייען דעם האַלז פֿון דעם קרבן.

פּלוצים האָט ער עפּעס אָנגעטאַפּט אין דער פֿינסטער אויפ'ן דאָקטאָר'ס ברוסט.

— מאַכט נאָר דאָ ליכטיג! — האָט ער בעפֿוילען.

מען איז צוגעקומען מיט אַ לאַמטערן.

דער אַלטער טשעיט האָט געפֿונען אויפ'ן דאָקטאָר'ס ברוסט די קמיע, וועלכע עס האָט איהם פֿאַר'ן דועל מיט'ן פּרינץ אַלע-שיטאַ געשענקט כריזאַנטאַ, דאָס איז געווען אַ קליין אַמעטיסטען-בילדעל פֿון בודדאַ'ן.

— בודדאַ! — האָט אויסגעשריגען דער אַלטער.

אַ פּאַניק האָט אַרומגעכאַפּט אַלע טשעיטען.

די געזעצען פֿון די טשעיטען ערלויבען נישט צו ברענגען אַ קרבן אין געגענוואַרט פֿון בודדאַ'ס בילד.

די קמיע פֿון בודדאַ אויף דער ברוסט פֿון דעם פֿרעמדען האָט אויך בעוויזען, אַז ער געפֿינט זיך אונטער'ן שוץ פֿון דעם גאָט

די טשעיטען האָבען אַראָפּגעלאָזט די קעפּ און האָבען פֿערלאָזט דאָס אָרט וואו עס האָט בעדאַרפֿט אויסגעפֿיהרט ווערען דער טויט אורטייל איבער'ן דאָקטאָר.

57.
די רעטונג.

דער גרויסער דאַמפֿער האָט זיך דערווייל דערנעהנטערט צו דעם שיפֿעל און מיט פֿערשידענע סיגנאַלען געפֿאָדערט דאָס שיפֿעל זאָל זיך אָפּשטעלען.

ווייטער צו שווימען האָט נישט געהאַט קיין זין, דער דאַמפֿער האָט סיי ווי באַלד אָנגעיאָגט דאָס קליינע שיפֿעל.

שטריגע האָט אַ וואונק געטון יאַמאַטאָ און זיי זענען ביידע אַראָפּ אונטען.

צו דער צייט האָט דער דאַמפֿער פֿערטשעפּעט דאָס שיפֿעל און עס אָפּגעשטעלט.

אויף דער פּאַלובע פֿונ'ם שיפֿעל איז פֿונ'ם דאַמפֿער באַלד אַראָפּ דזוק-טשעי מיט אַ רעוואָלווער אין דער האַנד.

— וואו איז דער דאָקטאָר? — האָט ער אָנגעשטעלט דעם רעוואָלווער אויפ'ן ערשטען מאַטראָס

— אונטען! — האָט יענער געענטפֿערט מיט אַ ציטערדיגע שטימע.

— קומט מיט מיר, — האָט בעפֿוילען דזוק-טשעי זיינע חברה-לייט. עטליכע גיי ראָזדוקען זענען אַראָפּ נאָך דזוק טשעין, די איבריגע האָבען געבונדען די טשעיטין, וועלכע זענען גע-בליבען פֿון אויבען.

אונטען איז געווען אינגאַנצען פֿינסטער. די עלעקטרישע באַטעריע פֿון דזוק טשעין האָט פּלוצים בעלויכטען עפּעס אַ פֿי-גור, וועלכע האָט זיך געוואָלט אַדורכגליטשען צווישען די גראָזדוקען.

— שטיי! — האָט בעפֿוילען דזוק-טשעי.

אויפ'ן שטף פֿון די גראָזדוקען האָבען מיט שנאה און צאָרן אַ גלאַנק געטון יאַמאַטאָ'ס פֿאַר אויגען.

— אַזוי, זענט איהר אויך אין דער נעטער קאָמפּאַניע! — האָט אַ שמייכעל געטון דזוק-טשעי.

— בינדט נאָך פֿעסטער צו דעם בחור, — האָט בעפֿוילען דזוק-טשעי.

פֿון ערגעץ אַ ווינקעל האָט זיך דערהערט אַ שוואַכער קרעכץ.

דזוק טשעי האָט אַהין אַ לייכט געטון מיט זיין עלעק-טריש-לעמפּעל און פֿאַר אַלעמענס אויגען האָט זיך פֿאָרגעשטעלט אַ שרעקליך בילד.

אויפ'ן באָדען פֿונ'ם שיפֿעל איז געלעגען אַ מענשליכער קערפּער און אויף איהם זענען געווען אָנגעוואָרפֿען שווערע קאַסטענס און פֿעק.

— בעפֿרייט שנעלער דעם קערפּער פֿון דער שווערער מאַסע.

די גראָזדוקען האָבען זיך באַלד גענומען צו דער אַרבייט.

דער קערפּער פֿון אונטען איז געווען פֿערהילט אין שמאַטעס ווען מען האָט איהם בעפֿרייט אויפגעבונדען און אַראָפּגענומען די שמאַטעס פֿון דעם פּנים, האָט מען דערזעהן דאָס בלאַסע אויסגעמאַטערטע האַלב-טויטע פּנים פֿונ'ם דאָקטאָר.

מען האָט איהם אַרויפֿגעטראָגען אויף דער דעק און דער-מען ערטיילט די ערשטע הילף.

(פֿאָרטזעצונג קומט).

כאפ-וועהטאג און עטשעפונג,

חי אויך מאגען-פערדארבונג, לעבער-קראנקהייטען, ניירען, גאל-שטיינער, רעוומאטיזם, ארטרעטיזם, העמארידען-חעהטאגען קומען פון צו פיל דער שלעכטער שטאף-וועקסלונג און פעראונרייניגונג פון בלוט און מענשליכען ארגאניזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

היילקען צו א גוטער שטאף-ענדערונג, עלהעקען צו פערדייען, ריינינגען דאס בלוט און אלערערשט מאכען געזונד דעם מאגען און ברענגען צו א רעגולערע פונקציע פון דער לעבער און ניירען, זאהי בעזייטיגען שטילבאנג, און

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען פון ארגאניזם די נישט פערדייטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאס שאפען זיך פון פערזעצונגען, וואס איז גורם צו רעוומאטיזם און ארטרעטיזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען און פערהיטען דאס שאפען זיך פון גאל-שטיינער און פערמילדערן די העמאריד-שמערצען.

די פרייזען א האלבע שאכטעל 1.50 זל.
א דאפעלטע שאכטעל 2.50 זל.

צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדעס. 156

„צעטאגאל", CETAGOL

כשר לפסח

מה נשתנה?

אלע איהרע קאנקורענטען
פרעגען קשיות אהן א צאהל;
פארוואס האט דאך אזא אבזאץ
מעהר פון אלע „צעטאגאל"?
און דער תירוץ, ליבע ברידער,
איז פון קיינעם נישט פערהוילען
ווייל „צעטאגאל" איז די בעסטע
פלאנצען-פעטס דאך פון גאנץ פוילען.
ס'געהט צו פסח ליבער ברידער.
און געדענקען יעדער זאל:
פונקט ווי מצה, וויין און אייער
מוז מען האבען „צעטאגאל".
„צעטאגאל" איז גוט צו שמעלצען
און אויך פרעגלען קען מען אליין;
הייגט ווער רעדט צו טאלען קניידלעך
איז בעסער ווי מיט גענזען-שמאלץ.
פלאנצען-פעטס עס גיבט פערשידענע
פון פאבריקען דא און דארט;
„צעטאגאל" איז אנערקענט שוין
פאר'ן העכסטען בעסטען סארט.

1916

מצה-רייבעכץ

לאדזער ווי אויך חלאצלאווהער, שצהן און טרוקען מיט א הכשר פון ראבינאט צו ביליגע פרייזען ווערט פערקויפט און הורט נור אין

שפייז-געשעפט ביי

פיאטרקאווסקי און ברייטשטיין

אלעקסאנדרישקא (מרדכי נבאי'ס גאס) 12

אין הויף, טעלעפאן 40-92.

1986

איהר קענט זיך איבערציינגען, אז

מעבעל

135

קויפט זיך אמבעסטען און אמביליגסטען נור ביי

אבראמאוויטש, גלובנא 65

אויף ראטעס! פאר מוזמן!

קראפט-מ'שען

איינרייזיג און צווייריהיג, מיט און אהן מולדעס, איינצעלנע אונטערטיילער אז"ח., אלעס אין בעסטער אויספיהרונג, אויסערדעם זעהר ביליג, ואפארט אויף לאגער ליפערבאר.

ניי-משינען

ספעציעלע מאשינען פאר אלע צווייגען פון אינדוסטרי און האנדעל, מאשינען צו גארן שפולמאשינען, מילען, רעפעראטורען

PERŁA i POMORSKI

Piotrkowska 69, tel. 8-24

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט דאס די בעסטע

פינסקער-מצה

געבאקען אין פארניר-העסטלעך בעקומט מען נאר ביי דער פירמע

משה נאווארסקי, זאוואדזקא 16a

טעלעפאן 37-35.

בעט: מצה-מעהל, פערפעל, די בעסטע גאטונג „נאווארדיגער".

צוגענגליכע פרייזען!

כשר לחג הפסח!

אכטונג ג' קונדשאפט פון לאדז און פראווינץ!

דערמיט האבען מיר דעם כבוד מיטצוטיילען אונזער ג' קונדשאפט, אז צום היי-יעהריגען פסח עמפעהלען מיר זיך מיט א רייכען אויסוואהל פון פער-שידענע

ציקערווארעז, שאקאלאד, באקאליעז, מאקאראן

מיט רעיעלע בעהאנדלונג און מעסיגע פרייזען.

מיט אכטונג

מ. ה. ווראבלעווסקי

נאחאמיעסקא 21, טעל. 40-35.

1943

בעמ.: מיר האבען צום בעפארשטעהענדען פסח פארבערייטעט א קאלאסאלען אויסוואהל פון פערשידענע שאקאלאד, קארמעלעז, מארמאלאד און פערשידענע געבעקס כשר להג הפסח. די פירמע עקזיסטירט פון 1880 יאהר.

מצות פרימא, דינע

פון בעסטע מעהל 0000 A אונטער דער השגחת הראבינאט דפה

באקט פנחס זשעמבינסקי, דזשעלנא 24

טעלעפאן 36-28.

אין מיינע מיהלען ווערען אנגענומען מצות צו מאהלען פון בעקערס און פון פריוואט צו מעסיגע פרייזען און רעיעלע בעהאנדלונג. 1967

פודער און זייף פאר קינדער

BÉBÉ SZOFMANA

אנערקענט פאר די בעסטע

פודער היילט אלע הויט-צורייצונגען. זייף היט אפ פון דעם און רעם „בעבע" בענוצט מען נור דאמאלסט ווען די ווירקזאמקייט פון פודער איז נישט גענוגענד.

אלע מוזען וויסען!

דאס די פערטרעטונג פון עכט

ווינער-מעבעל THONET

פון די בעוואוסטע פירמע

געפינט זיך פוסטע 13

טעלעפאן 41-90

ביי נ. ראזען, און עס ווערט פערקויפט אלס צו פאבריקס-פרייזען.

אויף יעדען געגענשטאנד איז די פירמע „THONET" אויסגעברענט.

רעטשניצע

פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

ד"ר ס. גוטענטאג
„ ל. פאמיליער
ד"ר ב. ראבינזאהן
„ מ. וואלפסאן
„ א. טענענבוים
ד"ר י. שרייבער
„ פאכשאנסקי
ד"ר ד. אלטערמאן
„ מ. פעלדמאן
פרוי ד"ר זעלקאוויטש-קראטשקא
„ „ גוסטאווא זאנד טענענבוים
ד"ר מ. מאשלאנקא
ד"ר פ. ברוין
„ י. סאלאווייטשיק
ד"ר י. סטופאי
„ ס. האלענדערסקא
ד"ר מ. קלאטשקא
„ באל. כאן
ד"ר לערנער
צאהן-ארצט ס. שקוועס
„ מ. רעזניקאווא
„ ב. טשורנאווסקא
„ נ. קאצענבאגען

זלאטים

600000

400000

200000

100000

100000

2 צו 60000

5 „ 50000

7 „ 25000

10 צו 15000

29 „ 10000

44 „ 5000

אסך

צו 3000

צו 2000

צו 1000

א.ז.וו.

א.ז.

וו.

די אויבענדערמאנטע סומעס קאן יעדער געווינען קויפענדיג א לאס פאר

1/1 – 40 זל., 1/2 – 20 זל., 1/4 – 10 זל.

איז דער איינציגער,

עלטעסטער און גליקליכסטער קאלעקטור

E. Lichtenstein i S-ka

צענטראלע:

Warszawa, Marszałkowska 146

אפטיילונגען:

I. Bielańska 3, II. Krak. Przedm. 37,
III. Królewska 43, IV. Nalewki 42,
V. w ŁODZI, PIOTRKOWSKA 72
gmach Grand Hotelu.

די פירמע עקזיסטירט פון יאהר 1835.

קאנטא פ.ק.א. פאר ווארשא 93-74
„ „ „ לאדז 642-09

דאס גליק שמייכעלט שטענדיג צו די בעזיצער פון אונזערע לאסען.

אונזער קאלעקטור האט שוין אויסגעצאהלט א סך מיליאנען זלאטעס, בעגליקענדיג טויזענדער מענשען.

בעעהרטע בעשטעלונגען פון דער פראווינץ ערלעדיגען מיר לויט אונזער טראדיציע שנעל און פינקטליך, ארויסשיקענדיג אריגינעלע לאסען מיט גלייכער פאסט.

אויף דעם פלאץ אויסשניידען און אונז געפל. צושיקען.

בעשטעלונג ל. ט.

צו דער לאדזער אפטיילונג פון דער בעריהמטעסטער, גליקליכסטער קאלעקטור אין פוילען

E. Lichtenstein i S-ka Łódź, Piotrkowska 72

דערמיט בעשטעל איך צו דער 1-טע קלאס 15-טער מלוכה-לאטעריע

________ גאנצע צו 40 זל.
________ האלבע צו 20 זל.
________ פערטעל צו 10 זל.

דעם בעטראג פאר די לאסען וועל איך בעצאהלען, אין פ. ק. א. אויף נומער 642-09 דורכ'ן טשעק, וועלכען איך וועל בעקומען פון דער קאלעקטור.

נאמען און פאמיליען-נאמען ________
גענויער אדרעס ________

פערקויפט נישט אייערע דיוואנעס

44 מעבעל 44

פעלצען, ניי-מאשינען סאמאוואר א. אז. וו. בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט ביי די פירמע

44 Ch. ŁAZNIK 44

גדאנסקא (דלוגא)

בעמערקונג: ביי מיר איז שטענדיג אויף לאגער פערשידען

מעבעל, שיין גוט! און ביליג!!

Kino „IMPERIAL"
זאַכאַרניאַ, רוג זאַוואַדזקאַ.

הײַנט און פֿאָלגענדע טעג!!!
מאָנומענטאַל פֿילם-קונסט-ווערק א. ט.:

„נאָך דער שטים פֿון האַרץ"

אין דער הויפּט-ראָלע LILI ROMSKA אין דער הויפּט-ראָלע

צאָהן-אַרצט LEKARZ-DENTYSTA
St. GELBERG
זאַכאַרניאַ 15, טעל. 31-08
הײלט נאָכן פֿערנאַכלעסיגטע צײהן און מויל-קראַנקהײטען, צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, הײלט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציע-לער לאַבאָראַטאָריום פֿון קינסטליכע צײהן. נעהמט אָן פֿון 9—12 פֿאַרמיטאָג און פֿון 3—7 אַ זייגער אָוונד. ביליגע פּרײזען. 1483

Czopki Hemorojdalne Gąseckiego
(מיט'ן העהנדעל) בעזײטיגען װעהטאָג, ברענונג, בײסעניש, פֿאַרקלענערן געשװילען.
עס פֿערקױפֿען די אַפּטײקען. 1462

מעבעל
קאָמפּלעט-אײנריכטונגען און אײנצעל-מעבעל עמפּפֿעהלט אױף בעקװעמע בעדינגונגען נור די פֿירמע
וױנטער, קילינסקי 41. 1516
דויערהאַפֿטע אַרבײט! גרעסטע קלאַס און אױספֿיהרונג!

דאַמסקע און צאָהנמעדיצין
י. ביטענסקי
קאָנסטאַנטינער 9
נעהמט אָן אַלע טאָג פֿון 9 פֿריה ביז 8 אָוונד.
פּרײזען ביליג. בעקװעמע אויסצאָהלונג

די מאָדערנסטע
לאַמפּען
פֿאַר שפּײז-צימערן און קאַבינעטען
קױפֿט זיך אויסגעזוכטע צו פֿאַבריקס-פּרײזען נור בײ
א. י. אײזנער, פּאָלודניאָװאַ 25
בעמערקונג: ס'װערען אויך אָנגענומען אַלערלײ איבער-אַרבײטונגען פֿון גאַז אויף עלעקטריע, װי אויך אַקסעדירט.

צאָהן-אַרצט-LEKARZ-DENTYSTA
M. KARABANOW
וסכאָדניאַ 31 (אין הויף) טעלעפֿאָן 59-09
הײלט, פּלאָמבירט צײהנער נאָכן אָהן שמערצען, קינסטליכע צײהן אָהנע גומען און רעפּעראַטורען װערען שנעל און ביליג אויסגעפֿערטיגט.
נעהמט אָן פֿון 9 פֿריה ביז 8 אין אָװענד. 1195
לעטשניצע פּרײזען. בעראַטונג אומזאָנסט.

טליתים-פֿאַבריק
אויסגעצײכנטע פֿון װאָלענע, האַלב-װאָלענע זײדענע טליתים נאָך מערקישע, װי אויך טליתים-קטנים הערט און דעטאַיל! מיט אויספֿער-טיגונג, אויך נאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער װי איבעראַל
בײ א. ה. ציטרינאָװסקי, קאַמיענאַ 1.
אין צװײטען הויף פּאַרטער. קומט און איבערצײגט אײך! 298
בעמערקונג: ס'װערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו װאַשען.

Dr. med.
H. Lajchter
קאָנסטאַנטינער 9.
רוג זאַכאַרניע טעל. 49-66
צאָהן-כירורג
ספּעצ. פֿון כירורגישע קראַנקהײטען װי: שטשעגקעס, גומען, דושאָנגעלעס, צאָהן-פֿיסטולען א.ז.װ. נעהמט אָן פֿון 5—1½ און פֿון 8—9 אָװ. זונטאָג 11—2.

Dr. med.
W. Eychner
פֿרױען-קראַנקהײטען און אַקושעריע
זגערזשער 11 טעל. 34-72
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָװער 294 פֿון 12—2
מיטאָג אין דער הײם פֿון 6-8 אָװ.

— ד"ר —
י. הערשפֿינקעל
Zawadzka 15,
telefon 11-87
— ספּעציאַליסט פֿאַר —
קינדער-קראַנקהײטען.
נעהמט אָן אינדערהײם פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 3—5 נאָכמיטאָג און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ".

צאָהן-אַרצט מ.
שװאַרץ
פּריוואַט: נאָװאָמיעסקאַ 21
װאָוינט איצט:
װאָלבאָרסקאַ 33.

װײַן אויף פּסח
גוט און ביליג!
דערמאָנט מאַך איך בעקאַנט אונזער געעהרטע קונדשאַפֿט, אַז אַזױ װי אַלע יאָהר זענען מיר אויך דאָס יאָהר פֿערזאָרגט לחג הפּסח הבע"ל מיט אַ גרױסען אויסװאַהל פֿון פֿערשידענע װײנען װי: אונגערע װײן פֿון פֿאַרן קריג, כ"מל װײן, שפּריט של פּסח, רײן אָ-ריגינעלע מעהר צו קאָנקורענץ פּרײזען! מיט אַכטונג
מ. ליפּעל, אַלטער מאַרק 8.
געדענקט די אַדרעס! 1998 געדענקט די אַדרעס

װילט איהר האָבען אַ גוטען ?
טאָ בעזוכט די פֿון לאַנג עקזיסטירענדע צוקערװאַרג-פֿירמע
מ. קאַלסקי, פּאָלודניאָװאַ 4
די פֿירמע איז בעקאַנט מיט איהר רעעלע אויסאַרבײטונג פֿון פֿערשידענע צוקערװאַרג,
שאָקאָלאַד, מאַקאַראָן כשר לפּסח
הורט. ביליגע פּרײזען. דעטײל

מעבעל
שלאָף-צימער, עס-צימער, ביוראָ-אײנריכטונג, קוכען-מעבעל
אַלעס אײגענע אויסאַרבײטונג!
קאָנקורענץ-פּרײזען! צו בעקומען בײ די בעסטע בעדינגונגען!
פּלאָצאָװיטש און רעכט, פּעטריקאָװער 145 (אין הויף).

פֿאַר 5 זלאָטעס
עלעקטריש בעלײַכטונג אין שטוב
יעדער אײנציגער, װאָס װיל האָבען עלעקטרישע בעלײכטונג אין שטוב פֿאַר 5 זל. אַ װאָך זאָל זיך װענדען צו בעזוכען די קאָנצעסיאָנירטע פֿירמע
ח. סאָלניק און מ. טאַרנער
צעגעלניאַנאַ 68, פֿראָנט געװעלב אין הויז פֿון פּױלישען טעאַטער.
בעמערקונג: זשאַרובקעס מיט 25 פּראָצענט ביליגער װי איבעראַל.

לעטשניצע (פֿאַר קומענדע קראַנקע)
„SALUS"
פֿון ראָקמוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט
גלובנאַ 41 טעל. 46-65. איז געעפֿנט טעגליך פֿון 9 פֿריה ביז 8 אין אָװ. זונטאָג— פֿון 9 פֿריה ביז 2 נאָכם.

ד"ר ז. ראַקאָװסקי	אויערען-האַלז און נאָז-קראַנקהײטען	פֿון 11 – 12
ד"ר לאַנדאַו	אינערליכע קראַנקהײטען	פֿון 1 – 2 און פֿון 5 – 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהײטען	פֿון 11–12 און 4.30–6
ד"ר װײס	כירורגישע קראַנקהײטען	פֿון 1–2 און פֿון 6.30–7.30
„ שמערלאָװסקי	פֿרױען-קראַנקהײטען און אַקושעריע	2.30 – 3.30, 5.30–6.30 זונטאָג פֿון 12–1
„ זילבערשטראָם	װענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פֿון 11.30–1 און 7–8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען קראַנקהײטען	פֿון 10.30–12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהײטען	פֿון 11–12 און פֿון 3–5
צאָהן-אַרצט פֿרוי לאַנדקאָף „ סט. גאָלדבערג	צאָהן-און מויל-קראַנקהײטען	9.30–12 און פֿון 4–7 12–2 און פֿון 7–8

אָפּעראַציעס, אָפּעראַציעס, אײנשפּריצונגען, פּאָקען-שטעלען. אַלערלײ אַנאַ-ליזען, (װי אורין, פֿלעגמע, בלוט אז"װ) דורכלײכטונגען און רענטגען אויפֿ-נאַהמען. קורס פֿאַר שמאַלער. נעבורטס-הילף בעראַטונגען פֿאַר מוטערס. קינסטליכע צײן, קאַראָנעס, גאָלדענע ברוקען, פּלאַטען א. אַ. װ. ספּעצ. קורסען פֿאַר שמאַלער. װיזיטען אין שטאָדט.
שוץ-אימפּונגען געגען שאַרלאַטין. 311

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
הײם און מענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הײל אַנסטאַלט. נעהמט אָן פֿון 4—7 אין אָװענד.

Dr. m.
I. Bette
ספּעציאַליסט פֿאַר אינערליכע און קינדערקראַנקהײטען
iotrkowska 6,
telefon 44-95.
נעהמט אָן פֿון 8—11 פֿריה און פֿון 4—6 נאָכמיטאָג.

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Pr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.
ספּעציאַליסט פֿאַר נירען, בלאָזען און האַרן-קראַנקהײטען.
נעהמט אָן פֿון 1 ביז 2 און פֿון 4 ביז 7 אָװענד.

נאָר
בײם פֿערברויך
„EROS"
פּערפֿום,
זײף און
קעלניש-
װאַסער
בלײבט מען
העכסט צופֿרידען.
„JUNO"
פּעטריקאָװער 44
טעלעפֿאָן 43-33.
צו בעקומען אין אַלע סקלאַד-אַפּטײקען און אין בעסערע פּערפֿומעריע-געשעפֿטען. 1452
EROS

בעקאַנטמאַכונג
איך מאַך בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפֿט, אַז מײן לאַנג-יעהריגעס געשעפֿט פֿון גאַרדינען און דיװאַנעס איז איבערגעטראַגען געװאָרען פֿון נאָװאָמיעסקאַ 21 אויף
נאָװאָמיעסקאַ 1 (עק פּלאַץ װאָלנאָשטשי)
און איך בעזיץ צו די פֿאַרשטעהענדע פּײערטאָגען אַ גרױסען אויסװאַהל פֿון
גאַרדינען, דיװאַנעס, לינאָלעאומס, פּלוש-דעקען, װי אויך אַ גרױסען אויסװאַהל פֿון
פֿונסטער'ס פּלוש-דעקען
אַלעס צו זעהר ביליגע פּרײזען. 1555
I. Rotenberg, Łòdź
Nowomiejska 1, tel. 57-10.

די מאָדערנסטע
לאַמפּען
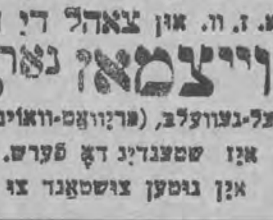
פֿאַר שפּײז-צימערן
און קאַבינעטען
קױפֿט זיך אויסגעזוכטע צו פֿאַבריקס-פּרײזען
נור בײ ש. פּ. שמאַלעװיטש
פּאָלודניאָװאַ 8.
בעמערקונג: עס װערען אויך אָנגענומען אַלערלײ איבעראַרבײטונג פֿון גאַז אויף עלעקטריע, אויך אַקסעדירט. 1523

מעבעל
איך קויף און פֿערקויף
דיװאַנעס, פֿעלצען, נײ-מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָ-װאַרען א. ז. װ. און צאָהל די העכסטע פּרײזען
א. װײצמאַן נאַרוטאָװיטש 19 (דזיעלנאַ)
אין מעבעל-געװעלב, (פּריװאַט-װאוינונג שענקעװיטשאַ 29)
בײ מיר איז שטענדיג דאָ פֿערס. געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פֿערקויפֿען. 1383

8-טוג ה"ה פּריזערס!
צום בעפֿאָרשטעהענדען יום-טוב עמפּפֿעהל איך מיך מיט אַ גרױסען אויסװאַהל פֿון פֿערשידענע װאַסערן לויט פֿאָלגענדע פּרײזען.
קעלניש-און בלומען-װאַסער 3.75 זל. אַ קילאָ
װעשעמעל -.3 זל. אַ קילאָ.
ראָזיר פּראַשעק 6.25 אַ קילאָ.
ברילאַנטינע 3.80 זל.
װי אויך אַלערלײ פּרזיער אַרטיקלען צו ביליגע פּרײזען
נור בײ י. דרוקער, זאַװאַדזקאַ 11

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek.
הײנט און פֿאָלגענדע טעג! פֿאַר דערװאַקסענע!
כבעשולדיג
(„OSKARŻAM")
פֿאַר יוגענד:
„RIN-TIN-TIN"

Reduta

שבת און זונטאג פון 2 ביז 4 נאכמיטאג זענען אלע באלקאן-פלעצער צו 50 גר., פארטער-1 זל.

היי.ט און פאלגענדע טעג! ערשטער גרויסער אינטערנאציאנאלער פילם:

אין פאריזער סאלאנען און מלינות

דראמע פון א מאן, וועלכער ווערט געליבט ביז צום וואהנזין דורך אלע פרויען.

אין פילם נעהמען אנטייל די בעריהמטעסטע וועלט-פילם-קינסטלער, ווי: IVOR NOVELLO (אינגלאנד) דער שענסטערמאן פון דער וועלט, Isabelle JEANS (פראנקריין), MAE MARSH (אמעריקא) וועלט-בער. טראגיקערין, Robert SCHOLZ (דייטשלאנד) אין דער ראָל פון פערפירער-אריסטאקראט

פערזאמלונג

וועגען עפענטליכע ארבייטען.

צום ערשטען מאל שטעלט אפ דער יודישער קולט.-אמט די אונטערשטיצונגס-אקציע פאר די ארבייטסלאזע, וואס ער האט געפיהרט הענכאר א יאהר צייט.

הונדערטער ארבייטער וועלען דעריבער בלייבען, אהן וועלכע עס איז שטיצע. די פראגע וועגען אנקומען צו די עפענטליכע ארבייטען, איז דעריבער פאר די יודישע ארבייטער א פשוט'ע נויטווענדיגקייט.

אויף זונטאג דעם 10. ה. ח. 3 נאכמיטאג רופט דעריבער דער קולט.-אמט א פערזאמלונג פון די, וואס בעקומען נאך איצט שטיצע, ווי אויך פון אלע איבעריגע יודישע ארבייטער, וואס ארבייטען שוין ביי די קאנאליזאציע ארבייטען. די פערזאמלונג קומט פאר אין לאקאל פון קולט.-אמט, וושכאדניא 70.

ס'וועט בעטראכט ווערען די פראגע וועגען אויסקעמפען זיך דאס רעכט אויף ארבייט ביי די שטאטישע ארבייטען.

פאדערונגען

שטעלען ארויס באנק-אנגעשטעלטע.

(ס) די לאדזער באנק-אנגעשטעלטע האבען ארויסגעשטעלט פאדערונגען צו די דירעקציעס וועגען העכערן די לוינען און פערבעסערן די ארבייטס בעדינגונגען.

צוליב דעם, וואס זייערע פאדערונג ען זענען דורך די באנק-דירעקציעס נישט בעפרידיגט געווארען, דראהען די באנק אנגעשטעלטע מיט א שטרייק.

געשלאסען

די אנטי-אלקאהאל אויסשטעלונג.

(מ) נעכטען איז געשלאסען געווארען די אנטי-אלקאהאל-אויסשטעלונג, וועלכע איז געווען אפען אין לאדז 2 וואכען.

אין משך פון דער צייט איז די אויסשטעלונג בעזוכט-געווארען פון 6,697 פערזאן.

שקל-אקציע

צום ציוניסטישען קאנגרעס.

ווי בעוואוסט האט זיך שוין אין דער גאנצער וועלט אנגעהויבען די שקל-אקציע פון יאהר תרפ"ז. דער היי-יעה־ריגער שקל האט א בעזונדערס וויכטיגע בעדייטונג, ווייל דאס הייטיגע יאהר אין סעפטעמבער קומט זיך צונויף דער ציוניסטישער קאנגרעס ווי יעדער שוקל וועט האבען די מעגליכקייט זיך בעטייליגענדיג אין די וואהלען צו דעצי־דירען ביים שיקען דעלעגאטען צום קאנגרעס.

דער פרייז פון היי-יעהריגען שקל פאר פוילען איז נאר 1 זלאטי.

פון קומענדיגען זונטאג, הויבט זיך אן די שקל-אקציע אין אונזער שטאדט, קודם-כל ווערט די אקציע געפיהרט צווישען ארגאניזירטע ציוניסטישע פאר־טייען און ארגאניזאציעס. די טעג פון חוהמ"פ ווערט פראקלאמירט אלס טעג פאר'ן שקל. דער סעקרעטאריאט פון שקל-קאמיטעט געפינט זיך אין ציוני־סטישען ביורא צעגעלניאנא 4.

* * *

אין ציוניסטישען קאמיטעט זענען שוין דערהאלטען געווארען די שקלים פאר'ן היינטיגען יאהר. נאכדעם, ווי די פעראיינען וועלען בעקומען צוגעטיילט זייערע סכומים וועט זיך חוהמ"פ אנ־הויבען דער פערקויף.

מיר צאהלען שוין פאר טעלעפאן-שמועסען!

דער פאסט-מיניסטער האט שוין אונטערגעשריבען די פעראָרדנונג.

אונזער ווארשאווער קארעספאנדענט טעלעפאנירט אונז: היינט דעם 7. אפריל האט דער פאסט-מיניסטער אונטערגע־שריבען די פעראָרדנונג וועגען ענדערען דעם טאריף פאר די טעלעפאן-געשפרע־כען אין ווארשא און אין לאדז, דער נייער טאריף איז שוין פערפליכטענד פון 1. אפריל.

די ערשטע גרופע, דאס וועלען זיין פריוואט אבאנענטען און זיי וועלען קע־נען האבען 200 געשפרעכען א חודש, פאר יעדען ווייטערדיגען געשפרעך וועט מען צאהלען 8 גראשען.

די צווייטע גרופע אבאנענטען וועלען זיין: מלוכה און קאמונאלע אינ־סטיטוציעס, פרעסע און ווירטשאפטליכע פעראיינען און וועלען קענען האבען 400 געשפרעכען א חודש. יעדער ווייטערדיגער געשפרעך וועט קאסטען 6 גראשען.

צו דער דריטער גרופע אבאנענטען וועלען געהערען עפענטליכע לאקאלען, וואו מען וועט קענען פיהרען 600 גע־שפרעכען א חודש. יעדער ווייטערדיגער געשפרעך וועט קאסטען 5 גראשען.

זעקס-וואכעדיגע מיליטער-איבונגען

פאר די רעזערוו-אפיצירען פון די יאהרגענג 1901 ביז 1892.

לויט א פעראָרדנונג פון קריגס-מי־ניסטער וועלען היי-יאהר גערופען אויף 6-וואכיגע מיליטער-איבונגען די רעזערוו אפיצירען פון אלע צווייגען (טאנקען, ארטילעריע, קאוואלעריע, פליהער אינ־זשינירען, סאפיארען, סאניטארען) פון די יאהרגענג 1901, 1900, 1899, 1897, 1896, 1895 און 1894. עס וועלען אויך גערופען די, פון די יאהרגענג 1902, 1898, 1893 און 1892, וועלכע זענען נאך ביז איצט נישט גערופען געווארען.

ווייטער וועלען גערופען די אונטער-אפיצירען.

די, וואס וועלען גערופען, וועלען בעקומען נאמענטליכע אויפפאָדערונגען צוזאמען מיט א באהן בילעט.

פריי פון די איבונגען זענען די רע־זערוו אפיצירען, וועלכע זענען ציטווייליג פריי פון דינסט (רעקלאמירטע) און די ניי-נאמינירטע אונטער-אפיצירען פון 1926 און 1927.

דער, וואס וויל, אז מ'זאל איהם אפ־לעגען די צייט פון די איבונגען, דארף אפגעבען א ביטע אין ד. א. ק. מיט א געהעריגער מאטיווירונג.

די מלוכה'שע, קאמונאלע און גע־זעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, וועלכע ארבייטען פאר'ן מיליטער, האבען דאס רעכט זיך צו ווענדען וועגען אפלעגען די איבונגען פאר זייערע בעאמטע.

די וועלכע וועלען זיך נישט צושטע־לען אין טערמין, וועלען שטרענג בע־שטראפט ווערען לויט'ן מיליטער-געזעץ.

די אפיצירען און אונטעראפיצירען, וועלכע וועלען נישט בעקומען קיין אויפפאָדערונגען, דארפען זיך מעלדען אליין אין ד. א. ק. נאך די דאזיגע אויפפאָדערונגען.

נאך דעם שלום-ארביטראזש

האבען די פאבריקאנטען בעקומען גרוים כוראזש.

(ש) נעכטען איז אין לאקאל פון די קלאסען-פעראיינען פארגעקומען א פער־זאמלונג פון פאבריקס-דעלעגאטען, אויף וועלכער ס'איז ארומגערעדט געווארען די סיטואציע אין די פאבריקען נאכ'ן ארביטראזש.

פון רעפעראט האט זיך ארויסגע־שטעלט, אז די אינדוסטריעלער קינדי־גען; איצט אלע ארבייטער אויף 14 טעג, און דערנאך ווערען פראפאנירט נייע א בייטס-בעדינגונגען. דהיינו: ס'ווערט זיי פארגעלעגט א 46 שעה'דיגען אר־בייטס-וואך, אזוי, אז פאר שבת ווילען זיי גאר צאהלען פאר 6 שעה ארבייט.

נאך א לענגערער דיסקוסיע איז בע־שלאסען געווארען, נישט איינצוגעהען אויף די פראפאזיציעס, און אז וואו די אינדוסטריעלער וועלען זיך איינשפא־רען, זאל שבת נישט געארבייט ווערען.

צום סוף איז איז אנגעוויזען געווא־רען, אז די אינדוסטריעלער צווינגען נאכ'ן שטרייק צו ארבייטען 10 און 11 שעה אין טאג.

געגען דעם איז בעשלאסען געווארען צו פיהרען א ברייטע אגיטאציע, אז די ארבייטער זאלען ארבייטען דעם 8-שעה'דיגען ארבייטס טאג.

לאדז איז א גרויסער מיסטאסטע!...

אזוי שטעלט פעסט א דעלעגאציע פון אינערן מיניסטעריום. און דער אינערן-מיניסטער גופא וויל זיך אליין אין דעם איבערצייגען.

(ש) עהערנעכטען נאכמיטאג איז גע־קומען קיין לאדז א דעלעגאציע פון אינערן-מיניסטעריום מיט'ן דירעקטאר פון געזונדהייטס-דעפארטאמענט בראש, כדי אדורכצופיהרען א סאניטאר-אינ־ספעקציע אין אונזער שטאדט.

נאכ'ן אנקומען קיין לאדז, איז די דעלעגאציע אוועק אין וואיעוואודזשווע, וואו ס'איז אפגעהאלטען געווארען א בעראטונג מיט'ן וואיעוואדע.

דערנאך האט די קאמיסיע אדורכגע־פיהרט א סאניטארע אינספעקציע אין לענטשיק, און צוריקקומענדיג קיין לאדז, איז זי געפאהרען איבער דער שטאדט און אין איינציגע צעהנדליג ערטער גע־מאכט רעוויזיעס.

צווישען אנדערע איז די קאמיסיע געווען אין די האטעלען, „סאוואי", „פאלאניא", „קלוקאס", אין די מעבלירטע צימערן אויף פיעטרקאווער 6, נאוואמיעסקא 26, נארוטאוויטשא 31.

די קאמיסיע האט גענוי רעווידירט די בעטען, בעטגעוואנד, מאלעטען און קוכען.

אויסערדעם זענען רעווידירט געווא־רען א גאנצע רייה הויפען, וואו די קאמיסיע האט פעסטגעשטעלט, אז לאדז איז איין מיסטקאסטען.

אויסערדעם האט די קאמיסיע פעסט־געשטעלט, אז אין לאדז איז נאך נישט ביז איצט פארגענומען געווארען דאס אויספיהרען די פעראָרדנונג פון אינערן, מיניסטער וועגען ברענגען אין ארדנונג די הייזער.

פון דעם אלעם איז צונויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל. וועלכער וועט צוגעשטעלט ווערען דעם אינערן-מיני־סטער סקלאדקאווסקי.

נעכטען איז די קאמיסיע ארויסגע־פאהרען קיין לאסק און שיעראדז און פארגענומען רעוויזיעס אין די גאנצע פאוויאטען.

ווי מיר ווערען געוואויר, האט דער אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי, בע־שלאסען, נישט קוקענדיג אויף דער אדורכגעפיהרטער אינספעקציע, אליין אין די נאהענטסטע טעג צו קומען אום געריכטערהייד קיין לאדז, און זיך אליין צו איבערצייגען וועגען סאניטארען מצב אין לאדז און אין לאדזער פאוויאט.

מאלי פיקאָ, פאלא נעגרי, ראמאָן נאוואראָ

האבען זייער ערפאלג צו פערדאנקען זייער שעהנהייט!

ווילסטו אויך זיין שעהן ???

טא קויף איין אויף פסח דיין קאסמעטיק, ווי: פידער, זייף, העלנישע בלומען-וואסערן, פערפומען, פערשידענע קרעמען אינ- און אויסלענדישע צו די שארפסטע קאנקורענץ - פרייזען נור ביי דער רעעלסטער און סאלידסטער פערפומעריע פון

J. DRUKIER

11 ZAWADZKA 11

פאר ענגראסיסטען, -גרעסערער ראבאט!

בעמ.: דאס בעזוכען מיין געשעפט איז אהן קויפצוואנג.

מארק שווארץ

צו דער מארגענדיגער ערעפנונג פון זיין אויסשטעלונג אין גאלדענעם זאל פון גראנד-האטעל

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט איז קיין לאדז געקומען דער בעריהמטער קינסטלער מארק שווארץ. מארק שווארץ איז א לאדזער, ער איז געבוירען אין זגערוש און האט אין לאדז בעקומען זיין ערציהונג. שוין אלס יונגער יונגעל האט ער אלס שילער פון יאראטשינסקי'ס שלאסער-קורסען אונטער דער לייטונג פון איגוש, יאן קירשראט ז"ל ארויסגע־וויזען פעהיגקייטען אין סקולפטור און מאלעריי. נאכ'ן ענדיגען די שולע איז ער אוועקגעפאהרען קיין פאריז וואו ער האט אין 1912 יאהר געענדיגט די פאריזער קונסט-אקאדעמיע און אין 1913 י. אויסגעשטעלט אין פאריזער סאלאן זיין ער־שטע גרויסע סקולפטור ארבייט „חוה", אויף וועלכער ער האט געארבייט כמעט א יאהר צייט. אין 1914 יאהר איז ער אוועקגעפאהרען קיין אדעס, וואו ער האט געמאכט ביוסטען פון אוסישקין מענדעלע מוכר ספרים, ביאליק, פרוג.

דער קריג אויסברוך האט איהם גע־טראפען אין רוסלאנד און ביז 1921 האט ער פערברענגט אין רוסלאנד, פוילען און פראנקרייך. פאר דער צייט האט ער זיך אפגעגעבען מיט מאלעריי און האט כמעט פערגעסען וועגען זיין אייגענטליכען בערוף, וועגען דער סקולפטור.

אין 1922 יאהר האט ער גאנץ צופעליג אנגעשטויסען זיך אויף א שטיק מעטאל, גענומען א הם צו בעארבייטען, און די ערשטע רעזולטאטען פון זיינע נייע ארבייטען אויסגעשטעלט אין 1923 יאהר אין ווארשאווער קינסטלער פעראיין און אין דער פוילישער קינסטלער געזעלשאפט „פאלאניא". די צווייטע גרויסע אויסשטעלונג פון די מעשענע בלעך-ארבייטען האט דער קינסטלער געהאט אין פאריז און באלד אינ'ם ער־שטען טאג פון דער אויסשטעלונג האט די פראנצויזישע רעגירונג געקויפט איינע פון זיינע ארבייטען פאר דער לוקסענבורגער גאלעריע. 2 פון זיינע ארבייטען זענען אויך געקויפט גע־ווארען פאר'ן יודישען מוזעאום אין צינציננאטי (אמעריקא).

נאכדעם האט מארק שווארץ געהאט אויסשטעלונגען אין בערלין, וויען, טשי־קאגא, ניו יארק א.א.וו. אין לאדז האט שווארץ ביז איצט קיין אויסשטעלונג פון זיינע ווערק נישט געהאט, הגם פיל פון זיינע זאכען געפינען זיך ביי לאדזער קונסט-זאמלער און ליבהאבער און ערשט צום 15 יאהריגען יובילעאום פון זיין קינסטלערישען טעטיגקייט שטעלט ער אויס צום ערשטען מאל זיי־נע ווערק אין גאלדענעם זאל פון גראנד האטעל. אויף דער דאזיגער אויסשטע־לונג וועלען געוויזען ווערען זיינע מא־לערישע און סקולפטארישע ארבייטען צווישען זיי — א רייה לאדזער פערזענ־ליכקייטען, פארטרעטען אין קופער-בלעך און פיל לאנדשאפטען פון דרום פראנק־רייך.

די ערעפנונג פון דער אויסשטעלונג קומט פאר שבת אין אוונד און פון זונטאג פריה וועט זי שוין זיין פריי פאר פריוואט-בעזוכער. אין צוזאמענ־האנג מיט דעם ערעפנונג פון דער אויס־שטעלונג האט אונזער מיטארבייטער געהאט א געשפרעך מיט'ן קינסטלער, דעם אינטערעסאנטען געשפרעך ברענ־גען מיר אויף אן אנדער ארט אין אונ־זער היינטיגער נומער.

פּוילען בעקומט די אַמעריקאַנער הלוואה.

שוין אויסגעאַרבייט דעם הלוואה-אָפּמאַך. — די אונטערהאַנדלונגען ווערען ענדגילטיג פאַרענדיגט אין פּאַריז.

וואַרשא, 7 (טעלעגראַפיש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די קאָנפערענצען אין שלאָס און די שמועסען צווישען וויצע-פּרעמיער באַרטעל, פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש און וויצע-פּרעזעס פון באַנק פּאָלסקי, האָבען דערפיהרט צו אַ פולקאָמען צוזאַמענשטעל פון הלוואה-אָפּמאַך.

דער דאָזיגער אָפּמאַך איז נעכטען דאָנערשטאָג איבערגעגעבען געוואָרען דעם פאָרשטעהער פון אַמעריקאַנער קאָנסאָרציום ה' מאָנט. דער לעצטער איז מיט'ן אָפּמאַך גאָך נעכטען אָפּגעפאָהרען קיין פּאַריז פאַרצושטעלען דעם גענויען טעקסט פון אָפּמאַך די מיטגלידער פון קאָנסאָרציום, וועלכע געפינען זיך אין פּאַריז.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט הויבט זיך היינט אָן דער צווייטער עטאַפּ פון די אונטערהאַנדלונגען בנוגע דער אַמעריקאַנער הלוואה פאַר פּוילען.

היינט פרייטאָג פאָהרט דער וויצע-פּרעזעס מלינאַרסקי קיין פּאַריז צו פיהרען די ווייטערדיגע אונטערהאַנדלונגען מיט'ן קאָנסאָרציום. דאָס מאָל האָבען די אונטערהאַנדלונגען נאָר אָרומצונעהמען די פראַגען וועגען די פּראָצענטער, ראַטעס א. ד. גל.

די אונטערהאַנדלונגען וועלען, ווי מען רעכענט, דויערען עטליכע טעג. ווי מען ג"ט איבער פון מאַסגעבענדע קרייזען, וועט דער הלוואה-אָפּמאַך ענטגילטיג אונטערגעשריבען ווערען נישט שפּעטער ווי אין 6 וואָכען אַרום.

וואַרשא, 7, (פּאַט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון קאַמיטעט פון מיניסטאָרען האָט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען דער אינהאַלט פון די געגענפאָרשלאָגען אויף די בעדינגונגען, וואָס זענען געשטעלט געוואָרען אין אויסלאַנד בנוגע דער הלוואה פאַר פּוילען.

פאַר דערצעהלען פון חדר...

קאָוונא, 7 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). אַ מיטאַרבייטער פון דער היגער יודישער שטימע איז אַרויסגעשיקט געוואָרען פון קאָוונא דערפאַר, וואָס ער האָט פערעפענטליכט די ידיעה וועגען אויספיהרען דעם טויט-אורטייל איבער'ן יודישען סאָציאַליסט חיים מלמר.

אינטערעסאַנט, אַז די דאָזיגע ידיעה איז פאַר דער פערעפענטליכונג צענזורירט געוואָרען.

די וואוינונג האָט נישט קיין אויסזעהן

אָהן אַנ'עלעגאַנטען דיוואַן די העכסטע בעצירונג פון אַ שטוב, איז

א דיוואַן

איינגעקויפט ביי דער פירמע

LANDSBERGER, SITTENFELD i REDEL

Narutowicza 6.

די פרייזען זענען צוליב די יום-טובים אויסערסט ביליג. :—: זעהר גינסטיגע בעדינגונגען!

508

טאַפּערט איז אודאי שטאַרקער.

(§) דאָס לאָדזער קרייז-געריכט האָט געפּטען בעטראַכט דעם פּראָצעס געגען דעם 38-יעהריגען מעדאַר באַרטשקע, וועלכער איז געווען בעשולדיגט, אַז האָבענדיג אַ פרוי, האָט ער חתונה געהאַט מיט אַ צווייטער, אַ געוויסער צלידאַ האַלק.

אויפ'ן פּראָצעס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז באַרטשקע האָט צוערשט אָנגעהויבען אַלץ וועגיגער אַ היימצוקומען צו זיין פרוי נאַטאַליאַ און שפּעטער האָט ער געפּרובט אַ היימנעהמען דאָס צווייטע ווייב אין שטוב אַריין, אַלס... קווינקע.

דאָס געריכט האָט פערמשפּט באַרטשקע'ן פאַר ביגאַמיע אויף 2 יאָהר טורמע און צו פערלירען די רעכט.

אבצייכנונג לטובת די יודישע אַרבייטער-קינדער-היימען.

פרייטאָג, ד. 22 אַפּריל (חוה"מ פּסח) קומט פאָר אַנ'אָבצייכנונג לטובת די יודישע אַרב. קינדערהיימען.

די זעהר סימפּאַטישע קולטור-אינסטיטוציעס ביי אונז אין שטאָדט, וועלכע האָבען אַ גרויסע בעדייטונג פאַר דער ענטוויקלונג פון יודישען שול-וועזען, קומט אויס צו פיהרען אַ שווערען קאַמף מיט די פּסדר'דיגע דעפיציטען, וואָס בעשווערען די עקזיסטענץ און מאַכען אונמעגליך זייער ענטוויקלונג.

די יודישע געזעלשאַפט וועט אויסנוצען די געלעגענהייט און ברייט אונטערשטיצען די אָפּצייכנונג.

אַלע, וועלכע ווילען אַקטיוו מיטהעלפען צום ערפאָלג פון דער אָפּצייכנונג, דאַרפען קומען שבת, 10 אינדערפריה אין באַראַכאָוו-שול, ציגעל-גאַס 26, אויף אַ בעראַטונג.

ווידער אַ גרויסע אַפערע מיט פאַלשע וועקסלען

(—) שוין לאַנג האָט מען אין לאָדז נישט געהערט וועגען אַ וועקסעל-אַפערע. איצט קומט אין די לאָדזער האַנדעלס-קרייזען מיט אַ נייער וועקסעל-אַפערע, וועלכע דערגרייכט אין די הונדערטער טויזענדער זלאָטעס.

ס'ווייזט זיך אַרויס אַז-וואָס:

אין לאָדז איז געווען בעקאַנט דער דיסקאָנטאָ-מעקלער קאָפּלאַר, וועלכער האָט געוואוינט אויף נייע ציגעל-גאַס.

ער האָט דאָס נאָכגעמאַכט וועקסלען אויף גרויסע סומעס געלד מיט פאַלשע זשיראָ'ס פון דער פירמע עטינגאָן און „ווידזעווער מאַנופאַקטור" און די דאָזיגע וועקסלען האָט ער דיסקאָנטירט.

אַרויסגעוויזען האָט זיך די אַפערע אויף 2 אופנים: ערשטענס, האָבען אין משך פון נעכטען און עהרנעכטען אָנגעהויבען אָנקומען פּראָטעסטירטע די פאַלשע וועקסלען פון לעמבערג, קראָקא און אַנדערע שטעדט.

צווייטענס איז געשעהען אַזאַ מעשה: אַ לאָדזער סוחר'טע פרוי וו. פון פאַבריק (לודניאַווע גאַס) האָט היינטיגע וואָך געקויפט אַ פּאַרטיע סחורה ביי דער פירמע עטינגאָן. דערביי האָט זי גע צאָהלט אַ טייל מיט מזומן און אַ טייל מיט כמו-וועקסלעך. צווישען די וועקסלען האָט זיך אָבער געפונען איינער מיט אַ זשיראָ פון דער פירמע עטינגאָן גופא.

דער פּראָקורענט פון דער פירמע האָט תיכף נאָכקאָנטראָלירט און פעסטגעשטעלט, אַז די זשירא איז געפעלשט.

וועגען דעם ענין איז באַלד מיטגעטיילט געוואָרען דעם אויספאָרשונגס-אַמט און ס'האָט זיך אָנגעהויבען אַנ'אויספאָרשונג.

אין רעזולטאַט פון דער אויספאָרשונג זענען דורכגעפיהרט-געוואָרען רעוויזיעס אין דער וואוינונג פון קאָפּלאַר'ס ברודער און מוטער. דער בעל דבר אַליין איז שוין אין לאָדז נישטאָ.

ס'איז נאָך בעוואוסט, אַז מיט איניגע טעג צוריק האָט קאָפּלאַר אָוועקגעשיקט זיין פרוי און קינדער קיין דאַנציג. אַליין איז ער לעצטענס עטליכע מאָל כסדר געפאָהרען קיין וואַרשאַ און אויף דער פראַגע פון זיינע פריינד, פאַרוואָס ער פאָהרט, האָט ער געענטפערט, אַז ער פיהרט געשעפטען מיט „וויניצשטאַרג".

איצט איז שוין בעוואוסט, אַז קאָפּלאַר האָט זיך געמאַכט אַנ'אויסלענדישען פּאַס, פאַרהאַן אַ סברא, אַז ער איז שוין אַוועק קיין אויסטראַליען.

ווי מ'רעכענט, זאָל די אַפערע מיט די פאַלשע וועקסלען דערגרייכען אַ סומע פון עטליכע הונדערט טויזענד זלאָטעס.

דעם גאַנץ פון זומער-שירין

גיט די פּרעכטיגע, עלעגאַנטע און מאָדערנע

לאַמפּ,

וואָס ווערט געקויפט ביי דער ערשטקל. פירמע

LANDSBERGER, SITTENFELD i REDEL

Narutowicza 6.

פּרייזען פון 20 זל.

זעהר בעקוועמע בעדינגונגען!

507

פערלענגערט די האַנדעל-צייט אין סומענדיגער וואָך

(—) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון שטאָדט-ראַט איז בעשלאָסען-געוואָרען, אַז די געוועלבער וועלען קענען אָפען זיין פון דעם 11. ביז דעם 14. ד. ח. ביז 9 אַ זייגער אין אָוונד. זונטאָג דעם 10. אַפּריל פון 1 ביז 6 אין אָוונד און שבת דעם 16. אַפּריל ביז 6 אין אָוונד.

אויף טעלעפאָנען זאָל אויסברעכען אַ שטרייק.

(ס) היינט קומט פאָר אַ פערזאַמלונג פון די לאָדזער טעלעפאָן אַנגעשטעלטע, אויף וועלכער ס'וועט בעטראַכט ווערען די פראַגע וועגען די אַרויסגעשטעלטע פאָדערונגען. וועלכע די טעלעפאָן-דירעקציע וויל נישט נאָכגעבען.

ווי מ'גיט-איבער, וועט אויף דער היינטיגער פערזאַמלונג בעשלאָסען ווערען די פראַגע וועגען אַ שטרייק.

וואָס וועלען שוין דאַן העלפען די „לימשניקעס", אַז ס'וועלען נישט זיין קיין טעלעפאָניסטקעס.

28. פּולס האָט אַ נייעם אָנפיהרער.

(ס) אַלס נייער אָנפיהרער („דאָוואודצאַ") פון 28 שיסער-פּולק אין לאָדז, איז נאָמינירט געוואָרען דער פּאָד-פּול קאָווניק קאַמסקי.

פון „אָרט".

יעקב לייבושעוויטש, ל. גאָלדבערג, איטאַ לינסקי, משה ראָזענבערג, דוד שמואל ראָזענבערג, רבקה ראָטשטיין, אברהם ל. זילבערשטיין, וואָס האָבען זיך דורך „אָרט" געוואַנדט צו זייערע קרובים אין אַמעריקאַ נאָך מאַשינען, ווערען געבעטען זיך צו ווענדען אין ביוראָ פון „אָרט" פּלאַץ קאָשטשעלני 4, וועגען זייערע ענינים.

פר. גענייא פאַריזער

ווערט געבעטען זיך צו מעלדען אין ציוניסטישען ביוראָ (צעגעלניאַנאַ 4) אין איהר אייגענער אָנגעלעגענהייט.

ביי הערצליידען און אַנדערע פערקאַלטונג

נייגונג צו בעהירן-בלוטונגען און שלאָגאָנפאַלען זיכערט דאָס נאַטירליכע „Franz Józef" ביטער-וואַסער אַ לייכטען שטוהל-גאַנג אָהן שום אַנשטרענגונג. די וויסענשאַפטליכע בעאָבאַכטונגען און די קליניקען פאַר קראַנקהייטען פון בלוט געפינען האָבען בעוויזען, אַז דאָס „Franz Józef" וואַסער איז בפרט פאַר עלטערע מענשען זעהר ווירקזאַם. פאַדערט אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד אַפּטעקשנעס.

בוי-אַרבייט.

צוזאַמענפאָהר פון בוי-קאָאָפּעראַטיווען.

לויט דער איניציאַטיוו פון מיניסטעריום פאַר עפענטליכע אַרבייטען און דעם קאָאָפּעראַטיוון-פאַרבאַנד אין פּוילען, וועט אויפ'ן 9. און 10 אַפּריל ה. י. גערופען קיין וואַרשא אַ צוזאַמענפאָהר פון בוי-קאָאָפּעראַטיוון, כדי אויסצואַרבייטען אַ פּלאַן פון אַ גרויסער בוי-אַרבייט, מיט'ן צוועק צו בעקעמפען די דירה-נויט.

אין דעם צוזאַמענפאָהר בעטייליגט זיך אויך דער בוי-קאָאָפּעראַטיוו פון לאָדזער פלייש-בעאַרבייטונגס-פעראיין.

רעפעראַט פון ש. משערנאָוויטש.

מאָרגען, שבת, אָרדענט די „התאחדות" איין אַ העברעאישען רעפעראַט פון ש. משערנאָוויטש (סמ"ג) א. ד. ט. „די אַרבייטס-קולטור אין ארץ-ישראל".

*

„התאחדות" אָרדענט אויך איין יעדע וואָך רעפעראַטען אין אייגענעם לאָקאַל וועגען די געשיכטע פון ציוניזם. קומענדיגער רעפעראַט — זונטאָג.

היינט דער בענעפיס פון סופלער ליודנער.

היינט, פרייטאָג אין אָוונד קומט פאָר אין סקאַלאַ-טעאַטער די פייערליכע פאָרשטעלונג צום 25-יעהריגען יובילעאום פון דעם סופלער שמואל ליודנער.

עס ווערט געשפּילט „סעזאָן פון ליבע" און אַ דיווערטיסמענט מיט'ן אָנטייל פון אַ רייהע אַרטיסטען.

ס'איז דער חוב פון איטליכען בעזוכער פון יודישען טעאַטער צו אונטערשטיצען דעם יובילאַנט מיט זיין אָנוועזענהייט.

פון „וו. י. כ. ט."

צו די אינטערעסאַנטע אויפפיהרונגען פון דעם וואַרשאָווער יודישען קונסט-טעאַטער געהערט ווי בעוואוסט „די וועלף" פון ראָמען ראָלאַן.

„די וועלף" ווערען אויסגעפיהרט אין לאָדז מיט דער זעלבער פּראַכט ווי אין וואַרשאָ. די מאָרגענדיגע פּרעמיערע וועט זיכער זיין אַ יום-טוב פאַר די לאָדזער טעאַטער-ליבהאָבער.

מאָרגען ביי טאָג ווערט געגעבען צום לעצטען מאָל די אויסגעצייכנעטע קאָמעדיע „דער אוצר".

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע און לאַנג-עקזיסטירענדע פירמע

J.Futerman, Łódź

PIOTRKOWSKA 54, telefon 6-54

מאַכט בעקאַנט, דאָס זי האָט איבערגענומען די פערטרעטונג פון די בעסטע ביעלסקער האַנד-דיוואַנעס און עמפּפעהלט דער ג. קונדשאַפט צו די פאָרשטעהענדע פייערטאָגע אַ זעהר רייכען אויסוואַהל פון די מאָדערנסטע אינלענדישע און אויסלענדישע

אַלער אַרט:

דיוואַנעס, גאַרדינען, מעבעל-שטאָפען, באָרדניכעס, דעקען, צעראַטען, פּאַרטיערען, נאַרזשוטקעס, לינאָלעאומס.

אַלעס צו קאָנקורענצלאָזע פּרייזען און רעעלע בעהאַנדלונג.

הערט! 54 Piotrkowska 54 רעטמיליו

Grand-Kino

אַנאַנס!

אין חיהים פסח ווערט דעמאָנסטרירט דאָס בילד

„מאַריאַנקאַ, מנחם מענדעל״

דאָס קינד פון דער גאַס

וינהרענרע דראַמע אין 10 אַקטען אויס דעם לעבען פון א קאָנטראַל־פּרוי.

אָדער יודישע גליקען

לויט׳ן ווערק פון שלום עליכם אויסגעב. פון „הבימה״־אַרטיסטען אין מאָסקווע.

ODEON

היינט פּרעמיערע!

צי דאַרפען מיר שווייגען?!!!

אויפ׳ן סעקסועלען געביט!

(די פּערסס׳ער פון דער מענשהייט). דראַמע אין 8 אַקטען פון דעם געביט

KONRAD VEIDT

אין זיין מעלטגנסטע און סאַלאַנטגולסטע קרעאַציע. א׳יסערן ־ראַגראַם: אַ פרעהליכער פּאַרס. 2037

שטרימפּ

פון די ניעסטע פאַרבען און שאַט רונגען אין אַ גרויסען אויסוואַהל, ווי אויך הענדשקעס און דאַמען־רעפאַרמען פון דער בעסטער קוואַליטעט.

J. NEUMAN, Łódź

120 Piotrkowska 120

באַמערקונג: זונטאג, דעם 10־טען אַפּריל איז דאָס געשעפט אָפען פון 1 אַ זייגער בייטאָג ביז 6 אַ זייגער אין אָווענד און די פאַר יום־טוב טעג ביז 9 אַ זייגער אין אָווענד.

VIS

Piotrkowska 63.

Telefon 41-23.

אויף פריהלינג און זומער

דאַמען־ הערען־ קינדער־

שיך:

און אַ אויסוואַהל, וואָס לאָדז האָט נאָך ביז איצט נישט געזעהען

שטרימפּ און שקאַרפּעטן

פון דער בעסטער קוואַליטעט!

באַמערקונג: מאָדערנע שטעלען מיר נישט אַרויס, ווייל זיי ווערען נישט געלונגען נאָכגעמאַכט! אויסשליסליכער פערקויף פון שיך פון דער וועלט־פירמע

„F.L. POPER“

די עלעגאַנטסטע! די מאָדערנסטע! די דויערהאַפטסטע! פּרייזען זעהר צוגענגליכע!

מעבעל

אין גרעסטען אויסוואַהל פון קאָמפּלעט־איינ־ריכטונגען, ווי אויך פערשידענע ענצעל־שטיקער, דויערהאַפט! לאַנג־יעהריגע גאַראַנטיע! די ביליגסטע פּרייזען! די בעקוועמסטע בעדינגונגען! עקספּעהלט נור די עלטסטע לאָדזער איבעראַל בעקאַנטע פירמע

I. M. TERKELTAUB

12 NARUTOWICZA 12

Tel. 34-18 w podwórzu.

כשר לפסח!

הורט־לאַגער פון

וויינען, שפּריטען און ליקיערען

„ENGROS“

אין לאָדז

שיענקעוויטש 20

טעלעפאָן 58־44.

עמפּפעהלט די – אויסגעצייכנעטסטע וויינען און מעהר איז־ און אויסלענדישע, ווי אויך די פיינסטע קאָניאַקען און ליקיערען פון וועלט־רוהם

צוגענגליכע פּרייזען.

באַמערקונג: כ׳בעזיץ שטענדיג סחורה אויף לאַגער כשר לפסח.

2024

כשר לפסח!

פרייד אין שטוב,

אַגראַמאַפאָן שפּילט!

גרויסער יום־טוב־פערקויף פון גראַמאַפאָנען, פּאַטעפאָנען, ווי אויך פערשידענע מוזיק־אינסטרומענטען צו ביליגע אויסנאַהמס־פּרייזען.

נוצט אויס די געלעגענהייט! נוצט אויס די געלעגענהייט!

רייכער אויסוואַהל פון טענץ־ און אָפּערן־פּליטען.

„POLTON“ Piotrkowska 47. 2034

מעבעל

שלאָף־ עס־צימערן און קלוב־גאַבינעטען, מעדכען־צימערן, קיך־איינריכטונגען ווי אויך איינצעל מעבעל־געגענשטענדע צו מעסיגע פּרייזען און אויף בעקוועמע בעדינגונגען עמפּפעהלט

W. TYRKELTAUB, 5 ZAWADZKA 5 (אין הויף) 688

על חג הפסח!

די שאָקאָלאַדען־ און צוקערוואַרען־פאַבריק

„ARKADIA“ — „אַרקאַדיא“

לאָדז, אַגראַדאָווא 13

עמפּפעהלט זיינע בערימטע געשמאַקפולע אויסאַרבייטונגען: ספּעציעל שמאַקהאַפטע שאָקאָלאַדען, מאַנדלען, געצוקערטע פּרוכט־מאַרמאַלאַדען א. אז. וו. 501

צו צוגענגליכע פּרייזען.

ווי׳כטיג פאַר הערען!

הערען־היטען

אין גרויסען אויסוואַהל צו פאַבריקס־פּרייזען

עמפּפעהלט

B. Leslau, Nowomiejska 3

(WSCHODNIA 3) w podwórzu, sklep 10

פאַר 2.50 זל. פאַסאָנירן איך אום און איבעראַרבייט אַלטע היטען אויף גאַנצ. נייע. פרישע פאַסאָנען אַרבייט. פראָווינצער און פאַזנער רייזענדע ספּעצ. הורט־פּרייזען. 1300

קומט און איבערציינגט אייך!

אַלער אַרט ביטעס, פּאַדאַניעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס־ פינאַנץ־ אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטאַנציעס ווערען אַמבעסטען, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

האַכבערג פּאַנסקאַ 1, טעל. 36-77

בעמ.: טעגליך פון 3–5 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער־אַנגעלעגענהייטען דורך ה׳ האַכבערג אַליין. פראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאָהנען. ועזגאַניעס דאָכאָדאָווי פאַר׳ן יאָהר 1926 ערלעדיגט דאָס ביוראָ פּאַנסקאַ 1. דער לעצטער טערמין איז ביז 1־טען מאַי. 1542

רעמעשניצע

פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען און ערצטליך־רענטגענישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד״ר ראַמאַווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3-2 11-10 $7^1/_2$–$6^1/_2$
ד״ר רושאַנער	הויט־ און געשלעכטס־קר.	11–10 2–1
ד״ר גאָלדשטיין־פּאָלאַק	אויגען־קראַנקהייטען	6-7 2-1
ד״ר יוססמאַן	נערווען־קראַנקהייטען	2–12
ד״ר ראָזענצווייג	קינדער־קראַנקהייטען	5-4 12-10
ד״ר פּאַפּיערני	פרויען־ און געבורטס־הילף	6-5 1-$11^1/_2$
ד״ר קאַנטאָר	כירורגישע־קראַנקהייטען	2-1.1 4-3
ד״ר ווײנבערג	אינערע הערץ לונגען־קר.	7-$5^1/_2$ 1-11
ד״ר סטופּעל	רענטגען	12-10 6-4
א. גראַדזענטשיק	צאָהן־אַרצט	7–3
נ. ראַזעס	צאָהן־אַרצט	2–9

צאָהן־בעהאַנדלונג, בעלייכטונגען, קאַראָנען, פּאָמבען, א. אז. וו. בײ דער לעכשניצע איז געעפענט געוואָרען

רענטגען־אינסטיטוט

היילונג פון הויט־קראַנקהייטען פון קאָפּ (פאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעדיצינישע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שוועסטער. אָנמעלדונגען נעמט אָן שרייבער (שקאַרלאַטון) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען וונטאַג. דיוזם אין דער שטאָט.

עפּאַרמאַצעס פּילען

מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לעבער־ליידען, גענען דיקקייט, אַטרעטיזם, דאָס קומען בלוט אין קאָפּ, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, רייניגען דאָס בלוט און בעזייטיגען צו אַבסטרוקציע — אַ גינסטיג דורכרייניגונגס־מיטעל.

צוגעברויכען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאַכט.

פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35. אויסאַרבייטונג פון דער אַפּטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka

פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט „גייסטליכען“ (Zakonnik). 469

בעפאַר איהר גערהט סויפען,

איבערצייגט אייך, אַז נאָר בײ אונז קענט איהר בעקומען צו די ביליג־סטע קאָנקורענץ־פּרייזען!

אַ בעט מיט וועטלעך, ווייס אָדער ברוין געמאָהלט 15 זל. אַ פעלד־בעט—14 זל. ספּאָרט־וואָגען—58 זל., ווי אויך די איבעראַל־בעקאַנטע פּאַטענטירטע

פעלד־בעטען „Palma-Patent“.

פאַרוועלבע מיר גאַראַנטירען

אויף לאַגער געפינט זיך שטענדיג אַ גרויסער אויסוואַהל ניקעל־בעטען, קינדער־בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער־וועגעלעך, שאַטקאָווע און געבעטע מאַטראַצען. ביליגסטע פּרייזען! רעעלע בעהאַנדלונג

לאָדז, פּולנאָצנאַ 24, טעל. 31-85.

זאַמעלנער רעפּאַראַטורען ווערען אָנגענומען.

איבעראַשענדע נייעס!

מיר לאָדזער בעפעלקערונג צוליב קאָנקורענץ־פּרייזען ווערען אָנגענומען צו פאַסאָנירען און איבעראַרבייטונגען פון אַלע אַרט מענער־ דאַמען און קינדער־היטען לויט די נייעסטע מאָדעלען. די עלטעסטע היטען ווערען איבערגעאַרבייט אויף גאַנצליך נייע. געדענקט די אַדרעס: 1282

1.75

א. וויים, יערוזאַלימסקאַ 4

(רוג וואָלבאָרסקאַ און פראַנציסקאַנער).

שנעל ווייל דער יום־טוב רוקט צו.

כשר לחג הפסח!

עמפפעהלען מיר:
אַ רייך-אַסאָרטירטען לאַגער פון

ווײַנען, קאָניאַקען, ליקערען און האָניג

אַלטע און אויסלענדישע
קאָנסערווען,
דעליקאַטעסען,
הערבאַטניקעס,
צוקערוואַרג, שאָקאָלאַד,
באָקאַליעס א. אַ. וו.

ווײַנען, קאָניאַקען א „כרמל"
צו פאַבריקס-פּרייזען.

האָניג אַלט-פּוילישע פון 3 זל. אַ פלאַש.

אַ גרויסער אויסוואַהל פון געשמאַקפול-דעקאָרירטע
געשאַנק-קערבע פון 20 זל.

M. BERMAN

גרעסטער און עלטסטער יודישער
ווײַנהאַנדעל און דעליקאַטעסן-געשעפט

פּעטריקאַווער 53.

באַמערקונג: מיר בעטען אָנצוקוקען אונזערע שוי-פענסטער און זיך צו איבערצייגען, אַז די פּרייזען אין אונזער געשעפט, וואָס ווערט געפיהרט לויט'ן אייראָפּעאישען מוסטער, זענען צוגענגליכער, ווי אין די צווייטראַנגיגע געוועלבער.

1930

צו דער עפענטליכקייט!

דערמיט מאַכער איך אויף ה'

מ. וויינטרויב, קאָנסטאַנטינער-גאַס נומ' 28

אַז ער זאָל מיר צוריק געבען מיינע אויסגעשטעלטע וועקסלען אויף 300 זל., ווייל די כחוה איז נישט פערקויפבאַר און, אַז די פּראָגנאָזע איז געווען אַ גאַנץ צווייטגינגע, כדי נישט צו דערלאָזן צו פּראָטעסטען.

י. ראָזע, ווי-כאַרניא 32.

6102

URBIN

אורבין-שפּיל

אויסער וואָס די פּאַסטאַ „אורבין"
איז פאַר שיך גאָר אַ מציאה
ברענגט אויך אורבין קליינע קינדער
פרייד, געלעכטער, שפּיל, און גליק

אורבין כּוח אַ מאָל קויפט;
ווען אַ פרײַנד די קינדער ביכט
אורבין-שפּיל דאָס קריגט מען גראַטיס,
יעדער קריגט עס גאָר אומזיסט.

2024

Liquidation!

Emil Schmechel

Lodz, Petrikauer Strasse 98

Es werden spottbillig ausverkauft:

Herren-Oberhemden	15.50, 12.50,	8.90
„ „ Trikot		4.90
„ Trikothemden		2.90
„ Trikothosen		2.90
Damen-Reform-Trikot		1.20
Mädchen „ „		1.–
Kinder-Strümpfe	von	–.40
Damen-Strümpfe *besonders billig*	„	1.–
Gardinen *gestickt*	„	9.50
Tischdecken *bunt*	„	5.75
Damast-Handtücher	„	2.40
Herren-Kragen	„	–.60
Socken	„	–.75
Krawatten	„	1.40

Damen-Mäntel
neueste Fassons
110.–, 100.–, 75.–
55.–, 43.–

Kleider
eleg. Fassons
26.–, 22.50, 15.–

DLA NASZYCH MILUSIŃSKICH

Urbin-Gra

Aby sprawić naszym małym przyjaciełom wielką uciechę, których miljony przyzwyczajeni są do najlepszej pasty do obuwia „URBIN" otrzyma każdy kupujący pudełko pasty „Urbin" w czasie od 15. marca

bezpłatnie jedną „Urbin-Gra"

którą mogą się nasi malce zabawić dłuższy czas i tem bardzo ucieszyć.

„URBIN"
Chemiczne Zakłady Przemysłowe
Sp. z. o. odp.

Urbin czyści doskonale dziennie miljony trzewików.

GORNY

צוליב דער געוואַלדיגער פּראָפּאַגאַנדע-אינטערעסירונג איז די פערטיילונג פון אורבין-שפּיל צו יעדען שאַכטעל אורבין פערלענגערט ביז דעם 15 טען אַפּריל ד. י.

CASINO

היינט און פאָלגענדע טעג!!!

דער גרעסטער אָריגינעלער פילם אָהן פערהיפּרצונגען! דער גרעסטער סוקצעס פון XX יאָהרהונדערט!

בן-חור (Ben-Hur)

מיט אַ ספּעציעל קאָמפּאָנירטער מוזיקאַלישער אילוסטראַציע, וואָס ווערט אויסגעפיהרט דורך אַ פערגרעסערטען סימפאָנישען אָרקעסטער אונטער דער ליטונג פון דיר. ה' ל. קאָנאַר.

דער פילם געהט מיט זיין טריאומפאַלען צוג איבער אַלע וועלט-עקראַנען, ווי אַ כשוף-ווערק פון גאוני-לען רעזשיסער פרעד ניבלא. האָט ער היפּנאָטיזירט און בעגייסטערט די מיליאָנען קינא-צושויער. דער דאָזיגער פילם קאָסט 4 מיליאָן דאָלאַר ביי דער בעטייליגונג פון 150.000 סטאַטיסטען, 3-יעהריגע אַרבייט, 100 אַנטיק-שיפען, פייל ווייזערביגע סצענעס. די הויפט-ראָלע פון „יהודה בן חור" דער שענסטער מאַן דער וועלט

Ramon NOVARRO

אָנהויב פון די סעאַנסען פּינקטליך 3.30, 5.40, 7.50 און 10 אָוונד.

LUNA

היינט און פאָלגענדע טעג!

„בן-הור" (Ben-Hur)

היינט און פאָלגענדע טעג

גרעסטער ערפאָלג פון דער קינעמאַטאָגראַפישער קונסט!

כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאַסען צו זעהען דאָס אויסערגעוועהנליכע מייסטערווערק, זענען פון היינט

אַלע פּלעצער צו 1 און 2 זל.

הנחה-בילעטען — 1 זל.
פאַר שול-קינדער 50 גר.

אַנ'אָפענע ערקלערונג

פאַר דער לאָדזער יודישע בעפעלקערונג געגען לאָדזער ראַבינאַט

מיר האָבען געשוויגען און נישט געוואָלט פ"ג זיין ח"ו אויף די דראָהונגען וואָס עס פּאַסט נישט פאַר אַ ראַבינאַט און מיר האָבען געהאַרט, אַז איהר זענט אַרויסגעגאַנגען די פעהלערן פון די מאַשין-מצות און איהר האָט זיי ערשט אין דעם נעכטיגער צייטונג „נ. פ." געדעקט מיט אומגעלומפּערטע תירוצים: מיט גרויסע מיירעס, דרעגבלעך א.ז.וו. פרעגען מיר זיך צו, ווער איז אין דעם שולדיג, אויב נישט דער ראַבינאַט. אַזוי ווי דער ראַבינאַט זאָגט, אַז די אויסלענדישע גאונים בען מתיר געווען נאָר אונטער גרויסע השגחה, טאָ ווי זיים איהר זיך מראַף דעם, מיר מיזען ערקלערען אָפען, אַז דאָס איז אַלעס ליגען און מיר קענען דאָס בעווייזען, אַז אַלעס ווערט אָבגעהיטען זעהר שטרענג. איהר זאָגט, אַז נאָר לאָדזער מצות זענען חמץ גמור און אַז אַמעריקאַנער מצות, וואָס ווערען געבאַקען אַ גאַנץ יאָהר און וואָס ליגען 2 יאָהר זענען כשר! אַז מיר האָבען אייך פיל מאָל געבעטען, איהר זאָלט אסר'ן די פרעמדע מאַשין מצות האָט איהר נישט געוואָלט, נאָר מיר לען צולייזען קאָנקורענטען פון דער גאַנצער וועלט, מען זאָל באַקען גאַנץ אויסלאַנד און אין פוילען און זיי ברענגען קיין לאָדז, אַז שיינע יודען זאָלען מיט זיי האַנדלען, דאָס איז שוין כשר! און אַז מען באַקט אין לאָדז, איבער וועלכע איהר קאָנט האָבען די השגחה און איהר ווילט דורכגעהן אַז די פרעמדע זאָלען פערדינען און די לאָדזער, וועלכע האַלטען אייך אויס זאָלען נישט פערדינען. מיר ווילען ווייטער נישט ח"ו פ"ג זיין אָן אייך, נאָר איהר האָט אונז געצוואונגען דערצו, אַז מיר זאָלען אָפען ערקלערען, אַז די גאַנצע מודעה נישט ריכטיג, ווייל מיר באַקען כשר האַלב מאַשין מצות מיט קליינע מעירעס ווי איהר האָט אָנגעוויזען אין דער נעכטיגער צייטונג. און עס ווערט אַזוי געבאַקען, אַז עס איז נישטאָ קיין שום חשש און מיר זענען נישט אויסען ח"ו מכשיל ברבים צו זיין און זענען כשר אפילו למהדרין מן המהדרין.

עס פאָלגען אונטערשריפטען

526

פון די לאָדזער פּראָמינענטע בעקער פון מאַשין-מצות

Dr. med.

Braun

פּאָלודניאָוואַ 23
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אָוונד

Dr. med.

Różaner

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר ווענערישע און הויט-קראַנקהייטען.
— בעהאַנדלונג —
מיט קינסטליכע בערג-זאָנגע.
נעמט אָן פון 8—10 פריה
און פון 5 — 8 אָוונד
נאַרוטאָוויטש 9 1. שטאָק
טעלעפאָן 28-98.

קאָמוניקאַט.

צו אַלע מענער-שניידער-מייסטער בעשטעלט.

אין נאָמען פון דער פאַך-קאָמיסיע ביים שניידער-מייסטער-פעראיין ערקלערען מיר אַלע שניידער מייסטער, אַז אַזוי ווי ביז איצטער האָבען אַ גרעסערע צאָהל אַרבייטער צוגעטרעטען און אַ טייל ווערקשטעלען צו דער אַרבייט אויף די אַלטע בעדינגונגען פון אונזער פאַך-קאָמיסיע, מעלדען מיר אַלע שניידער-מייסטער, דאָס נאָך אַ זיצונג פון דער מענער-פאַך קאָמיסיע, פון 7. ד. ח. האָבען מיר געענדערט דעם בעשלוס. אין די ווערקשטעלען ווי די אַרבייטער וועלען זיך אָנשליסען אויף די אַלטע בעדינגונגען קענען די מייסטער צולאָזען די אַרבייטער צו דער אַרבייט אָהן הסכם פון דער פאַך-קאָמיסיע.

די פאַך-קאָמיסיע פון מענער בעשטעלט
ביים שניידער-מייסטער פעראיין.

524

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז צום בעפאָרשטעהענדען פסח צושטעל איך אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע אין און אויסלענדישע

ווײַנען, מעהד, קאָניאַקען

און ליקערען, פסח'דיגען שפּריט ווי אויך כרמל-ווײַנען

אַלע סאָרטען צו קאָנקורענץ-פּרייזען

באַמערקונג: כ'בעזיץ אַ פּאָרראַט פון אויסלענדישע אַלטע ווײַנען פון אויסגעצייכנטען קוואַליטעט צו נידריגע פּרייזען.

א. ריזעראָוויטש, 17 קאָנסטאַנטינער 17

כשר לחג הפסח! כשר לחג הפסח!

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.